

6

Educació **Primària**

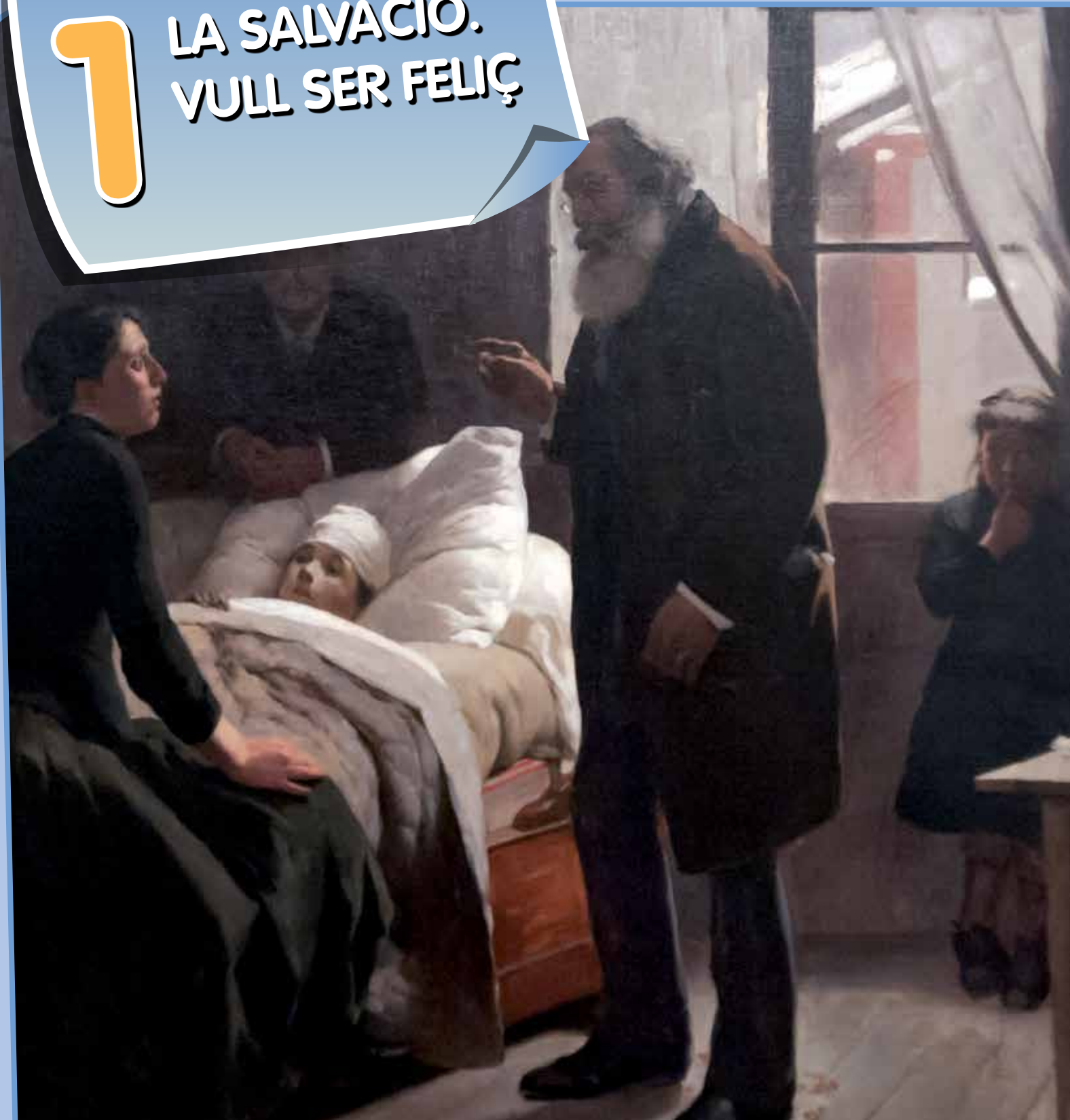

6

ÍNDEX

1	LA SALVACIÓ. VULL SER FELIÇ	4
2	DÉU I EL SER HUMÀ	14
3	ISRAEL I ELS LLIBRES SAPIENCIALS	24
4	JESÚS DESVELA AL PARE	38
5	JESÚS ENVA ELS APÒSTOLS	48
6	PASQUA DE RESURRECCIÓ	58
7	LA CONFIRMACIÓ	68
8	EL MATRIMONI	78
9	L'ORDRE SACERDOTAL	88
	MATERIALS DIDÀCTICS	101
	CANÇONS	102
	VOCABULARI	106

1 LA SALVACIÓ. VULL SER FELIÇ

"El xiquet malalt", d'Arturo Michelena.

Els sers humans caminem malalts i necessitem curació, d'alliberament i salvació. Cal reconèixer-ho.

I ens incapacita per a ser feliços: l'orgull, l'enveja, les addiccions, la violència, l'odi, els ressentiments...

VEIG

Quins personatges hi ha en el quadre?
Què observes de la relació entre ells?

PENSE

Què és el que ens fa feliços de veritat i què és el que la societat ens presenta com a felicitat?

El ser humà no sempre pot aconseguir tot el que vol. En quines ocasions no has pogut aconseguir els teus desitjos?

EM PREGUNTE

Què significa «salvació» per a nosaltres, per a la societat de hui en dia?

El que ens fa feliços de veritat i el que no, ens portarà a sentir la necessitat la salvació de Déu?

Què significa salvació en la teua vida concreta?

Necessites salvació? De què?

SENTIMENTS I EMOCIONS

Sabent que no és fàcil descobrir la relació entre felicitat i salvació:

- Què sents en les situacions en què no pots ser feliç?
- Quin sentiment o emoció et produïx si no pots aconseguir quelcom?
- Què em fa de veritat sentir feliç? Concreta moments.
- Què t'ha fet sentir-te malament, infeliç? Concreta moments i com vas ser salvat d'eixes situacions.

Què és el que et diu la imatge?
Fes un comentari d'esta frase:

*La felicitat és interior, no exterior,
per tant, no depén del que tenim,
sinó dels que som"*

Henry van Dyke

Hui no sabia que posar-me...
I EM VAIG POSAR FELIÇ!

HO SAPS?

- «La felicitat humana generalment no s'aconsegueix amb grans colps de sort, que poden ocórrer poques vegades, sinó amb xicotetes coses que ocorren tots els dies» (Benjamin Franklin).
- «Hi ha persones que busquen la felicitat, altres la creen» (Sergio Sánchez).
- «La primera obligació del ser humà és ser feliç, la segona és fer feliç als altres» (Cantinflas).

NECESSITATS FELICITAT I SALVACIÓ

En el llenguatge col·loquial fem la paraula «salvació» per a indicar que un es veu lliure d'un perill o d'un mal. També vol dir felicitat, plenitud de vida, goig i benestar. Quelcom al que, en el fons, aspira tot ser humà i busquen totes les filosofies i religions.

La Bíblia ix a la nostra trobada

El Nou Testament conté testimonis que la salvació de Déu ens arriba a través de Jesús; ell mateix va manifestar que:

- Va vindre per a **salvar** el que estava perdut (Lc 19,10).
- Va vindre per a donar vida, i vida en abundància (Jn 10,10).
- Açò és possible amb l'escolta de la paraula de Déu i posant-la en pràctica.
- Ell ha vingut per a salvar, no per a condemnar (Jn 12,47).

La Paraula parla de l'amor com a salvació del ser humà, un amor sense límits (inclús als enemics), de misericòrdia, de perdó... La seua «concreció» de felicitat queda molt patent en les Benaventurances (Mt 5,1-12): feliç, feliç, benaventurat...

La seua paraula dóna la salvació

“La filla de Jairo”, de Joseph Brickey.

Li pregava molt, dient: «Vine i posa les mans sobre ella perquè es cure i visca» (Mc 5,23).

“L'hemorroïssa”, de Stephen Gjertson.

Jesús li va dir: «La teua fe t'ha curat, vete en pau, allibere de la teua malaltia» (Mc 5,34).

1 Comprensió

Contesta al teu quadern.

- Què indica la paraula «salvació» en llenguatge normal?
- Salvació també vol dir... de què parla la Paraula com a salvació del ser humà?
- La seua «concreció» de felicitat, en la Bíblia, queda molt patent en...

2 Localització

- Busca en la Bíblia 1 Timoteu 2,4 i completa la següent frase al teu quadern:

Déu dóna l'oportunitat de salvar-se a totes les persones i vol...

3 Missatge

L'Evangelí ens transmet un missatge clar sobre la conveniència de reconèixer i acceptar la necessitat un salvador per a ser feliç.

Copia al teu quadern i completa les frases amb les paraules següents:

VIDA - SALVAR- ESCOLTA- CONDEMNAR - PRÀCTICA

- Va vindre per a _____ el que estava perdut (Lc 19,10).
- Va vindre per a donar vida, i _____ en abundància (Jn 10,10).
- Açò és possible amb l' _____ de la paraula de Déu i posant-la en _____.
- Ell ha vingut per a salvar, no per a _____ (Jn 12,47).

EM QUEDE AMB

Escriu les tres frases que més t'han cridat l'atenció.

Exercici d'interiorització

NO ET PREOCUPES, SÉ FELIÇ!

Estem vivint una etapa d'insatisfacció constant.

Hi ha un desig permanent d'emocions que ens deceben.

L'ideal d'amor que se'ns ven, i que tots busquen com la seua salvació, en realitat ens crea frustració.

La famosa Marilyn Monroe va dir en una ocasió a un periodista: «Sóc admirada per la meua bellesa, tinc diners, no em falta res, però mai vaig ser feliç»

«Hi ha persones que accepten que la vida és com és i no pot ser d'una altra manera, que ho deixen tot al destí guia, o que aspiren a tindre sort, diners, seguretats... Viuen resignats en compte d'aspirar a ser feliços» (J. Benavente). Hi ha, en canvi, els que patixen la duresa de la vida, no accepten les injustícies, veuen que els mals es deuen en part al comportament humà, no admeten eixe estat de coses... I, per tot això, senten la necessitat ser «segons».

En el diari de Josep Fernández en la novel·la *De sobretaula*, de Josep A. Silva es descobrix a un jove poeta, famós, ric, que es dedica a ser home, en una societat deshumanitzada; ser feliç en un ambient de felicitat aparent, reflectisc de la fama i la riquesa. No obstant això, ell busca una vida que ni els diners, ni els plaers, ni la fama, ni inclús la gran intel·ligència que posseïx li poden donar.

«L'Església, al prestar ajuda al món i al rebre del món ajuda, només pretén una cosa: l'adveniment del regne de Déu i la salvació de tota la humanitat (...).

El Verb de Déu, per qui tot va ser fet, es va encarnar per a salvar a tots (...).

El Senyor és el centre de la humanitat, goig del cor humà i plenitud total de les seues aspiracions» (*Gaudium et spes*, 45).

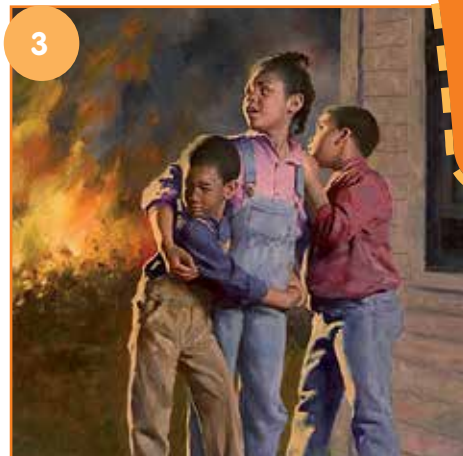
«Va ser voluntat de Déu el santificar i salvar els hòmens, no aïlladament, sense connexió d'uns amb altres, sinó constituint un poble, que ho confessara en veritat i el servira santament» (*Lumen gentium*, 9).

“Sant Joan de Déu salvant els malalts de l'incendi de l'Hospital Real”, de Manuel Gómez-Moreno González.

1 Identifica i comenta al teu quadern les situacions en què es reconeix la impossibilitat de ser feliç:

Quadres de Max Ginsburg. L'existència del mal des de sempre és responsabilitat de l'home, que no ha volgut usar bé el més valuós regal de Déu: la llibertat.

2 Copia i comenta al teu quadern dos de les següents frases que millor expressen el desig humà de salvació. Després ho llegiu en veu alta davant de la classe.

- Donar la felicitat i fer el bé, he ací la nostra llei, la nostra àncora de salvació, el nostre far, la nostra raó de ser (Henri Frédéric Amiel).
- En este moment, no hi ha una altra salvació. Hem de mobilitzar tots els nostres recursos per a combatre la mentida, l'odi, la pobresa i la injustícia. Hem de portar la virtut a este món (Nikos Kazantzakis).
- Déu és la raó final de la salvació, de la fe i l'elecció en Jesucrist (Gottfried Leibniz).
- Buscant el bé dels nostres semblants, trobem el nostre (Plató).
- Ningú està exclòs de demanar a Déu; la porta de la salvació està oberta per a tots els hòmens (Joan Calví).

3 Copia al teu quadern les frases correctes:

- L'Església només pretén una cosa: l'arribada del regne de Déu i la salvació de tota la humanitat.
- «Sóc admirada per la meua bellesa, tinc diners, no em falta res, i sempre vaig ser feliç» (Marilyn Monroe).
- Hi ha, en canvi, els que no admeten el mal estat de les coses. I, per tot això, senten la necessitat ser «segons».
- Va ser voluntat de Déu el santificar i salvar els hòmens.

Mirem un quadre

“Les mans de la protesta”, d'Oswaldo Guayasamín.

«El meu art és per a ferir, per a arrapar i colpejar en el cor de la gent. Per a demostrar el que l'home fa contra l'home». «Pintar és una forma d'oració i de crit. Per això ho faig de forma nítida. Perquè s'entenga».

«El temps que m'ha tocat viure», és una de les frases insígnia d'este artista equatorià que tracta temes socials, reflectix el dolor i la misèria que suporta la humanitat. Denuncia la violència, les guerres, els genocidis, les tortures, la fam, la desigualtat, la no-tolerància.

Davant de la seua incapacitat per a ser feliç, el ser humà reclama la salvació.

1 Identifica

Títol del quadre.

Autor. Busca la seua nacionalitat, lloc i data de naixement i mort.

3 Investiga

- La Bíblia ens dóna esperança. Busca les cites següents: Ef 2,5 i 1Tim 2,3.
- Després copia-les al teu quadern.

2 Assenyala

Observa i digues:

- Quants personatges hi ha?
- Què representa l'escena?
- Què et crida més l'atenció?
- Quins sentiments et transmet la pintura? Pau, tristesa, serenitat, crit, patiment, bellesa, tragèdia, por, altres...

4 Respon

- Comenta breument per què estàs o no d'acord amb la frase següent: «El verdader amor no és més que el desig inevitable d'ajudar a l'altre perquè siga qui en veritat és» (Antonie de Saint-Exupéry).

GENT MAGNÍFICA

PERSONES QUE PRACTIQUEN
LA SALVACIÓ

Germandat del Refugi de Saragossa

Per al millor exercici de la seua labor social, la Germandat del Refugi compta amb una estructura operativa que li permet traslladar eficaçment els seus recursos als que els necessiten, de la manera més justa i en el menor temps possible.

Compte per a això amb els mitjans necessaris en un doble aspecte:

Recursos humans

Sota la direcció de la Junta de Govern, la **Germandat** del Refugi de Saragossa desenrotlla diverses obres socials. L'atenció de les mateixes és duta a terme per la Comunitat de les Filles de la Caritat de Sant Vicent de Paul, la plantilla de treballadors i 600 voluntaris.

Estructura de Servei

- **Àrea infantil:** «Gota de Llet» (entrega d'aliments i atenció pediàtrica per a bebés) i Centre d'Educació Infantil.
- **Àrea adults:** «Transeünts Sostre» (alimentació, atenció mèdica, orientació psicosocial...) i REINSER: Empresa «pont» que afavorix la recuperació d'hàbits sociolaborals als que vénen de la marginalitat.

“El captaire”, de Max Ginsburg.
El quadre manifesta la impossibilitat de la naturalesa humana per a aconseguir la plenitud.

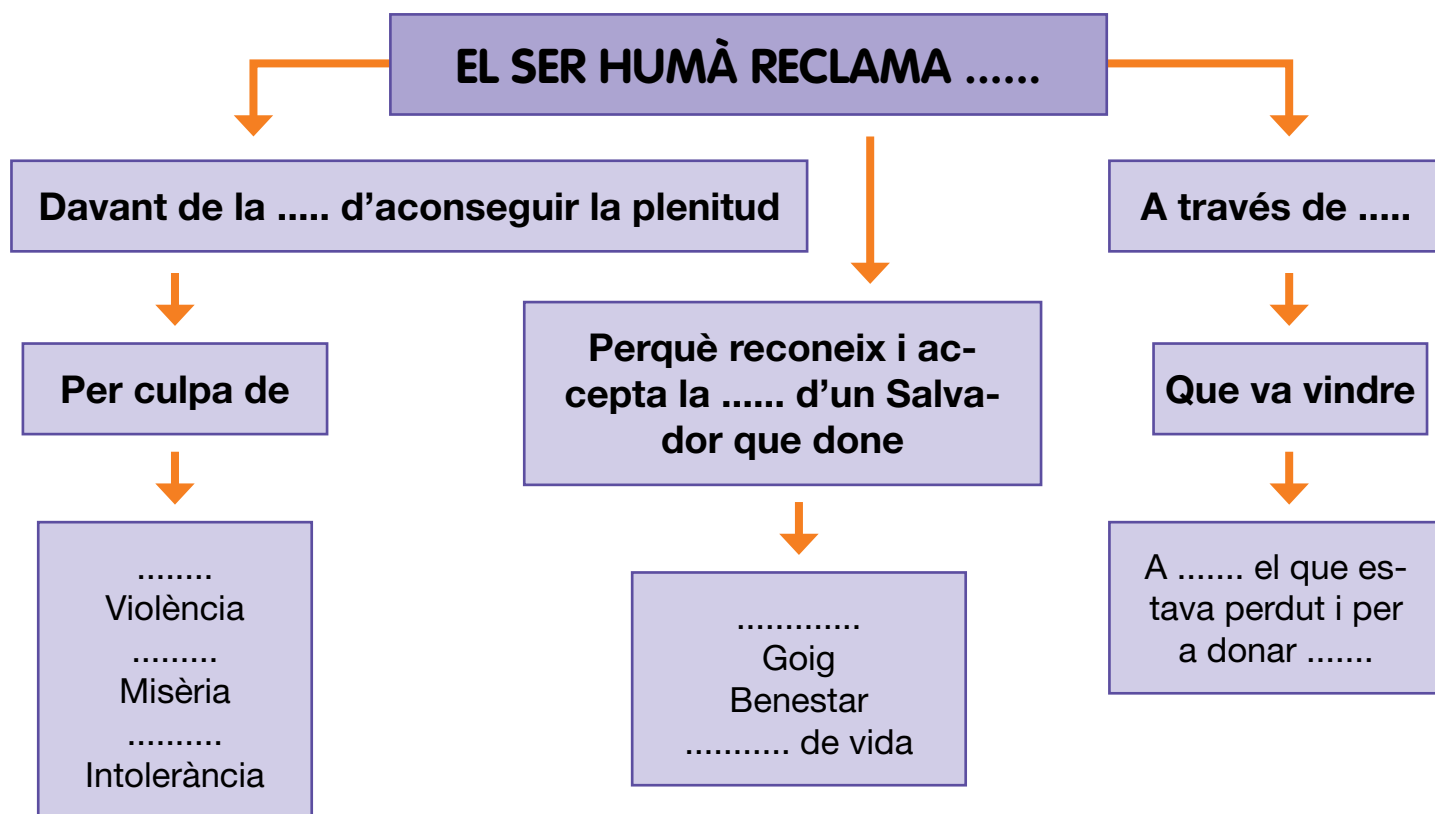
Treball cooperatiu

«Necessitat un Salvador per a ser feliç»

El treball consta de tres parts i pot fer-se en una cartolina, Power point, etc:

1. Recopilar imatges de situacions en què es reconeix la impossibilitat de ser feliç.
2. Buscar (YouTube), escoltar, copiar la cançó “Take Mi Hand, Precious Lord” i escriure el missatge que transmet. Pot posar-se la traducció en espanyol.
3. Escriure expressions del desig humà de salvació amb frases d'autors d'esta unitat.

1 Copia i completa este esquema al teu quadern ajudant-te del resum.

2 Resumix allò que s'ha après completant les frases al teu quadern ajudant-te de l'esquema.

El ser humà salvació davant de la incapacitat d' la plenitud a causa del mal en el món, la, el dolor, la, la desigualtat, la, etc.

Per tot això i accepta la necessitat d'un que faça possible la felicitat, el goig, el i la plenitud de

La salvació ens ve a de Jesús, que va vindre a salvar el que estava i per a vida

3 El Papa Francesc ens diu:

«Que este poder diví, amb la seua mansuetud, extirpe la duresa de cor de molts hòmens i dones sumits en el mundà i la indiferència. Que la seua força redemptora transforme les armes en aladres, la destrucció en creativitat, l'odi en amor i tendresa».

- El repte que tenim és col·laborar amb Jesús en l'adveniment del Regne i la salvació de tots. Què creus que hem de fer?

4 Cançó: ASÍ ES EL REINO DE DIOS.

5 Escoltem

Observa la il·lustració mentres recordes les Bienaventuranzas i com és el Regne de Déu.

- Què sents?
- Què faries tu?
- Destaca una frase de la cançó.

6 Saber fer

Completa al teu quadern la següent llista de compromisos amb què pots col·laborar i sentir-te de veritat col·laborador amb el Salvador.

- Donar alegria als altres.
- Fer donacions per a ajudar als necessitats.
- ...

Aprèn

- Els sers humans estem necessitat alliberament i salvació.
- «Salvació» indica que un es veu lliure d'un perill o d'un mal.
- Jesús va vindre per a salvar el que estava perdut i per a donar vida, i vida en abundància.
- L'Església només pretén: L'arribada del regne de Déu i la salvació de tota la humanitat.

Caps numerats

Autoavaluació

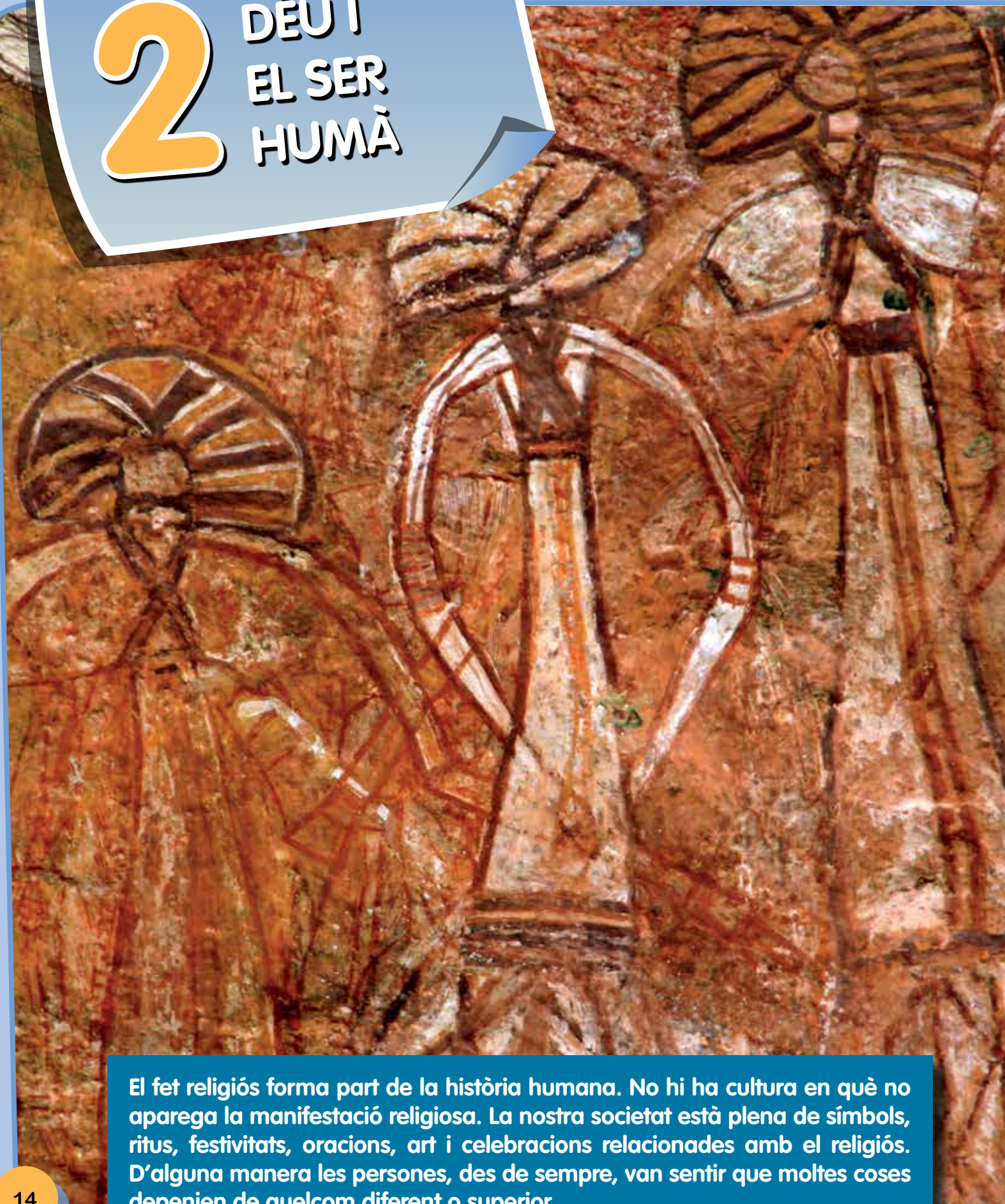
- Què consideres que és el més important que has après en esta unitat?
- Per què hem de col·laborar en la salvació de les persones del mal?
- Comenta amb els teus companys i professor/a el que consideres més important de la unitat.

Exercici d'oració

2

DÉU I EL SER HUMÀ

El fet religiós forma part de la història humana. No hi ha cultura en què no aparega la manifestació religiosa. La nostra societat està plena de símbols, ritus, festivitats, oracions, art i celebracions relacionades amb el religiós. D'alguna manera les persones, des de sempre, van sentir que moltes coses depenien de quelcom diferent o superior.

VEIG

Observa atentament les persones que apareixen: Quantes persones hi ha?

Quina classe de ritu creus que estan fent? Descriu el que veus.

PENSE

Quin tipus de persones predominen?
Com van vestides?
Quins records suscita esta imatge?

EM PREGUNTE

Per què tantes cultures tenen relació amb la divinitat?
Per què ho fan?

SENTIMENTS I EMOCIONS

Què és el que més admires d'estes relacions del ser humà amb Déu?

Completa la frase al teu quadern ordenant les fitxes.

- De la **consciència** d'esta relació...

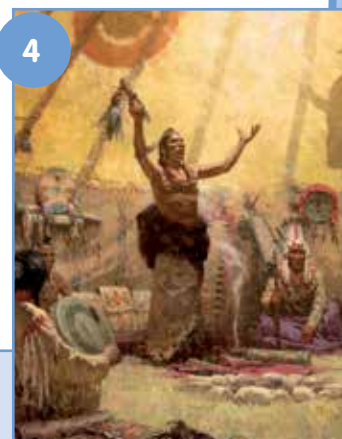
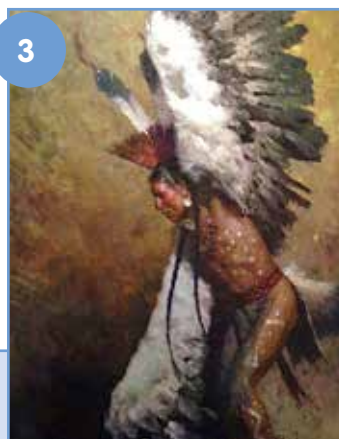
d'adhesió personal

entre les persones.

que suscita la solidaritat

...sorgix un sentiment

Quins sentiments et suggerixen estes pintures de Z. S. Liang?

HO SAPS?

- Completa al teu quadern les frases amb les paraules dels requadres.**

Les distintes evidencien que la s'aconsegueix en la relació amb Déu.

La amb Déu és molt important en

la nostra vida

cultures

relació

plenitud humana

UNA PROPOSTA TRANSFORMADORA

El missatge de Jesús és una proposta transformadora en la seua radical humanitat. Entre elles destaquen les Benaventurances. Són revolució en estat pur; el món al revés. Trastornen el nostre mode de buscar la felicitat. Una experiència nova d'humanitat, reivindicant el bé de la persona, la seua dignitat, la fraternitat, el progrés i la pau.

Drets humans

Déu es va revelar com el que defén la vida i el dret dels explotats i oprimits. Ningú els podia salvar. Per a Egipte, la superpotència d'aquella època, l'única llei era el seu propi interès. Déu intervé, confia a Moisès una missió històrica: alliberar al seu poble. «Camina; jo t'envie al faraó perquè tragues al meu poble, els israelites, d'Egipte» (Èx 3,10), i realitza fets salvadors com el pas del mar Roig (Èx 14-15).

L'evangeli de Joan té una frase que pot resumir tot el que són els drets humans: «Jo he vingut perquè tinguen vida, i la tinguen en abundància» (Jn 10,10). Déu és el Déu de la vida, i Jesucrist va vindre per a dárnosla en plenitud. Només d'ell podem tindre eixa vida total en la justícia i l'amor.

En el nostre context, el «moviment pels drets humans» equival a «moviment per la vida humana».

“Pas del mar Roig”, de J. H. Hurres.

“Els deu manaments”,
de Harry Anderson.

Més tard van ser els deu Manaments, preparats amb el propòsit de comprendre —en la mesura que es puga— Tots els àmbits de la vida per a respectar i defensar el dret dels altres.

Convivència, pau i progrés

«Amar Déu sobre totes les coses i al proïsme com a tu mateix» (Cf Mc 12,30-31). Quan una persona aprén a amar Déu i al proïsme, és una persona que difícilment li fa malament a algú i és portador de pau. La pau està en el mateix cor de la vida que vivim i del missatge que proclamem els cristians. Esta disposició només pot atraure'ns pau i prosperitat.

Pactes en la Bíblia

- Pacte amb Adam: «Set fecunds i multiplica-vos, pobleu la terra i sotmeteu-la» (Gèn 1,28).
- Pacte amb Noé: «Set fecunds, multiplica-vos i ompliu la terra» (Gèn 9,1).
- Pacte amb Abraham: «I faré de tu un gran poble... I et donaré la terra de Canaan» (Gèn 12,2; 17,8).
- Pacte amb Moisès: «Sereu la meua especial propietat entre tots els pobles» (Èx 19,5). «Terra que et donarà el pa en abundància sense no tindre res» (Dt 8,9).
- Pacte amb David. Pacte de gràcia: «Perquè tenint sempre prou en tot, cresqueu en tota obra bona» (2Cor 9,8).

Aprenem de la BÍBLIA

1 Comprensió

Completa al teu quadern les següents frases que definixen les Benaventurances.

- Són revolució...
- Trastornen el nostre...
- Una experiència nova d'humanitat,...

Com es va revelar Déu al seu poble esclavitzat a Egipte?

Amb quina frase resumix Joan en el seu evangeli el que són els drets humans?

Quina és la màxima que ens recorda sant Marc per a viure en pau i progrés?

2 Localització

- Localitza un dels pactes de l'Antic Testament i anota-ho.
- Localitza el pacte del Nou Testament i anota-ho.

3 Missatge

Completa esta frase al teu quadern:

L_ REL_ _IÓ _MB _É_ F_ _ L_ _ER_ON_ MÉ_ HUM_N_

Missatge del Papa als participants en el *Meeting de Rímini*

«El poder te'm als hòmens que dialoguen amb Déu, perquè els torna lliures i no assimilables».

I el Papa assegura que «L'Església, a la qual Crist va confiar la seua paraula i sagraments, custòdia l'esperança més gran, la possibilitat més autèntica de realització que té l'home, en qualsevol latitud i en qualsevol temps».

EM QUEDE AMB

- Quan una persona aprén a amar Déu i al proïsme, és...
- La pau està en el mateix cor de la vida que vivim i...
- Esta disposició...

Exercici d'interiorització

L'ESGLÉSIA, SÍMBOL D'ESPERANÇA

El fet religiós present en la història d'Europa

Les invasions bàrbares van ser un fet important per a l'expansió del cristianisme: germànics i eslaus, magiars i escandinaus es van obrir al cristianisme. L'assentament dels bisbes en les ciutats i el monacat en pobles, sobretot des de la regla de sant Benet, van ser una poderosa força cultural que va assegurar trets de la cultura clàssica, el dret romà i el llatí.

Amb Clodoveu, els francs es van convertir al cristianisme. Els sueus ho van fer amb Teodomiro per les predicacions de sant Martí.

La revolució industrial

La revolució industrial, del segle XIX i principis del XX, va ser un enorme progrés per a la civilització, però, es va fundar sobre les injustícies de la classe obrera que va viure baix condicions inhumanes, amb sous

míseros, jornades laborals de més de 14 hores, les dones i xiquets eren explotats en el treball, exposats als accidents i patien acomiadaments arbitraris, sense ajuda mèdica, descans o jubilació i sempre amenaçats per la mortal tuberculosi, entre altres malalties...

L'Església catòlica, disposada com sempre a ajudar als més necessitats, va clamar contra les injustícies socials. Els primers exemples els tenim en el sacerdot francès Lacordaire, Federico Ozanam, la Societat de Sant Francesc Xavier, amb escoles per a obrers, sant Joan Bosco, fundador dels salesians, etc.

De seguida l'Església va ser perfilant el que seria la Doctrina Social. El seu document més representatiu va ser l'encíclica *Rerum Novarum* de Lleó XIII.

Descobriment d'Amèrica

«Amb les seues llums i ombres, amb els seus valors, les seues limitacions, les seues angoixes i esperances», no es pot oblidar l'extraordinària obra de l'Església duta a terme per mitjà de tants missioners que, deixant tot, se'n van anar per a servir els indígenes.

Els reis d'Espanya van demanar a la Santa Seu un patronatge. Diverses personalitats es van dedicar a millorar les condicions d'evangelització i de vida de les poblacions, entre les que destaquen els dominics Bartolomé de les Casas i Antonio de Montesinos a les Antilles.

Les congregacions religioses es van estendre amb rapidesa. Famoses van ser les Reduccions dels jesuïtes i, després, semblants a estes, les dels dominics.

Els fruits humans de l'evangelització:

- Van elevar la dignitat dels indígenes.
- Van facilitar la vida organitzant-los.
- Van cuidar el seu idioma i costums si estaven d'acord amb la llei natural.
- Van enfortir la família i els bons costums.

1 Copia al teu quadern i completa les frases següents:

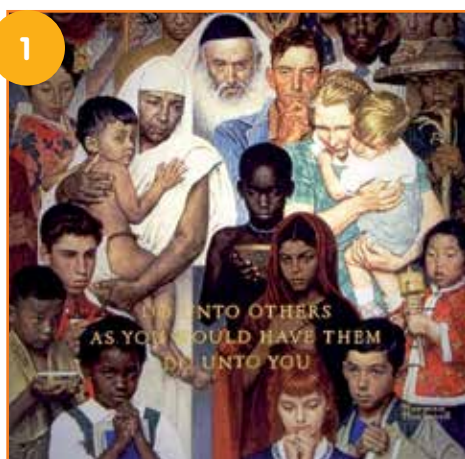
- L'assentament dels bisbes en les ciutats i el monacat en pobles, sobretot des de la regla de sant Benet, van ser...
- En el descobriment d'Amèrica no es pot oblidar l'extraordinària obra de l'Església duta a terme per....
- Diverses personalitats es dediquen a millorar les condicions d'evangelització i
- En la revolució industrial, l'Església catòlica, disposada com sempre a, va clamar

2 Localitza

- Busca en el Missatge del Papa quina custòdia l'Església. Escriu-ho al teu quadern.

3 Contesta

- Estes imatges de Norman Rockwell poden reflectir condicions propícies per als **drets humans, la convivència, el progrés, l'amor i la pau**. Quins són cada una d'elles?

EN TOTES LES CULTURES EL SER HUMÀ S'HA RELACIONAT AMB DÉU

L'art funerari és la font més antiga per a reconstruir les idees religioses. S'han trobat proves de cultes als avantpassats, ritus de fertilitat, déus de la llar i una cada vegada més estreta relació amb el poder o poders transcendents.

"Newgrange" és el cementeri prehistòric més imponent d'Irlanda.

El ser humà, per la seua naturalesa, necessita comunicar-se amb els seus semblants i amb ho Absente, utilitzant símbols que feien present lo Desconegut. Amb el símbol exposa allò que no pot comunicar d'una altra manera.

El pintor Z. S. Liang reflectix els rituals que els Machis transmeten al seu poble en signes i cants.

Els soterraments rituals dels morts significaven una idea del retorn d'estos i la creença en l'altra vida.

I com el ser humà s'expressa a través de símbols, el seu entorn, les seues coves, les seues muntanyes es van convertir en símbols.

La muntanya sagrada és un símbol amb caràcter universal. Unix allò terrenal amb el celestial. En el muntanya Sinaí es revela Déu a Moisès. Val tant per a les muntanyes naturals com per a construccions com ara el *Zigurat*. Solen ser el domicili dels déus.

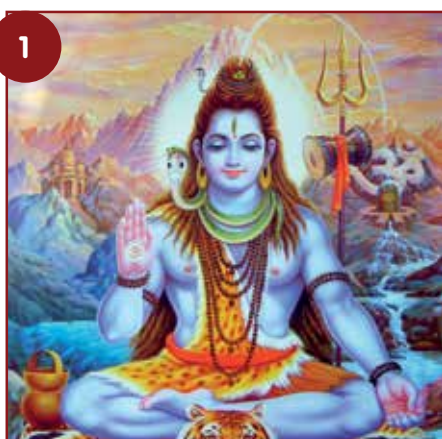

1 Ordena les fitxes i escriu la frase al teu quadern:

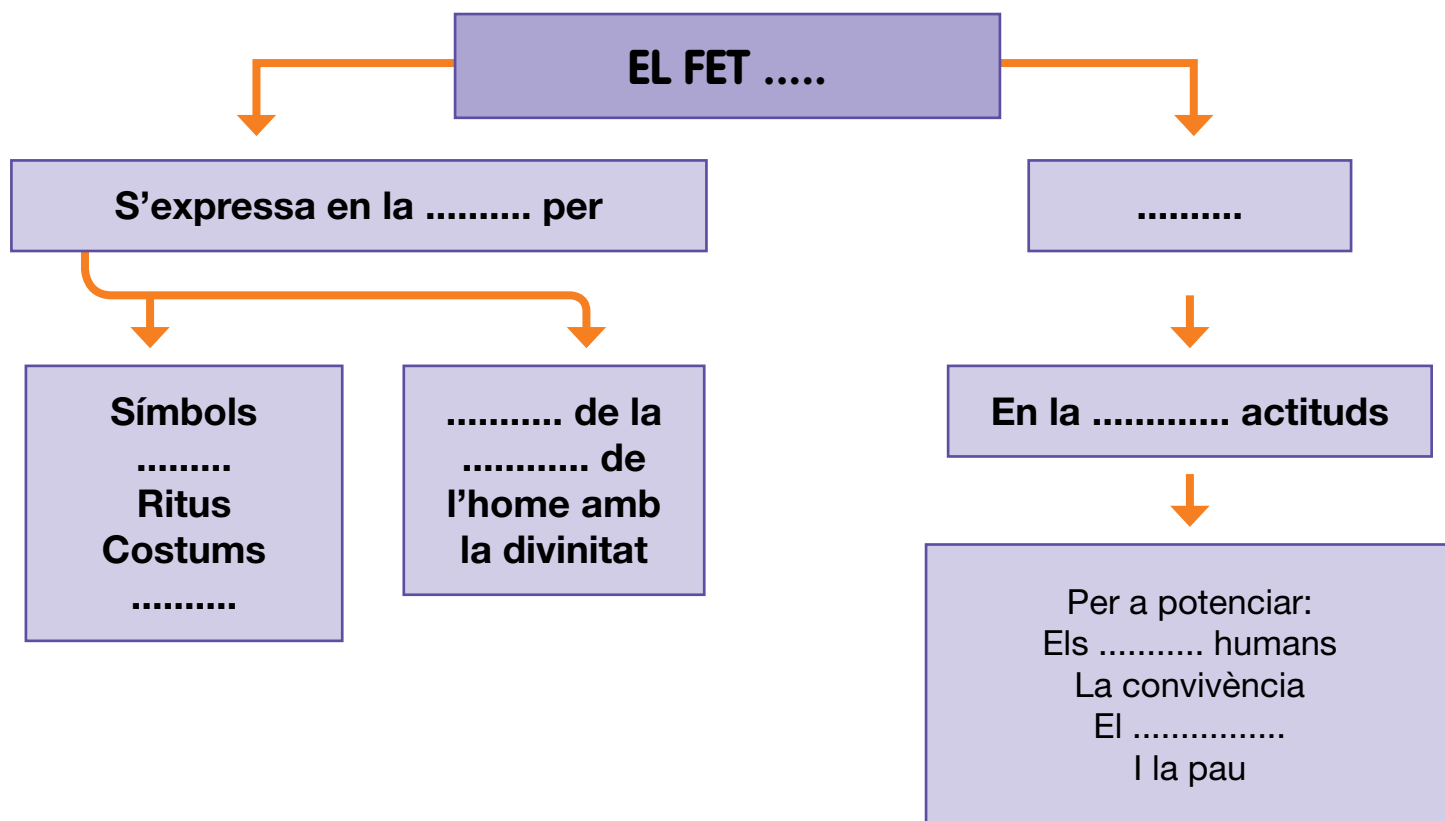
MOS	L'A	STRE	ERA	SA I	ÍSTI
IGIO	REL	SENS	ICA	RT	TRA
MÀG	LA	QUE	ART	IBIL	RUPE
CA.	ITAT	SEUA			

2 El fet religiós es manifesta de distintes maneres. Relaciona al teu quadern cada imatge amb el seu origen: RUPESTRE, INDI, ASTECA, HINDUISTA, BUDISTA, CRISTIÀ.

3 Realització d'un mini mural. En una doble pàgina del quadern apegas una selecció de notícies i imatges suggestives que facen referència als drets humans, la convivència, el progrés i la pau.

1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

2 Resumix allò que s'ha après completant les frases al teu quadern ajudant-te de l'esquema.

El religiós s'..... en la Història per mitjà de, pintures,, costums i soterraments. S'expressa, també, amb actituds de la relació de l'home amb la

Suscita en l'Església per els drets, la, el progrés i la pau.

3 Respon:

Quines emocions o sentiments et susciten les fites importants de la *Rerum Novarum* del Papa Lleó XIII?

IGUALTAT, JUSTÍCIA, DIGNITAT, CONVIVÈNCIA, FELICITAT. Raona la teua resposta.

Algunes fites importants de la *Rerum Novarum*:

- Dret a un salari just i raonable.
- Descans dominical.
- Limitació d'horaris i jornades laborals.
- Normes d'higiene i seguretat en el treball.

4 Saber fer

La relació amb Déu pot establir-se de moltes maneres.

Relacionar-se amb Déu Pare no és només orar o llegir la Bíblia, també és correspondència, relació amb les persones, que tots s'assenten bé amb actituds i accions que facen realitat el manament de l'amor.

Com podem sentir-nos en comú amb Déu? Quina espera Déu de nosaltres?

Assenyala quines il·lustracions, de Norman Rockwell, reflectixen que la relació amb Déu fa a les persones més humanes.

Aprén

- El fet religiós forma part de la història humana.
- El fet religiós prehistòric ens ha arribat a través de l'art.
- La relació amb Déu suscita la solidaritat entre les persones.
- El missatge de Jesús i les seues Benaventurances són una proposta transformadora en la seua radical humanitat.
- La Doctrina Social de l'Església ofereix mesures per a construir un món millor.

Autoavaluació

Caps numerats

Escriu al teu quadern. Pots il·lustrar les respostes amb dibuixos o fotografies.

- Què quatre coses consideres que és el més important que has après en esta unitat?
- Raona la valoració de la teua participació en el desenrotllament del tema i la teua col·laboració amb el teu professor/a. Quant? Molt-Regular-Poc.
- El teu quadern. Valora les qualitats: ordre, claredat i neteja, com Molt bé-Bé-Regular.

Exercici d'oració

3 ISRAEL I ELS LLIBRES SAPIENCIALS

"El Juí de Salomó", de Pere Pau Rubens.

El rei Salomó va introduir a Israel el gènere sapiencial que estava molt desenrotllat a Egipte i Mesopotàmia.

A este gènere pertanyen els llibres de Job, els Salms i els atribuïts a Salomó: Eclesiastès, Càntic dels Càntics i Proverbis.

VEIG

Observa atentament: A qui pertany la imatge? Enumera les coses que veus en el quadre.

Quins són els llibres sapiencials?

PENSE

Què els va moure els autors dels llibres sapiencials a escriure'ls?

Què puc fer per a comportar-me amb bona conducta? Concreta.

EM PREGUNTE

Hi ha persones necessitades llibres, i consells, que els ensenyen bona conducta?

Quins llibres cal puguen ajudar a ser millor persona?

SENTIMENTS I EMOCIONS

- De les emocions i sentiments que lliges tria els que poden expressar bona relació i bona conducta..

Alegria

Tranquil·litat

Harmonia

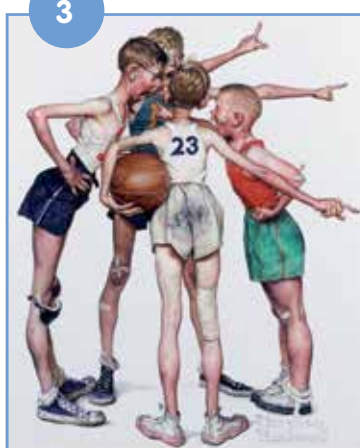
Malestar

Seguretat

Benestar

Què és el que més admires de les bones conductes del ser humà?

Quins sentiments et suggerixen estes pintures de Norman Rockwell?

HO SAPS?

Completa al teu quadern les frases amb les paraules dels requadres:

- En els llibres, hi ha consells que Déu i formen el que en l'Antic Testament s'anomena, que és el

ens oferix

sapiencials

fonament de la pietat.

Saviesa

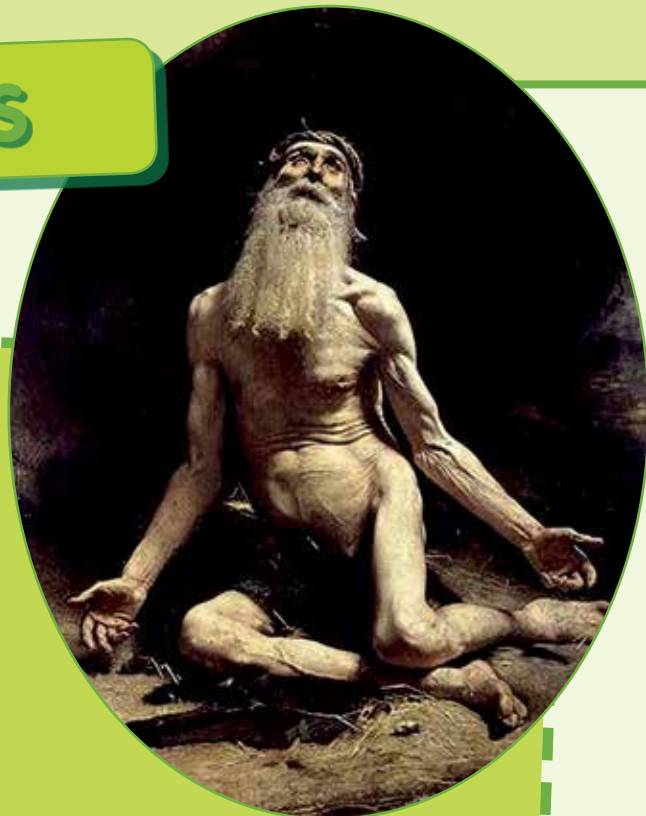
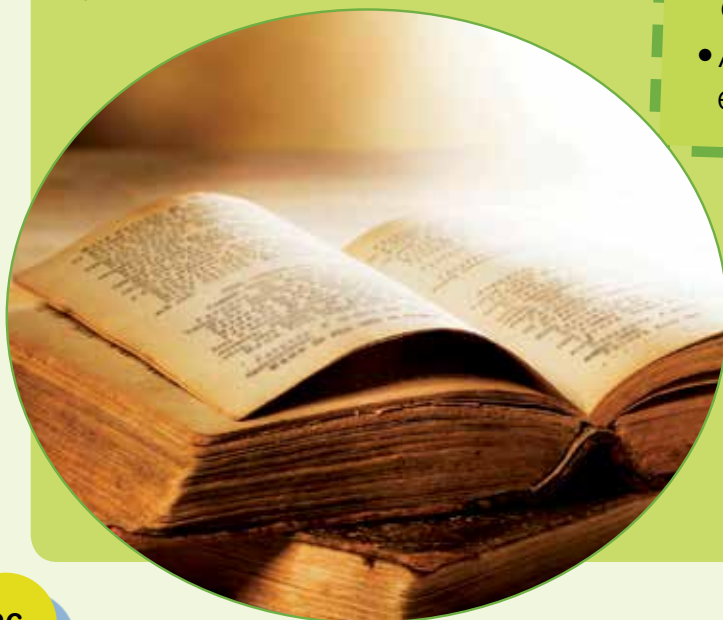
ELS LLIBRES SAPIENCIALS

Quan Salomó arreplega esta literatura sapiencial en forma de refranys o proverbis, d'origen popular, forma centres de formació d'escribes capaços de millorar-los. Esta tasca va continuar durant tota la història jueva, la qual cosa fa que el poble d'Israel siga depositari de la saviesa de Déu.

Esta saviesa és ciència de l'experiència i reflexió davant de la vida humana. Educa les persones per a fer-les amables, senzilles, honrades i bones. Lliures de vicis.

Motiva a aconseguir valors per a ser prudents, justos, honrats, generosos, pacients i religiosos capaços de complir la Llei. Inviten als bons costums i a saber recórrer a Déu amb l'oració.

La Bíblia presenta part del patrimoni sapiencial, de la saviesa d'Orient, però amb l'esperit religiós dels seus autors.

"Job", de Léon Bonnat.

I va llevar el Senyor l'afflicció de Job, quan ell va haver orat pels seus amics; i va augmentar al doble totes les coses que havien sigut d'ell.

El llibre de Job

Presenta un home íntegre, exemplar en paciència enfront del dolor i les desgràcies de la vida.

- Certament jo buscaria Déu i encomanaria a ell la meua causa.
- Perquè ell és qui fa la llaga, i ell l'embenarà; ell ferix, i les seues mans curen.
- Amb Déu està la saviesa i el poder; seu és el consell i la intel·ligència.

- Uns són didàctics per la seua ensenyança.
- Altres són poètics per la seua forma d'expressió.
- Altres són sapiencials pel seu contingut espiritual.

Tots ells indicaven a l'israelita quin havia de ser la seua conducta.

Eclesiastés

Reflexiona sobre el sentit de la vida i l'esforç humà, sobre la vanitat humana: ciència, riquesa, amor; i invita a disfrutar amb alegria dels gaudis humans.

- Val més escoltar el reprotxe d'un savi que sentir el cant dels necis.
- No et deixes portar per l'enuig, perquè l'enuig s'alberga en el pit dels necis.
- Déu va fer recte a l'home, però ells es busquen moltes complicacions.
- Les paraules dels savis sentides amb calma valen més que els crits de què governa els necis.
- Les relacions humanes importen més que els béns materials, i no haurien de sacrificar-se per estos.

Eclesiàstic o Sirácida

S'anomena així per l'ús constant que feia d'ell l'Església, sobretot per a la instrucció, especialment per als catecúmens. Conté lliçons per a trobar la felicitat en la vida d'amistat amb Déu, d'ací que se crida «Tractat d'ètica a allò diví». Ensenya: deures amb Déu, prudència i sinceritat en l'obrar, l'amistat, el pecat i el seu castic.

Les classes que componen la societat humana i la família com a base natural de la societat, l'honestedat en els negocis, l'educació dels fills, la salut i la tempraça, el temor de Déu.

“El rei David toca l'arpa”, de Gerrit van Honthorst.

El rei David va ser un salmista que va crear una orquestra i un cor de 4.000 músics levites.

Salms

Són oracions sempre actuals, per a suplicar l'ajuda de Déu en qualsevol situació de la vida.

- «I ara, Senyor, què puc esperar? La meua resposta està en tu» (Sal 39,8).
- «El just s'alegra en el Senyor i en ell espera, tots els de recte cor se sentiran satisfets» (Sal 64,11).
- «Ell conforta la meua ànima, em guia per sendes de justícia, per amor del seu nom» (Sal 23,3).
- «En la meua angoixa vaig cridar el Senyor, i ell em va respondre» (Sal 120,1).

Saviesa

Es presenta com una saviesa espiritual i sobrenatural, revelada amorosament per Déu, per a inculcar als governants la seua responsabilitat davant de Déu i a tots l'admiració i amor de la saviesa.

“Salomó i el ferrer”, de Christian Schussele.

Salomó, òmplíc de justícia i saviesa, concedix un lloc d'honor, a la dreta del seu tron, al ferrer que va forjar les ferramentes per a la construcció del seu temple.

Càntic dels Càntics

En hebreu significa «a millor cançó», és un text que lloa l'amor matrimonial.

Celebra la bellesa, l'**harmonia** i la dignitat de l'amor dels esposos. S'ha interpretat com el símbol de la unió entre Déu i el seu poble:

- «El meu amat és meu i jo sóc seua».
- «Eres del tot bella, oh companya meua, i no hi ha defecte en tu».
- «Que bella eres, amada meua, què bella eres!».
- «Que bell eres, amat meu, eres realment encantador!».

Proverbis

El seu propòsit era donar instrucció moral entorn de la vida humana, especialment als jòvens:

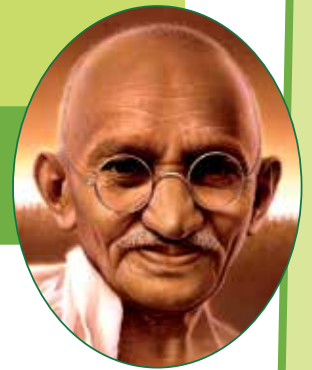
- «Les paraules de Déu són de fiar; ell és escude per als que en ell esperen» (Prov 30,5).
- «Bona fama és preferible a grans riqueses, l'estima val més que la plata i l'or» (Prov 22,1).
- «Molts busquen els favors de l'home generós, i tots són amics de què dóna» (Prov 19,6).
- «El que camina en integritat camina segur, però el que mal camina mal acaba» (Prov 10,9).
- «El que encobrix la falta cultiva l'amistat, però el que la descobreix amb les seues paraules dividix als amics» (Prov 17,9).

Aprenem de la BÍBLIA

«Quan tots t'abandonen, Déu es queda amb tu»

Mahatma Gandhi (1869-1948), polític i pensador indi.

1 Comprensió

Completa al teu quadern amb les paraules apropiades.

Fixa't en els textos de referència:

- Salomó arreplega esta literatura en forma de o d'origen popular.
- El llibre de Job presenta un home enfront del i les de la vida.
- Els salms són oracions, per en qualsevol
- Eclesiastés. Reflexiona pel sentit de la vida i l'....., sobre la humana.
- Càntic dels Càntics, lloa l'.....
- Proverbis. El seu propòsit era donar instrucció moral, especialment als.....
- Eclesiàstic. Conté lliçons per a trobar la felicitat en la vida d'.....

2 Localització

- En quina part de la Bíblia es troben els llibres sapiencials. Antic o Nou Testament?
- Consulta la Bíblia i digues entre quins llibres es troba el llibre dels Proverbis.

3 Missatge

Descobrix el missatge de l'Eclesiastés i copia-ho al teu quadern.

_ÉU VA F_R R_C_E _ L'_OM_ _RÒ _LLS _S _SQ_ _N
M_L_ _S COM_LIC_CIO_ S

Exercici d'interiorització

EM QUEDE AMB

Tria tres frases, proverbis o consells dels estudiats.

ELS SAPIENCIALS, FONT DE VIDA

Font d'ajuda

Les directrius i principis que l'Església ens presenta amb els llibres sapiencials són font d'ajuda. Ens presenta un Déu bondadós i misericordiós que entén les debilitats humanes i ix a la trobada per a ajudar-nos i encoratjar-nos:

- «L'home just tindrà moltes contrarietats, però de totes el Senyor ho farà eixir airós» (Sal 34,20).
- «Confia en el Senyor de tot cor i no et recolzes sobre la teua pròpia prudència» (Prov 3,5).

Font de saviesa

Els llibres sapiencials són una reflexió del ser humà que, fíat de Déu, tracten de donar una orientació als problemes de la vida: amor, dolor, mort, govern, etc.

- «El cor del savi fa la seua boca sensata, en els seus llavis és més persuasiva la doctrina» (Prov 16,23).
- «Vos exhorte a la solidaritat desinteressada i a una volta de l'economia i les finances a una ètica en favor del ser humà» (Papa Francesc).

Font d'experiència de l'Església

Amb molta freqüència parlem de la saviesa que van acumulant els pobles a través del temps.

L'Església invita amb les seues màximes, frases, cites... a un coneixement actualitzat per a entendre el sentit de la vida.

L'experiència de l'Església, depositària del saber de l'Antic i del Nou Testament, es convertix així en saviesa, en un do que se'ns entrega per a l'Església i per al món. Al seu torn, consolida la dignitat de la persona, establix la fraternitat, dóna raons per a la felicitat, inclús enmig de la dura realitat.

Font d'utilitat

Els llibres sapiencials donen normes per a aconseguir una conducta íntegra, que per al cristià actual són valuoses ensenyances de formació, d'ajuda per a l'observança dels Mandaments i reafirmar la conducta del cristià, que té com a norma a Jesús, el seu exemple i la seua Llei d'amor.

- «Bona fama és preferible a grans riqueses, l'estima val més que la plata i l'or» (Prov 22,1).
- «Qui vullga viure amb dignitat i plenitud no té un altre camí més que reconèixer a l'altre i buscar el seu bé» (Papa Francesc).

**«Que bo és que els jòvens
siguen "dels carrers de la fe",
feliços de portar a Jesucrist a
cada cantó, a cada plaça, a
cada racó de la terra!».**

(Papa Francesc)

Font de comunicació amb el poble

El Papa Francesc assumix la riquesa de la Paraula i ens actualitza el gènere sapiencial. Transmet la verdadera saviesa perquè porta a la fe i sap que en l'interior de l'home es troba Déu. Treballar pel ser humà és anar a la trobada del Senyor:

«Qui no ama al seu germà, a qui veu, no pot amar Déu, a qui no veu».

Proverbis del Papa Francesc:

- «Cal viure amb alegria les xicotetes coses de la vida quotidiana (...). No et prives de passar un bon dia».
- «La societat tecnològica ha aconseguit multiplicar les ocasions de plaer, però troba molt difícil engendrar l'alegria».
- «La vida s'acreu donant-la i es debilita en l'aïllament i la comoditat. Madura al mateix temps que ens donem als altres».
- «No pot ser que no siga notícia que mor de fred un ancià en situació de carrer i que sí ho siga una caiguda de dos punts en la borsa».
- «L'afany de poder i de tindre no coneix límits».

1 Relaciona al teu quadern les frases amb les fonts sapiencials comentades:

1. Déu, no deixes que em quede on estic, ajuda'm a arribar on tu vols que arribe.	a. Font de saviesa
2. Pots posar-te a l'ombra de la saviesa o a l'ombra dels diners, però la saviesa té l'avantatge de donar vida a qui la posseïx.	b. Font d'ajuda
3. La relació entre espòs i esposa ha de ser l'amistat més pròxima i estreta que ambdós tinguen.	c. Font d'utilitat

2 Completa al teu quadern les següents frases amb les paraules del requadre:

L'experiència de l'Església, depositària del saber de l'Antic i del Nou Testament, es convertix així en....., en un..... Consolida la....., establix la....., dóna raons per a la.....

Do
Saviesa
Dignitat
Fraternitat
Felicitat

3 Relaciona, per la seua similitud, el refrany amb el proverbí:

1. Atendre i entendre, per a aprendre.	a. Presteu atenció a les meues correccions i jo vos ompliré del meu esperit; vos donaré a conèixer els meus pensaments.
2. Per a aprendre, el principal és voler.	b. Presta oïda a la saviesa; entrega la teua ment a la intel·ligència.
3. El saber no ocupa lloc i per molt que tingues li pots augmentar.	c. La discreció i la intel·ligència seran les teues constants protectores.

LA HISTÒRIA DE JOB

Job era un home de vida recta i sense tatxa. El seu nom era il·lustre i cèlebre en tot Orient. Tenia tot el que podia desitjar-se en la Terra: 10 fills i immenses riqueses. Gaudia de pau i tranquil·litat donant gràcies a Déu.

Temps de prova

En la cort del cel, Satanàs acusa Job de servir Déu per conveniència i pels privilegis que té d'eixa relació. Déu li permet posar-ho a prova. Al moment les més espantoses calamitats van caure sobre Job. Encara va obtenir Satanàs permís per a danyar Job amb una terrible llaga que li cobria tot el cos.

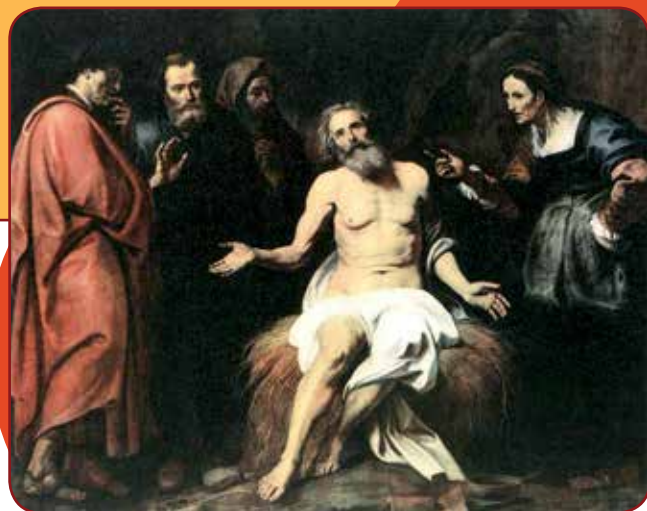
Heroica paciència de Job

Sumit en tanta misèria i per la repugnància que causava a tots el seu cos en llaga viva, es va veure obligat a eixir de la ciutat. La seua esposa li reprén: «Com segueixes en la teua fidelitat a Déu? Maleïx Déu i mor!»; ell respon que continua tenint confiança en Déu. Tres amics li visiten per a reconfortar-li però s'estremixen al veure-ho i no entenen la seua paciència i confiança en Déu després de tanta adversitat.

Nova prosperitat

Per fi, Déu es va compadir i va recompensar amb abundància la seua fidelitat. Li va tornar la salut, li va donar nova família, va duplicar les riqueses i li va donar llarga vida.

“La paciència de Job”, de Gerard Seghers.
Job és visitat per la seua esposa i els seus tres amics: «Tingueu compassió de mi, almenys vosaltres, els meus amics, perquè la mà del Senyor m'ha ferit. Sé que viu el meu Redemptor i que un dia eixiré de nou de la terra i contemplaré jo mateix la cara del meu Déu; abrigue eixa esperança en el fons del meu cor».

Contesta al teu quadern:

- Com va suportar Job la prova?
- Com actua l'esposa i els amics?
- Els amics van pensar que els pecats de Job eren els responsables de la seua calamitat. Com hem de reaccionar nosaltres quan veiem a altres patir?
- Com va recompensar Déu la fidelitat de Job?
- De quina virtut és exemplar Job?

Proposta de debat

El ser humà davant del dolor i l'adversitat

1. Presa de contacte. Pluja d'idees sobre fets coneguts de la vida real.
2. Presentem a debat la història de Job. El que ens conta la Bíblia sobre ell.
3. Una reflexió oportuna. De quina manera les proves ens poden enfortir?
4. Conclusió del debat. Relacionem les conclusions dels apartats 1, 2 i 3 i redactem la conclusió o reflexió final.

GENT MAGNÍFICA

PERSONES AMB VALORS

Narciso Yepes

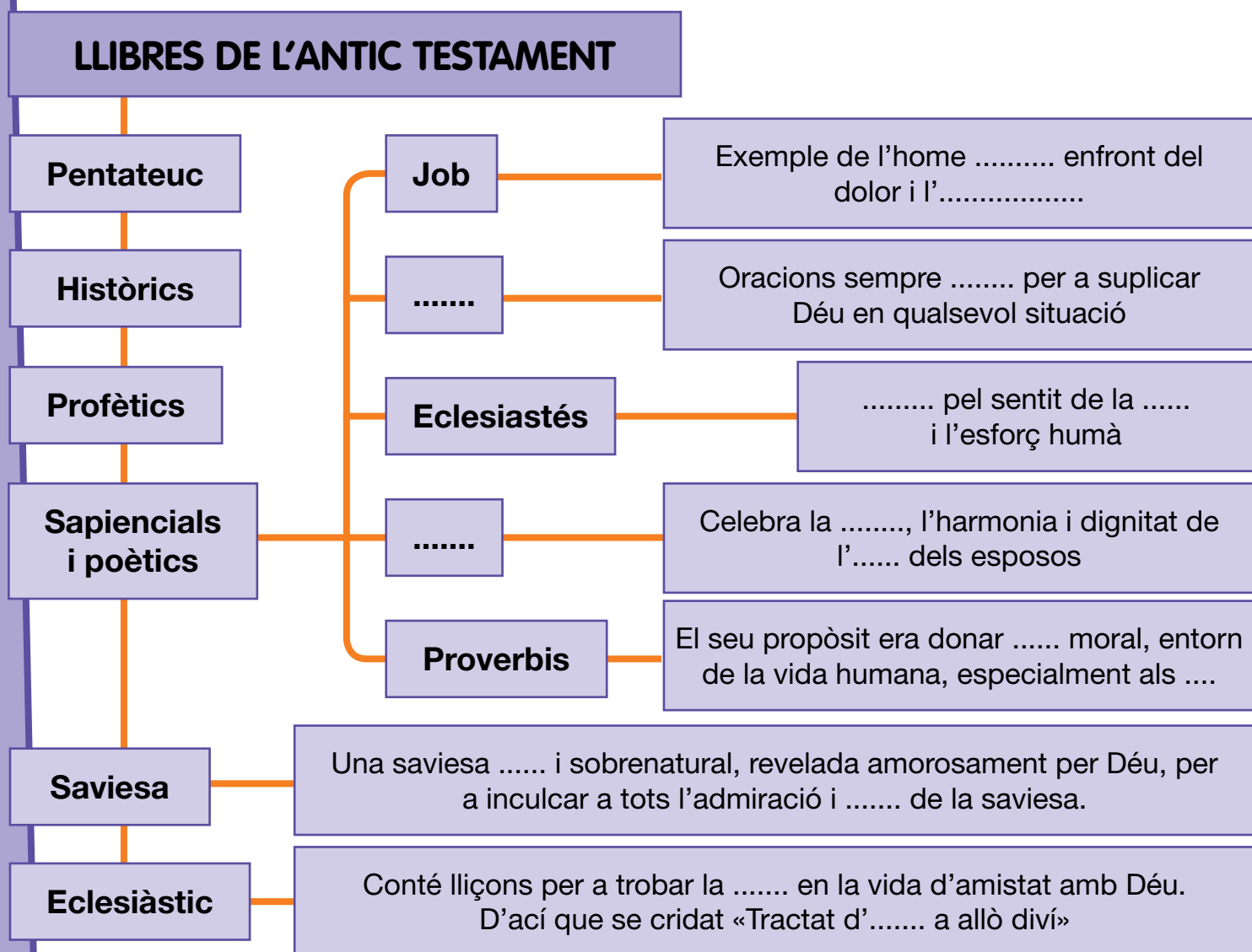
La malaltia, especialment la incurable, causa reaccions molt distintes segons qui la patix.

Narciso Yepes, famós músic espanyol, va morir en 1997 després d'una llarga malaltia. En una entrevista va dir coses com estes:

- Resa ben sovint? Demana o dóna gràcies?
- No em preocupe de la freqüència de la meua oració. No demane ni done gràcies. Per a mi, l'oració és una altra cosa. El goig de la presència de Déu en mi no és per a pregar-li o per a donar-li gràcies, sinó per a viure en Ell i amb Ell. Déu Pare és testimoni de la meua vida, del meu patiment i de la meua alegria. Quan tinc un dolor molt fort, murmure: «Déu meu, Déu meu...», és experimentar-ho company, amb el que em sent capaç d'afrontar la prova. No tem el Senyor: ho sent amic. Com ho passem de ben quan els dos ens quedem a soles!
- Què representa el dolor per a vosté?
- Porte quatre llargs anys familiaritzant-me amb el patiment, convivint amb el dolor dia a dia, nit després de nit. He après molt gràcies al dolor, m'ha permés endinsar-me en mi mateix i en la vida. Als moments més dolorosos, s'afig la consciència de no tindre forces per a reaccionar, i açò és un patiment sense límits. Llavors pot sorgir l'abandó a la voluntat de Déu. No canvia la situació exterior, però sí l'actitud, i l'experiència de Déu es fa intensament viva a través del plor o de la confiança. Tant dóna, l'important és dialogar amb Déu.

1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

2 Resumix allò que s'ha après al teu quadern completant les frases ajudant-te de l'esquema.

Els llibres sapiencials de l'Antic Testament són: el llibre de, que mostra l'..... de l'home íntegre enfront del i l'adversitat. Els Salms són sempre actuals per a suplicar Déu en qualsevol L'....., que reflexiona pel de la vida i l'esforç El Cantar dels cantares, que la bellesa, l'..... i dignitat de l'amor dels Els, el propòsit dels quals era donar instrucció, entorn de la vida, especialment als jòvens.

Saviesa. És una saviesa espiritual i, revelada amorosament per Déu, per a inculcar a tots l' i amor de la saviesa.

Eclesiàstic. Conté lliçons per a trobar la felicitat en la vida d'..... amb Déu. D'ací que se crida «Tractat d'ètica a allò».

3 Cançó: JESÚS MANDÓ SU ESPÍRITU.

4 Escoltem

Observa la fotografia.

Pensa en l'alegria que dóna l'Esperit reflectida en el Papa Francesc.

- Què penses?
- Què sents?

El Papa Francesc ens diu:

«La Bíblia és el nutrient de l'ànima i font de la vida».

«Rebeu i doneu testimoni sempre del "Evangeli de la Vida"».

«Tres punts senzills de meditació per a la nostra fe: en primer lloc, la Bíblia ens revela al Déu viu, al Déu que és Vida i font de la Vida; en segon lloc, Jesucrist dóna vida, i l'Esperit Sant ens manté en la vida; tercer, seguir el camí de Déu porta a la vida...».

5 Estàs d'acord amb el Papa? Explica-ho breument.

Aprén

- En els llibres sapiencials hi ha consells que Déu ens oferix que són el fonament de la pietat.
- La saviesa sapiencial és ciència de l'experiència i reflexió davant de la vida humana.
- Educa les persones per a fer-les amables, senzilles, honrades i bones.
- Invita als bons costums i a saber recórrer a Déu amb l'oració.

Caps numerats

Autoavaluació

Escriu al teu quadern:

- Un resum breu del que has après en esta unitat.
- Una reflexió sobre l'actitud d'atenció en el desenrotllament del tema.
- El que t'agradaria comentar amb els teus companys.

Exercici d'oració

Els símbols nadalencs

“Adoració dels pastors”, de Philippe de Champaigne.

“Adoració dels Reis”, d'Eugeni Cajés.

L'estrela dels Mags. En el relat de sant Mateu, l'estrela juga un paper important. És una estrela que els Mags van veure en Orient, es mou davant d'ells en direcció a Betlem i, finalment, es para sobre la casa on estava el Xiquet. Els Mags diuen haver-la reconegut com l'estrela de Jesús («Hem vist la seua estrela en Orient i hem vingut a adorar-li» Mt 2,2).

Els Mags, el nombre no se precisa dels quals, guiats per una estrela, es presenten davant d'Herodes i li pregunten pel lloc de naixement del rei dels jueus (Mt 2). Representen a tota la humanitat. Esta idea de la universalitat ha portat a simbolitzar les tres edats: joventut, maduresa i ancianitat.

Els àngels. Ells tenen l'assignació de cuidar. Anuncien el naixement de Jesús.

Els cants. Primer va ser el cor d'àngels cantant als pastors. Després són nades que s'entonen en Nadal i tenen el seu origen en l'Edat Mitjana i es mantenen en record dels profetes que anunciaven el naixement de Jesús.

Els Regals. Els Reis Mags van portar com a presents a Jesús:

- Or, propi de reis. El seu és un regne d'amor, justícia i pau.
- Encens, com a aroma oferida a la divinitat. Reconeixem a Jesús com a Déu.
- Mirra, per a manifestar que Jesús és home i que havia de morir per a salvar-nos.

1 Un quadre pot expressar molt més del que veiem a primera vista. Observa les dos pintures anteriors. Què veus? Descriu al teu quadern breument cada un i els símbols que tenen.

2 Ara pensem en el que no es veu:

- Quants anys tenen?
- Què representen i quina relació tenen?
- Com creus que se senten els personatges?
- Què estan mirant?
- Quin museu has visitat? Escribe el nom i els companys han d'endevinar-ho en cinc preguntes.
- Tria el quadre que t'agradaria tindre a casa i el que no, i escriu els seus títols.
- Per què t'agrada un i per què no t'agrada l'altre?
- On posaries el que t'agrada?
- Quins sentiments et produeix?
- Segurament que has vist molts quadres sobre el naixement de Jesús, però quins adjectius usaries per a descriure els de la pàgina anterior? Lluminós, colorit, equilibrat, alegre, pessimista, realista, tradicional, fosc, trist, bell...

3 Per equips comparareu els resultats de les respostes i presentareu el seu resultat.

- Quants heu triat el mateix quadre?
- Com es titula?
- Quin és el que més eleccions ha tingut?
- Quins llocs vau triar per a posar-ho?

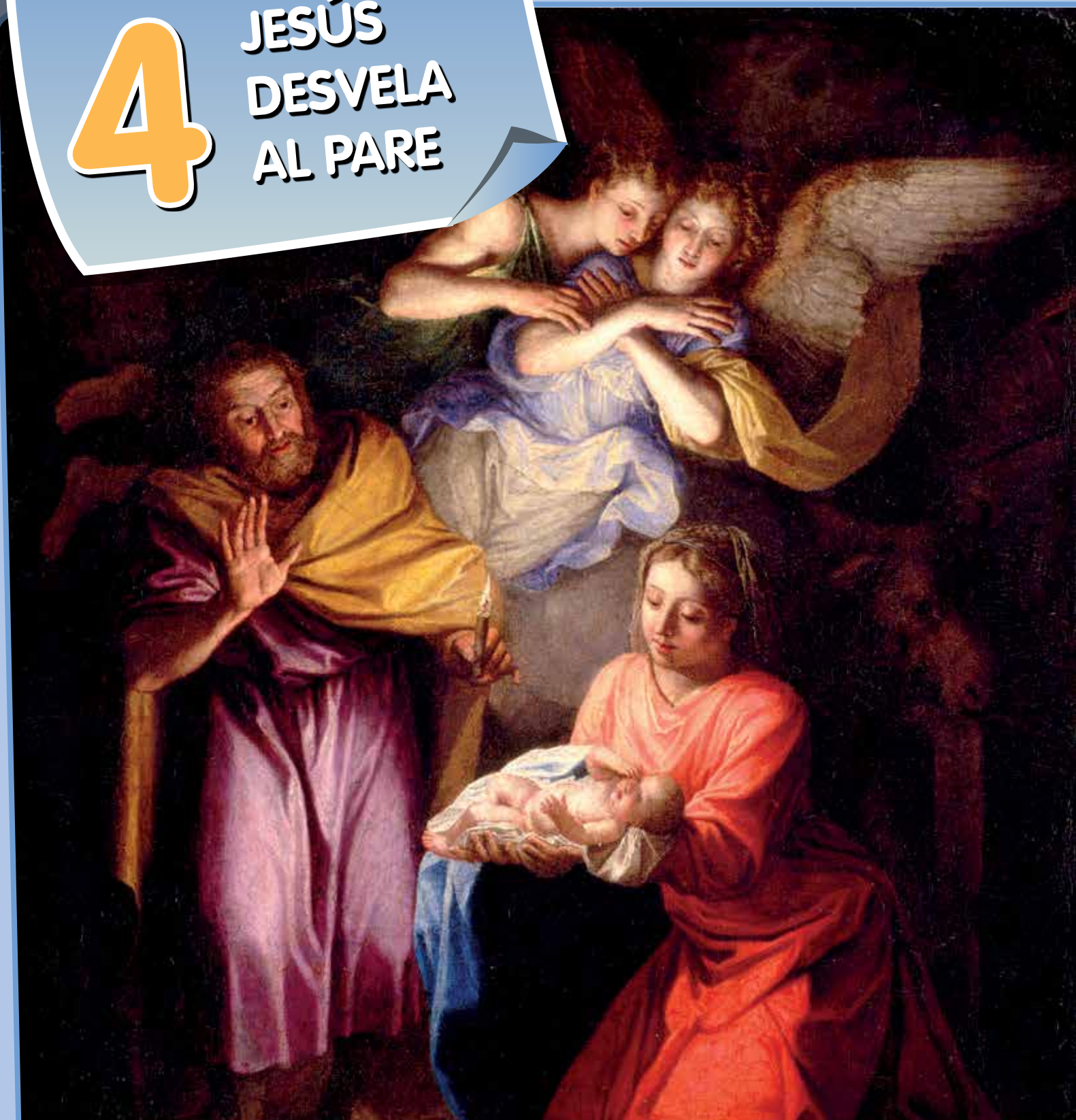
A més d'estos quadres:

- Quin quadre del naixement de Jesús t'agrada més?
- En quin museu està? Quin és el seu autor?
- Algun company ha coincidit?

4 Dibuixa i pinta al teu quadern tres símbols nadalencs.

4 JESÚS DESVELA AL PARE

"La Nativitat", de Noel Coypel.

En la Creació Déu havia intervingut en la història humana. A partir del naixement de Jesús ho fa en la persona, vida i missatge del seu Fill: «Aquell que és la Paraula es va fer home i va habitar entre nosaltres (...) òmplic de gràcia i de veritat» (Jn 1,14).

VEIG

Quin és el títol del quadre?
Quins personatges hi ha en el quadre?

PENSE

Si els cristians hem vist Déu en Jesús.

La sort que tenim, gràcies a Jesús, de cridar Déu Pare de manera salvadora.

Com Jesús se'ns va presentar com a revelador del Pare.

EM PREGUNTE

Estem els cristians gojosos de poder conèixer Déu?

Hem entès que el Déu de Jesús és com una Mare generadora de vida sense reserves?

Com seria la relació de Jesús amb el Pare?

SENTIMENTS I EMOCIONS

En la seua encarnació, Jesús **va desvelar** al Pare. Què desperta la representació del Naixement de Jesús? Tria la resposta entre estes paraules:

confiança

desconfiança

pau

rebel·lia

alegria

fidelitat

afecte

esperança

temor

En quines situacions Jesús ens desvela al Pare?

Déu Pare es desvela revelant en Jesús el seu propi rostre salvador.

D'esta unió dóna testimoni directe el Fill que «ha eixit del Pare i ha vingut al món» (Jn 16,28).

Relaciona al teu quadern les frases següents:

1. He d'ocupar-me de les coses de Mon Pare.	a. Baptisme de Jesús.
2. Este és el meu Fill amat.	b. Anunciació.
3. Li posaràs per nom «Emmanuel», que significa: «Déu amb nosaltres».	c. Jesús perdut i trobat en el temple.

HO SAPS?

- L'evangelí de Joan ofereix frases que expressen la relació de Jesús amb el Pare.
- Completa al teu quadern la frase amb les paraules: obres, faig, Pare, mi, reconeixeré, està:
Si no faig les obres de mon, no em cregueu; però si les, creieu en les, encara que no em cregueu a, Així i sabreu que el Pare en mi i jo en el Pare (Jn 10,37-38).

Déu està en Jesús

Jesús anuncia un regne que ha començat en la seua pròpia persona. Jesús porta el regne en ell mateix.

A totes les persones que se li acosten amb un cor sincer, Jesús els feia sentir la proximitat de Déu. Així ho va experimentar un home anomenat Nicodem, que li va dir que ningú podia fer els signes que ell feia, si Déu no estava amb ell (Jn 3,2).

La boda de Canà va ser el principi dels signes de Jesús. És una mostra de les raons per les quals va vindre Jesús: oferir vida, i esta en abundància..

“La Resurrecció de Llätzer”, de Carl Heinrich Bloch.
Van llevar la pedra, i Jesús, mirant al cel, va dir:
«Pare, et done gràcies perquè m’has escoltat.
Jo sé que sempre m’escoltes, però dic açò
pel bé dels que estan ací, perquè creguen
que tu m’has enviat» (Jn 11,41).

Abba, el verdader rostre de Déu

Jesús viu i ama, s’entrega i actua des d’un Déu pròxim, a què anomena Pare, que supera tots els plantejaments religiosos de la seua època.

«He manifestat el teu nom als hòmens» (Jn 17,6), és a dir, manifesta que Déu és Pare.

«Abba» ho canvia tot: lleva la por i dóna esperança. Ens torna la dignitat de «fills de Déu».

Ens fa sentir-nos de veritat com a germans, compromesos amb tots.

«Mireu quant ens ama el Pare, que se’ns anomena fills de Déu, i ho som» (1Jn 3,1).

Evangeli de Joan

En l’evangelí de Joan descobrim frases que expressen la relació de Jesús amb el Pare:

Jesús va dir: «El que Déu vol és que cregueu en el que ell ha enviat» (Jn 6,29).

«El meu aliment és fer la voluntat de què m’ha enviat i dur a terme la seua obra» (Jn 4,34).

En una altra ocasió, Jesús va prendre la paraula i va dir: «Vos assegure que el Fill no pot fer res per si mateix sinó només el que veu fer al Pare; la qual cosa fa el Pare, ho fa igualment el Fill. Perquè el Pare ama al Fill i li mostra tot el que fa» (Jn 5,19-20).

El Fill coneix el Pare i el Pare al Fill: «Igual que em coneix el Pare i jo conec el Pare...» (Jn 10,15).

«Jo sóc el camí, la veritat i la vida. Només per mi es pot arribar al Pare. Si em coneixeu, també coneixereu mon Pare; i des d’ara ja li coneixeu i li esteu veient» (Jn 14,6).

1 Comprensió

Completa al teu quadern les següents frases que vénen en els textos:

- A totes les persones que se li acostaven, Jesús els feia sentir...
- Nicodem li va dir que ningú podia fer els signes que ell feia...
- Mireu quant ens ama el Pare, que se'ns anomena...
- En l'evangelí de Joan descobrim frases que expressen...

Quin tipus de frases de l'evangelí de Joan són objecte del nostre estudi?

Amb quina frase s'expressa que el Fill coneix el Pare i el Pare al Fill?

2 Localització

Localitza entre quins llibres del Nou Testament es troba l'evangelí de Joan i anota-ho al teu quadern.

Localitza en l'evangelí de Joan la boda de Canà. Escriu la cita al teu quadern.

3 Missatge. Ordena les fitxes i escriu la frase al teu quadern:

i la vida»

la veritat

«Jo sóc

el camí,

4 Reflexió

Expressa en poques paraules el significat de l'oració de l'Últim Sopar:

«Pare, ha arribat l'hora; glorifica el teu Fill, perquè el teu Fill et glorifiqui a tu (...). Que tots siguem u, com tu, Pare, en mi i jo en tu, que també ells siguem un» (Jn 17,1 i ss).

“L'Últim Sopar”,
de Benjamin West.

Exercici d'interiorització

EM QUEDE AMB

Completa en tu cuaderno las frases con las vocales (a-o-u) que faltan:

- L'_BR_ DE DÉ_ ÉS Q_E CREG_E_ EN _Q_ELL Q_E ELL H_ ENVI_T (Jn 6,29).
- EL ME_ _LIMENT ÉS FER L_ V_L_NT_T DE Q_È M'H_ ENVI_T I D_R _ TERME L_ SE_ _BR_ (Jn 4,34).
- C_M EM C_NEIX EL P_RE I J_ C_NEC M_N P_RE... (Jn 10,15).

L'EVANGELI DE JOAN

El magisteri de l'Església ens diu que l'evangelí de Joan és una narració de la vida de Jesús des del seu Baptisme fins a la seua Resurrecció, amb la seua manifestació als deixebles.

El text de l'evangelí de Joan es compon de quatre parts:

- **El pròleg** (1,1-18), que és un breu resum de tot l'evangelí de l'Encarnació del Verb.
- **La primera part** (1,19-12,50) referix la vida pública de Jesús des del seu Baptisme fins a la Passió.
- **La segona part** (13-21,23) és el relat de la Passió i la Resurrecció.
- **L'epíleg** (21,23-25) al·ludix a les moltes coses que va fer Jesús i que si s'escrigueren no cabrien en els llibres que podrien escriure's.

El valuós testimoni de Joan

En la seua primera Epístola emfatitza amb el fet que ell era un testimoni ocular dels successos de la vida de Crist, de qui ell ha donat testimoni en el seu evangelí: «El que existia des del principi, la qual cosa hem sentit, la qual cosa hem vist amb els nostres ulls, la qual cosa contemplem i van tocar les nostres mans sobre la Paraula de Vida, perquè la vida es va manifestar, i nosaltres l'hem vist i donem testimoni i vos anunciem la vida eterna, que estava junt amb el Pare i que se'ns ha manifestat; la qual cosa hem vist i oïda, vos ho anunciem» (1Jn 1,1-3; cf 4,14).

Més frases claus:

Jn 5,20; 14,31; 17,24-26, ens revela un amor recíproc i també exclusiu.

Jn 14,10; 17,21-22, es mostren com una mateixa cosa.

Jn 5,22-27, de tal manera, que el que honra al Pare honra al Fill i qui veu el Fill veu igualment el Pare.

Jn 1,1-14, «En el principi era el Verb, i el Verb era Déu... I aquell Verb va ser fet carn, i va habitar entre nosaltres».

Jn 3,16, «Perquè de tal manera va amar Déu al món, que ha donat al seu Fill unigènit, perquè tot aquell que en ell crega, no es perd, mes tinga vida eterna».

Jn 14,9, «Jesús li va dir: Tant de temps fa que estic amb vosaltres, i no m'has conegut, Felipe? El que m'ha vist a mi, ha vist el Pare; com, perquè, dius tu: Mostra'ns al Pare?».

“Sant Joan Evangelista”, de Rubens.
A sant Joan se li coneix com el «teòleg» dels evangelistes. Destaquen d'ell algunes idees que constantment reprén com: llum del món, la veritat, la vida, la Resurrecció i la seua constant al·lusió a la seua relació amb el Pare.

1 Copia al teu quadern i respon verdader o fals.

- La relació de Jesús amb el Pare no ens **revela** un amor recíproc.
- El que honra al Pare honra al Fill i qui veu el Fill veu el Pare.
- «En el principi era el Verb, i el Verb era Déu... I aquell Verb va anar fet carn, i va habitar entre nosaltres».
- «Perquè de tal manera va amar Déu al món, que ha donat al seu Fill unigènit».

2 Relaciona al teu quadern estes frases sobre la relació de Jesús amb el Pare.

1. «Abbá, Pare!; tot és possible per a tu; aparta de mi esta copa; però no siga el que jo vull, sinó el que vullgues tu».
 2. És el primer dels signes de Jesús.
 3. Admet que és Mestre; també accepta que és enviat de Déu, perquè ha vist els miracles.
- a. Boda de Canà
 - b. Oració de l'hort
 - c. Jesús amb Nicodem

3 Troba en esta sopa de lletres les paraules claus utilitzades.

ABBA
BODA
ENVIAT
FILL
JESÚS
JOAN
NAIXEMENT
NICODEM
PARE
PARAULA
RELACIÓ

Z	H	T	P	A	C	K	W	X	K	E	I
F	M	R	T	L	T	P	A	R	E	E	F
P	Q	R	M	E	D	O	C	I	N	H	F
W	X	I	Q	G	A	A	D	O	B	O	M
H	K	O	B	B	G	N	Y	N	R	I	E
N	C	P	J	E	S	U	S	R	B	C	E
Z	N	S	T	N	E	M	E	X	I	A	N
A	X	L	E	P	S	N	P	I	F	L	V
B	Z	L	M	R	N	A	Q	M	Z	E	I
B	T	I	C	V	O	O	G	F	Y	R	A
A	M	F	J	G	P	J	K	S	I	N	T
B	A	L	U	A	R	A	P	S	Q	R	O

Sabies que...

- Jesús és així. S'acosta a dialogar amb cada u. Tal com som.
- Jesús parla del «do de Déu» i del «aigua viva». L'aigua com la bondat i la vida són de Déu.
- Tots venim de Déu i Jesús ens ho desvela.

LES TEMPTACIONS

Jesús i l'Esperit

L'Esperit que Jesús posseïx en plenitud des de la seua concepció en el si de Maria ve a «posar-se» en forma de colom sobre ell. En el seu Baptisme «es van obrir els cels» perquè totes les persones puguin rebre l'Esperit del Pare gràcies a Jesús i sentir amb oïdes de la fe les mateixes paraules que va sentir Jesús: «tu eres el meu fill amat».

Jesús ens desvela qui és ell i, sobretot, qui és Déu: Pare.

“Baptisme de Jesús”, de Pieter de Grebber.

Les temptacions de Jesús

Els evangelis ens parlen d'un temps viscut en soledat per Jesús en el desert immediatament després de ser batejat per Joan. Impulsat per l'Esperit al desert, Jesús va romandre allí durant quaranta dies. Esta és una clara al·lusió als quaranta anys que va passar Israel en el desert en l'èxode cap a la terra promesa. El temps d'Israel i el temps de Jesús en el desert són temps de preparació per a quelcom gran, i també temps de prova.

Els evangelistes ensenyen que Jesús va passar dificultats. Satanàs li va parar trampes per a posar a prova la seua actitud filial cap a Déu: les temptacions. I Jesús, sense fer ostentacions, les va superar i va continuar fidelment la seua missió, fent sempre la voluntat de son Pare.

Les nostres temptacions

En l'època que vivim estem sotmesos a estrés pel treball, les tensions familiars, els estudis, etc. Ens sentim malament, dèbils, impotents en alguns casos, sense saber com resoldre les situacions o problemes. Ens preguntem: Què puc fer?

Però el que em passa, són límits o debilitats? Perquè els límits són, per exemple: sóc baix, esquerrà, etc. I les debilitats són quelcom que depèn de mi, de les meues fallades, de la meua falta de preparació, els meus defectes.

Quina actitud prendre?

- Prendre les contrarietats com una obra de purificació i imitar Jesús rebutjant la influència negativa.
- Acceptar-me com sóc i formar-me.
- Confiar, com Jesús, en el Pare sense deixar d'aprendre.
- Carregar-se d'ànim i perseverar en l'esforç per aconseguir el que vull.
- Tindre fe en nosaltres mateixos amb l'ajuda de Déu.

Proposta de debat

Les nostres temptacions i com posar remei.

1. Presa de contacte. Reflexiones sobre les nostres temptacions.
2. Fem una llista de les nostres limitacions i debilitats.
3. No sóc com els altres. Llegiu Lluc 18,9-14 i traieu conclusions.
4. Conclusió del debat. Resumim les conclusions dels apartats 1, 2 i 3 i escrivim els remeis més interessants i pràctics.

El Papa Francesc en una homilia en Santa Marta:

«Quan estem en temptació, només la Paraula de Déu ens salva».

Així, el Papa Francesc ha explicat: «La temptació, d'on ve? Com actua dins de nosaltres? L'apòstol ens diu que no ve de Déu, sinó de les nostres passions, de les nostres debilitats interiors, de les ferides que ha deixat en nosaltres el pecat original: d'allí vénen les temptacions, d'estes passions. I curiós, la temptació té tres característiques: creix, contagia i es justifica. Creix: comença amb un aire tranquil, i creix, creix, creix... I si un no la per a, ocupa tot».

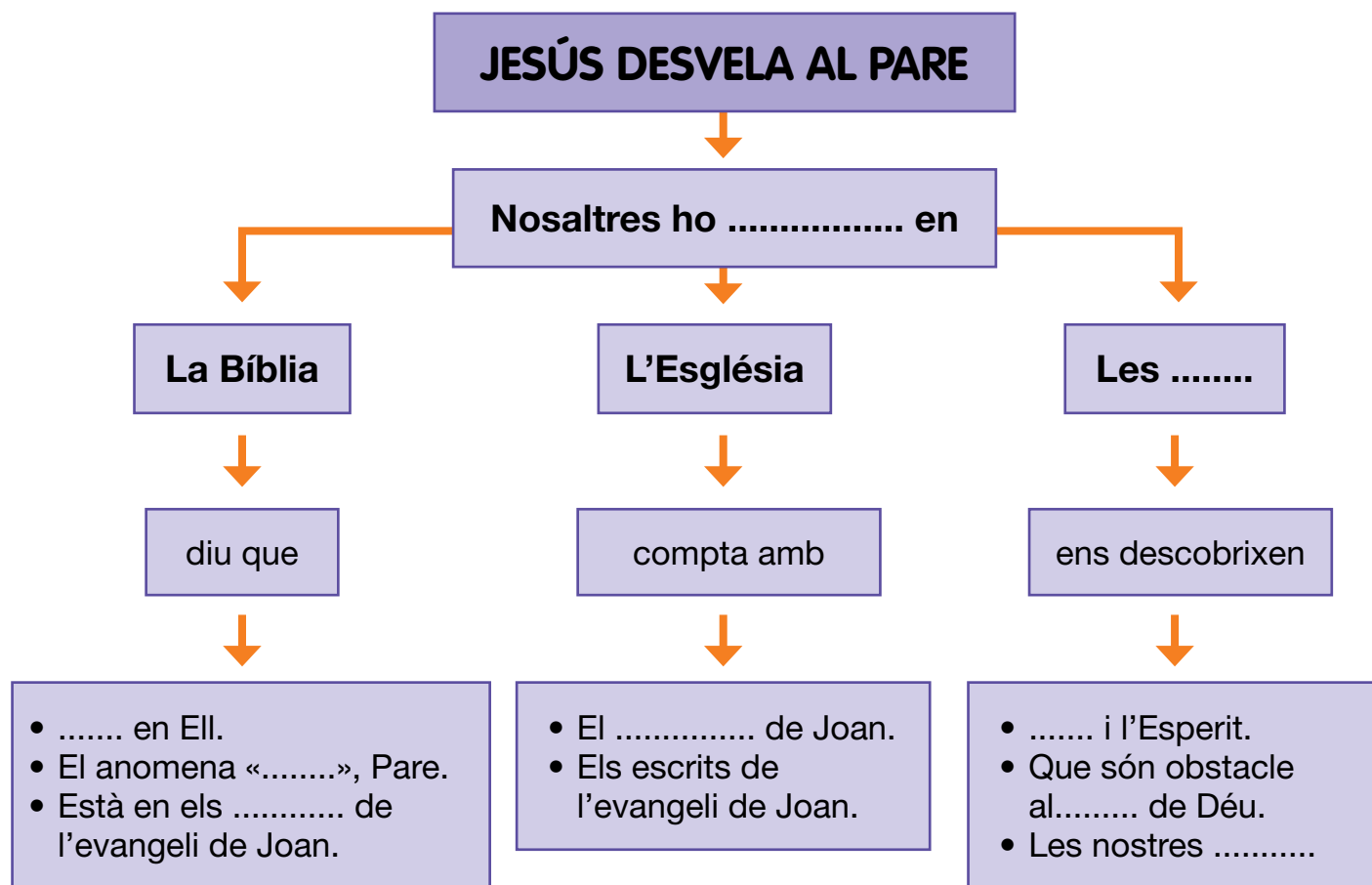

«Escolteu la Paraula que ens obri l'horitzó... Jesús sempre està disposat a ensenyar-nos com eixir de la temptació. I Jesús és gran perquè no sols ens fa eixir de la temptació, sinó que ens dóna més confiança».

Papa Francesc

“Jesús en el desert”,
d'Ivan Kramskoy.

1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

2 Completa al teu quadern estes frases que resumixen el contingut del tema.

Jesús al Pare. Nosaltres ho descobrim en la que ens diu que Déu està en, a què anomena «Abba», En l'evangeli de estan els discursos i frases que expressen la relació de Jesús.

L'..... compta amb el valuós testimoni de Joan expressat en els escrits del seu evangeli.

Les temptacions de Jesús ens a Jesús i l'.....; es mostren com al compliment del pla de Déu i, al mateix temps, temptacions.

3 Cançó: JESÚS, EL SALVADOR.

“La temptació de Crist pel dimoni”,
de Félix J. Barrias

4 Escuchamos

Observa la imatge. Pensa en l'alegria de seguir els passos de Jesús, que ens desvela al Pare.

- És fàcil seguir els passos de Jesús i no seguir les temptacions del consumisme, de la moda, dels vicis o dependències...?
- Vivim des de la veritat o des de la mentida?
- Què penses? Què sents?

5 El Papa Francesc ens diu:

«Jesús no enganya. El camí de Jesús sempre porta a la felicitat.

L'evangelí presenta Jesús temptat per Satanàs en el desert, però victoriós sobre la temptació. A la llum d'este evangelí, prenem novament consciència de la nostra condició de pecadors, però també de la victòria sobre el mal ofert a quants emprenen el camí de la conversió i, com Jesús, volen fer la voluntat del Pare».

“Pescadors d'hòmens”,
de Simon Dewey.

Jesús va cridar els dotze apòstols perquè li seguien
i els va encomanar una missió extraordinària

- Estàs d'acord? Explica-ho breument.

Aprèn

- L'evangelí de Joan ens ofereix frases que expressen la relació de Jesús amb el Pare.
- Jesús viu i ama, s'entrega i actua des d'un Déu pròxim, a què anomena Pare.
- A totes les persones que se li acosten amb un cor sincer, Jesús els feia sentir la proximitat de Déu.
- Jesús, sense fer ostentacions, va superar les temptacions i va continuar fidelment la seua missió, fent sempre la voluntat de son Pare.

Caps numerats

Autoavaluació

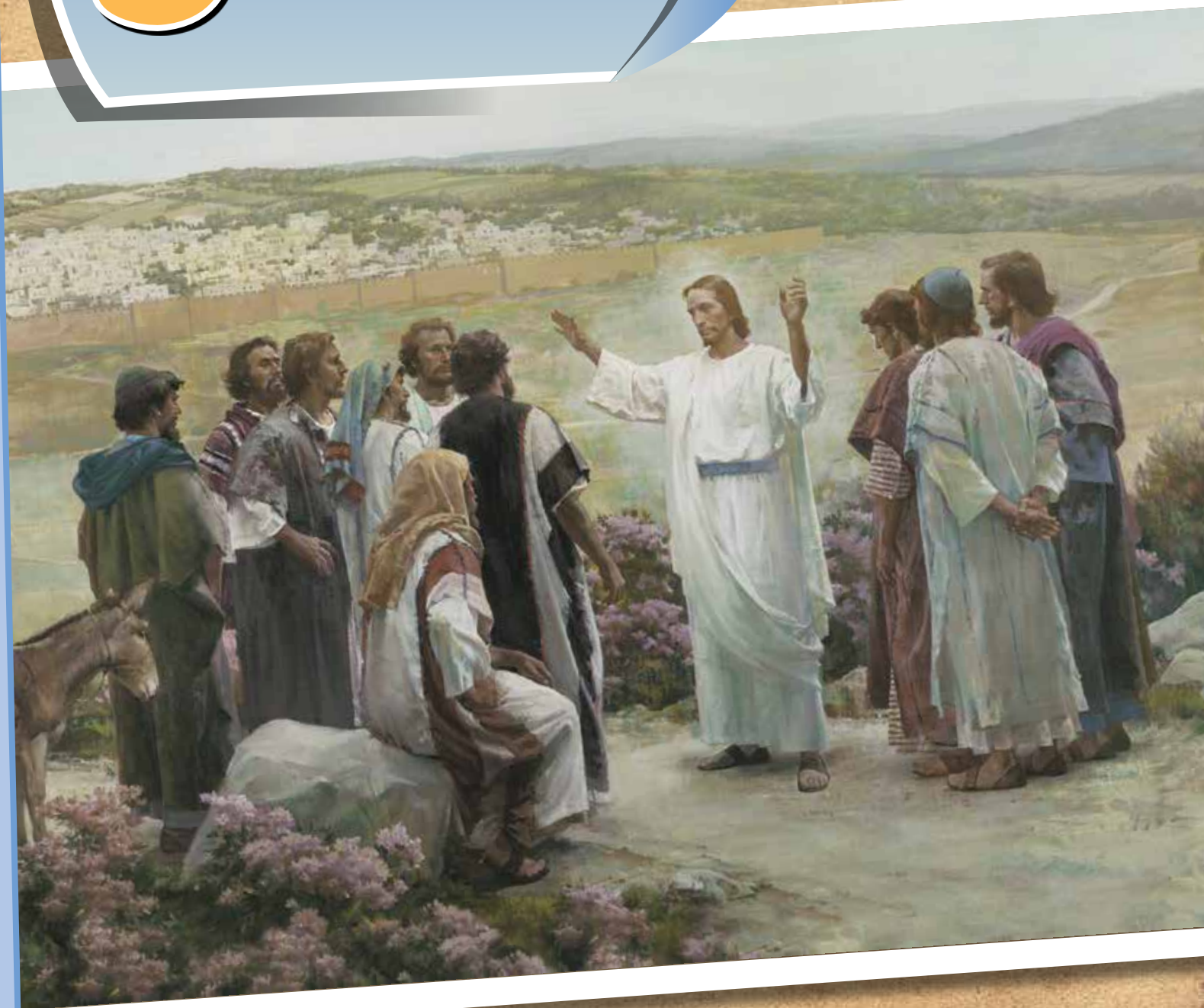
Escriu al teu quadern:

- Quines conclusions has tret d'esta unitat?
- Què és el que més t'interessa comentar i discutir sobre esta unitat?
- Què ens proporciona a nosaltres l'exemple de Jesús per a superar les dificultats?
- Quina és la reflexió sobre la teua actitud durant el desenrotllament del tema?

Exercici d'oració

5 JESÚS ENVIA ELS APÒSTOLS

"Aneu per tot el món", de Harry Anderson.

L'Església s'inicia amb l'elecció dels 12 apòstols, i amb la crida dels 72 deixebles s'incrementa el nombre dels seguidors de Jesús.

VEIG

Quin és el títol del quadre?
Quins personatges hi ha en l'escena?
Què observes de l'actitud del grup cap a Jesús?

PENSE

Davant dels desafiaments que se'm presenten com a seguidor de Jesús, puc quedar indiferent?
En la meua part del món, la que està al meu voltant, que em toca com a camp de treball, per on començar?

EM PREGUNTE

Conec bé Jesús i la seua missió per a saber comunicar-la?
La vida de la parròquia és una lliçó viva de fe cristiana. Participe activament sabent que amb això evangelitze?
Jesús va dir: «Les messes és molta, pregueu al Senyor de les messes que en-vie obrers al seu camp». Practique l'oració com a activitat del meu apostolat?

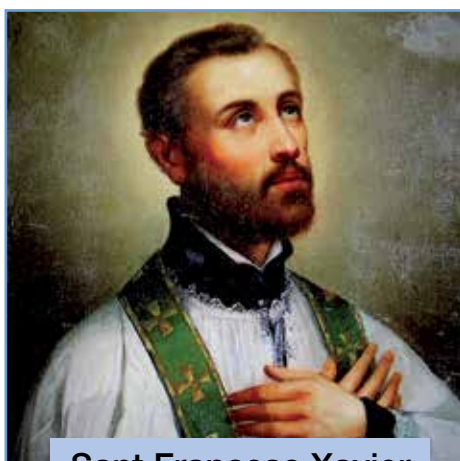
SENTIMENTS I EMOCIONS

El testimoni és imprescindible. Hui al món li convencen els testimonis, no els teòrics o els xarradors. Observa les imatges, quins valors et suggerixen?

Què et diuen les imatges sobre els autèntics i exemplars apòstols? Fes un comentari de cada una al teu quadern.

Papa Francesc

Sant Francesc Xavier

Sant Pau

HO SAPS?

- Com enviats no hi ha comunitat cristiana que estiga lliure de la **missió** de donar a conèixer Crist.
- Jesús invita a seguir-li. Així ho va fer quan va triar els apòstols.
- Els apòstols que Jesús va triar van ser la llavor del regne.

La missió dels Dotze

Jesús instrueix i envia els dotze apòstols de dos en dos. Tres evangelistes, Mateu, Marc i Lluc, li donen distints enfocaments: es basen en la seua experiència personal. Estos tres evangelis són anomenats sinòptics.

Els envia a predicar el regne de Déu però sense alforges, bastó, pa, diners... però fent el bé, curant i ajudant a superar el mal, és a dir: el vici, les malalties, les injustícies...

Jesús confia en ells i els diu que la seua fe no es recolze en els béns materials i econòmics sinó en la seua Paraula (Mt 10,5-15; Mc 6,7-13; Lc 9,1-6).

«Vosaltres sou testimonis» (Lc 24,48). «Feu deixebles» (Mt 28,19). «Proclameu l'Evangelí a tots» (Mc 16,15).

Va ser llavors quan es va iniciar una notable expansió. Fins llavors havien estat amb Jesús, aprenent, guanyant en experiència i preparació enmig d'eixe esperit de camaraderia: «Va triar als dotze perquè li acompanyaren i per a enviar-los a anunciar el missatge» (Mc 3,14).

A més havien d'estar preparats per a situacions extremes (Mt 10,18-20; Mc 13,9; Lc 12,10-12).

La tornada dels Dotze

Durant la missió dels Dotze, Jesús va continuar el seu ministeri personal.

Durant este temps van succeir esdeveniments com: Jesús visita Jerusalem, que Joan relaciona amb una festa (Jn 5,1); els deixebles del Baptista visiten Jesús (Mt 11,2-19; Lc 7,18-34); els galileus estaven sublevats contra el govern i l'assassinat de Joan ho va agreujar.

Acabada la missió, els apòstols van tornar, però a penes van poder parlar privadament amb ell, «perquè eren molts els que anaven i venien, de manera que ni tenien temps per a menjar».

Jesús els invita: «Veniu vosaltres a banda a un lloc desert, i descansau un poc». Jesús i els Dotze es van allunyar de la multitud «i se'n van anar sols en una barca», fins a un lloc prop de la ciutat de Betsaida. Els apòstols, plens de goig, li van informar de la seua experiència (Mc 6,12-13; Lc 9,10).

“Crist ordenant als dotze apòstols”, de Harry Anderson.

1 Comprensió

Quins evangelistes apareixen en el text?

Completa al teu quadern amb les paraules apropiades:

- Jesús confia en ells i els diu que la seua fe no es recolze en els béns materials i econòmics sinó...
- Fins llavors havien estat amb Jesús, aprenent...
- Durant la missió dels Dotze, Jesús va continuar...
- Jesús els invita: «Veniu vosaltres a banda a un lloc desert...».

2 Localització

- Busca en la Bíblia i escriu al teu quadern l'ordre en què apareixen els evangelistes en el Nou Testament.
- Busca en la Bíblia Lc 9,57 i comenta de què parla.

3 Missatge

Completa al teu quadern la frase:

ELS __ _ ES E AN EL S __ E __ A EU, __ A C __ LL C
S'AN MEN __ _ S NÒ __ _ CS

“Els deixebles”,
d'Eugène Burnand.

Jesús es posa en camí

Jesús estava en Galilea i va decidir pujar a Jerusalem. Durant el viatge, Jesús va enviar a setanta-dos deixebles per davant d'ell, de dos en dos, als pobles i llocs a on ell pensava anar. I els va dir: «Certament les messes és molta, però els obrers són pocs. Per això, demaneu a l'Amo de les messes que envie obrers a arregar-la. [...] Quan entreu en una casa, digueu primer: “Pau a esta casa”» (Lc 10,1-5).

EM QUEDE AMB

Escriu les tres frases que més t'han cridat l'atenció.

Exercici d'interiorització

L'ESGLÉSIA CONTINUA LA MISSIÓ DE JESÚS

El mateix Jesús ho va sintetitzar en la sinagoga de Natzaret:

«L'Esperit del Senyor està sobre mi, perquè m'ha consagrat per a portar la Bona Notícia als pobres; m'ha enviat a anunciar la llibertat als presos i a donar vista als cegos; a posar en llibertat als oprimits; a anunciar l'any favorable del Senyor» (Lc 4,18-19), és a dir, a instaurar el Regne de Déu.

Actuació de Jesús	Actuació de l'Església
Recórrer els pobles amb el seu missatge.	S'estén per tot el món: mitjans de comunicació, ràdio, TV, Internet...
Proclamar la Bona Nova.	Evangelitzar: catequesi, grups de fe, escrits, oració, sagraments, publicacions...
Ensenyar a viure en l'amor de Déu i del proïsme.	Ensenya el Manament principal: amar Déu i al proïsme.
Curar i atendre malalts i necessitats.	Testimoniar la fe amb obres; posar la vida al servici dels altres: hospitals, ONGs, orfenats, escoles, universitats, cases d'acollida...
Forma d'actuar	Metodologia
Conèixer la situació.	Conèixer i buscar solucions a necessitats.
Analitzar els fets.	Denunciar i aportar solucions en tots els àmbits de la vida: materials i morals.
Actuar amb noves alternatives de vida.	Actuar amb noves alternatives de vida.
Busca i forma deixebles i missioners.	Oferir formació i preparació a tots i també als missioners.

La missió a través de les cites bíbliques:

- **Sorgix** de l'enviament que Jesús fa als seus deixebles per a anunciar i significar la Bona Nova (Mt 10,5-8).
- Prolonga la missió de Crist des del principi i els textos missioners dels evangelis ho confirmen (Mt 5,13; 13,31.33.47; Mc 3,14; Mt 28,19).
- Es fonamenta en Jesucrist com a Salvador (He 5,31). Per ell, Déu ofereix una vida nova.
- S'enriquix de gestos significatius i reals que fan visible la veritat del seu missatge (He 2,14-16; 3,12-26; 5,12-16).

La nova evangelització es desenrotlla en tots els àmbits i aprofita els mitjans de comunicació actuals.

- 1 **Escriu al teu quadern les tres actuacions de l'Església que consideres més importants.**
- 2 **Dibuixa el logotip que fa referència a la música, el que fa referència a les escoles catòliques, i un altre de la teua elecció.**
- 3 **Busca en Internet què és «buitgle».**
- 4 **Escriu el nom de mitjans de comunicació catòlics i associacions de l'Església que no figuren en esta pàgina. Apega en un full els seus logotips o portades baixades d'Internet.**

ELS EVANGELISTES

“Els quatre evangelistes”, de Pere P. Rubens.

Mirem un quadre

En l'esplèndida obra que ens ocupa, el pintor, sobre un fons roig, representa als quatre evangelistes i aconsegueix combinar l'equilibri de les figures al col·locar-les amb el seu símbol representatiu.

Destaca la força del colorit amb l'expressió serena i la fisonomia dels evangelistes.

És una pintura grandiloqüent que, al mateix temps, sap ser delicada. Mostra gran habilitat pictòrica i sensibilitat en el ritme de la composició. La llum és treballada magistralment interposant-se entre els plans de la composició.

1 Identifica

Títol del quadre.

Autor. Busca la nacionalitat, el lloc i la data de naixement i mort.

3 Investiga

- Quins són els símbols que representen als quatre evangelistes i a qui correspon a cada u.
- Després escriu-ho al teu quadern.

2 Assenyala

- Quants personatges hi ha?
- Què representa l'escena?
- Què et crida més l'atenció?
- Quins sentiments et transmet la pintura? Pau, tristesa, serenitat, moviment, patiment, bellesa, tragèdia, por, treball, diàleg, color, llum, altres...

4 Respon

Comenta breument per què estàs o no d'acord amb la frase subratllada.

«Després va pujar Jesús a un turó i va cridar als que els va paréixer convenient. Una vegada reunits, va triar a dotze d'ells perquè li acompanyaren i per a enviar-los a anunciar el missatge» (Mc 3,13.14).

GENT MAGNÍFICA

PATRÓ DELS MISSIONERS

Sant Francesc Xavier

El Papa Pius X va anomenar sant Francesc Xavier patró de tots els missioners.

És un dels missioners més grans que han existit, per això se li anomenat «gegant de la història de les missions».

Sant Francesc va començar a ser missioner als 35 anys i va morir amb només 46. En onze anys va recórrer l'Índia, Japó i uns quants països més. El seu desig d'anar a Japó era tan gran que exclamava: «Si no aconseguisc barco, aniré nadant».

El seu gran desig era poder convertir a la nació xinesa. Però estava prohibida l'entrada dels europeus.

Va aconseguir que un capità d'un barco ho portara a l'illa deserta de Sant Cian, a deu quilòmetres de Xina. Però només i abandonat, va emmalaltir i va morir el 3 de desembre de 1552 a l'edat de 46 anys.

“La mort de sant Francesc Xavier”,
de Francesc de Goya.

Treball cooperatiu

Javier, verdader heroi missional

El treball consta de sis parts i cada equip tria una o dos parts, segons el nombre d'alumnes. Pot fer-se en una cartolina, Power point, etc.

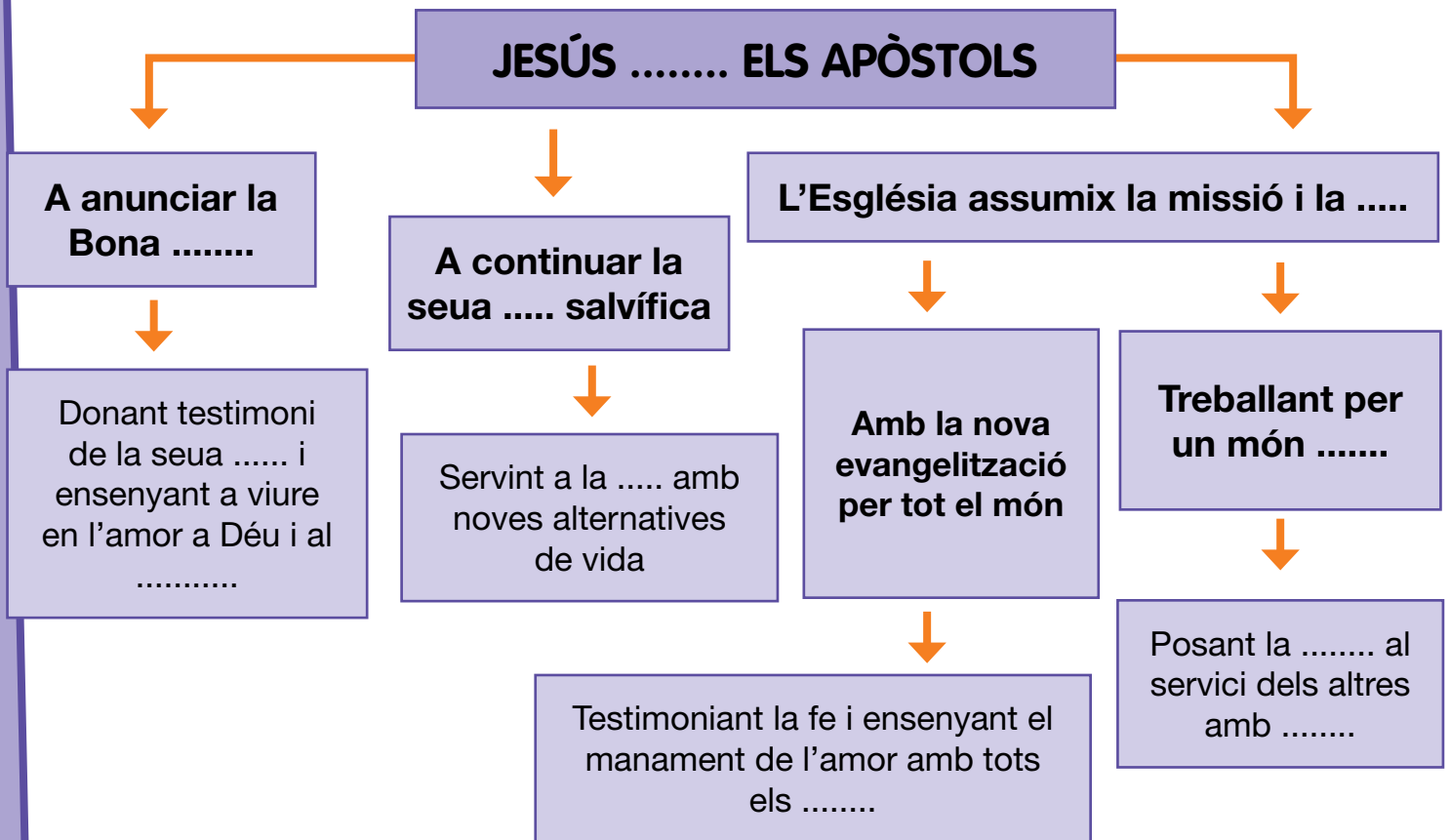
El treball ha de ser molt resumit, és a dir, a base de títols o frases curtes, però amb imatges.

Font d'informació: «El món de sant Francesc Xavier»

dpto.educacion.navarra.es/elmundodejavier/

1. Castell de Xavier i breu història.
2. Els habitants del castell de Xavier.
3. Estudiant a París.
4. A Itàlia.
5. Els quatre viatges.
6. Epíleg.

1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

2 Resumix allò que s'ha après completant les frases al teu quadern ajudant-te de l'esquema.

Jesús envia els a anunciar la Notícia, donant de la seua fe i ensenyant a viure en l'amor a i al proïsme.

Els envia a continuar la seua missió servint a la comunitat amb noves alternatives de

L'Església assumeix la i la continua amb la nova per tot el món, la fe i ensenyant el manament de l'..... amb tots els mitjans. Treballant per un món millor, posant la vida al dels altres amb obres.

El Papa Francesc ens diu:

«Jesús resa, Jesús crida, Jesús tria, Jesús envia els deixebles, Jesús cura a la multitud. Dins d'este temps, este Jesús, que és la pedra angular, fa tot este treball: és ell el que porta avant a l'Església d'esta manera».

Entrem en l'Església, no ens quedem en l'entrada.

3 Cançó: MENSAJEROS DEL AMOR.

4 Escoltem

Observa la il·lustració mentres recordes el diàleg següent:

«Mestre bo, què he de fer per a aconseguir la vida eterna?».

Jesús li va mirar amb afecte i li va contestar: «Vés, ven tot, dóna-li'l als pobres. Després vine i seguix-me».

- Què sents?
- Què faries tu?
- Destaca una frase de la cançó.

5 Saber fer

Completa al teu quadern la següent llista de compromisos amb un amb què pots col·laborar i sentir-te de veritat enviat i seguidor de la missió de Jesús.

- Participar ajudant en les campanyes.
- Estudiar i formar-nos per a millorar el món que ens rodeja.

“El jove ric”, de Carl Bloch.

Aprèn

- Jesús envia els apòstols per a continuar amb la seua missió salvífica.
- La missió de Jesús continua en l'Església.
- Com enviats no hi ha comunitat cristiana que estiga lliure de la missió de donar a conèixer Crist.
- Jesús invita a seguir-li.
- L'Església testimonia la fe amb obres i posa la vida al servici dels altres per mitjà d'hospitals, ONGs, orfenats, escoles, universitats, cases d'acollida...

Autoavaluació

Escriu al teu quadern:

- Quines conclusions has tret després de conèixer la missió de Jesús?
- Per què hem de seguir Jesús?
- Has comprés l'acció evangelitzadora de l'Església?
- Què ens proporciona a nosaltres treballar en la missió de Jesús?

Caps numerats

Exercici d'oració

6

PASQUA DE RESURRECCIÓ

"Crist ressuscitat", de Bartolomeo Schedoni.

«Passat el dissabte, Maria Magdalena, Maria, la mare de Santiago, i Salomé van comprar perfums per a embalsamar el cos de Jesús. I el primer dia de la setmana van anar al sepulcre molt enjorn [...]. I a l'entrar en el sepulcre van veure, assentat al costat dret, a un jove vestit amb una túnica blanca. Les dones es van espantar...» (Mc 16,1-8).

«Per què busqueu entre els morts a qui viu? No està ací, ha ressuscitat» (Lc 24,5-6).

VEIG

Quins personatges hi ha en el quadre?
Qui són?
Què representa l'escena?

EM PREGUNTE

El mateix que li van preguntar a Pere i als altres apòstols: «Germans, què hem de fer?» (He 2,37).

Si l'alegria cristiana és una realitat.

Quina és la festa més important de la comunitat cristiana?

PENSE

En la reacció de les tres testimonis davant del fet del sepulcre buit (Lc 24,4.5; Mc 16,8).

Com reaccionarien els apòstols al rebre la notícia de les dones (Veure: Lc 24,8-12).

Com viure la **Pasqua** i celebrar esta alegria.

SENTIMENTS I EMOCIONS

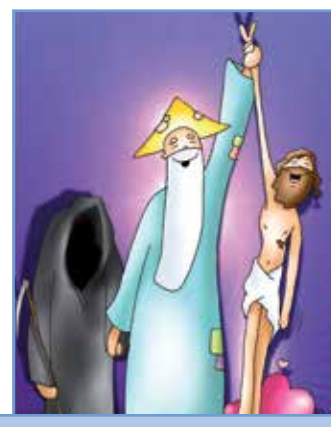
- L'alegria de la Resurrecció ens plena d'esperança i de dita, felicitat, goig, satisfacció, goig, festa, bon humor... per a fer i créixer en la vida cristiana. Tria tres dels sentiments que consideres més reals.
- Amb quin sentiment o emoció et consideres més d'acord?
- Les tres imatges, de Fano, fan referència a la Resurrecció. Què et diuen?

Litúrgia de Resurrecció

Camí d'Emaús

Jesús venç a la mort

HO SAPS?

- El ciri pasqual i l'aigua representen la llum i la nova vida de la Resurrecció.
- La paraula «al·leluia» expressa un brot d'alegria i goig en hebreu.
- Jesús, quan s'apareix, crida als seus apòstols i deixebles a l'alegria (Mt 28,10).
- Jesús és la nostra pau. El seu salutació, en les aparicions després de la Resurrecció, és una invitació a la pau (Lc 24,36).

La Pasqua, temps de Resurrecció

La Resurrecció va descobrir els deixebles la verdadera identitat de Jesús com a Fill de Déu i el significat de la seua vida i de la seua mort redemptora.

Com a Abraham, Déu ens crida, en el temps de Resurrecció, a eixir i posar-nos en camí nou (Gèn 12,1-4a), pel que pansa la creu, la Resurrecció i la vida (Mt 17,1-9), invitant-nos a viure, en fraternitat, al servici dels altres, perquè Déu ha omplit amb el seu amor nostre cor per mitjà de l'Esperit Sant que ens ha donat (Rom 5,5).

El temps de Resurrecció inaugura un nou temps de goig.

“Jesús mostra les seues ferides als apòstols”, de Harry Anderson.

Els fruits de la Resurrecció de Jesús

L'alegria

«Estigueu sempre alegres en el Senyor; vos ho repetisc: estigueu alegres» (Flp 4,4). Jesús ressuscitat ens dóna l'alegria. És una alegria que ens plena d'esperança i és per a donar i viure amb alegria. Que ens fa ser font de vida i felicitat per a tots com a **testimonis** de la seua Resurrecció tots els dies.

«Estic convençut que res podrà separar-nos de l'amor que Déu ens ha mostrat en Crist Jesús» (Rom 8,38-39). Este és origen de la nostra alegria que ens fa invocar Déu com «¡Abba!».

La pau

«Jesús els va dir de nou: “Pau a vosaltres! Com el Pare em va enviar a mi, també jo vos envie a vosaltres”. Al dir-los açò, va bufar sobre ells i va afegir: “Rebeu l'Esperit Sant...”» (Jn 20,21-22).

La pau és regal de Jesús ressuscitat als seus deixebles i als d'ara. Nosaltres hem de fer fructificar este regal comunicant-ho a tot el món.

«A l'arribar la nit d'aquell mateix dia, primer de la setmana, estaven reunits i tenien les portes tancades per por dels jueus. Jesús va entrar i, posant-se enmig dels deixebles, els va saludar dient: “Pau a vosaltres!”. Dita açò els va mostrar les mans i el costat. I ells es van alegrar de veure el Senyor. Després Jesús els va dir de nou: “Pau a vosaltres!”» (Jn 20,19-21).

És una pau interior i personal per a estar en harmonia amb nosaltres i amb les altres persones. És una pau font de bondat, de justícia, de reconciliació, de l'exercici dels drets humans per a ser instruments i constructors de la seua pau allí on estiguem: família, col·legi, associació, paròquia...

“L'Ascensió”, de Benjamin West.

1 Comprensió

Respon al teu quadern a les següents preguntes i completa:

- Què va descobrir la Resurrecció als deixebles?
- El temps de Resurrecció, què inaugura?
- Completa la frase (usa les paraules: alegria, esperança, cares):
Jesús ressuscitat ens dóna l'..... És una alegria que ens plena d'..... i és per a donar i viure amb alegres.
- L'origen de la nostra alegria, com ens fa invocar Déu?
- Busca en el text i completa: «La pau és font de.....».

2 Localització

Busca com viure units a Crist en Col 3,3: I la vostra vida està.....

Busca Rom 5,5-8 i completa al teu quadern: I l'esperança.....

3 Missatge

Copia al teu quadern i completa les dos frases ordenant les etiquetes.
(Recorda: les frases comencen amb majúscula i acaben en punt):

L'alegria de la Resurrecció

es comunica, es viu,

t'encén i contagia.

El ressuscitat, t'alegra,

contagia i amera la vida allí on estigues.

EM QUEDE AMB

Escriu les tres frases que més t'han cridat l'atenció.

Exercici d'interiorització

TEMPS LITÚRGIC DE LA PASQUA

La Pasqua de Resurrecció és el dia més important de l'any i és l'eix de l'any litúrgic. Esta celebració dura 50 dies en què se celebra l'**Ascensió** i la **Pentecosta**.

Els cinquanta dies que van des del diumenge de Resurrecció fins al diumenge de la Pentecosta han de ser celebrats amb alegria, com si es tractara d'un sol i únic dia festiu; més inclús, com un «gran diumenge». Estos són els dies en què principalment es canta l'Al·leluia, que brolla de l'alegria pasqual.

És temps de pau, alegria i esperança.

És temps de deixar-nos omplir del seu amor i bondat.

Jesús puja al Pare

La promesa de l'Esperit

Un dia després d'haver ressuscitat, quan estava Jesús menjant amb els seus deixebles, els va manar que no s'anaren de Jerusalem i esperaren el que el Pare els havia promés: «És cert que Joan va batejar amb aigua, però d'ací a pocs dies vosaltres sereu batejats amb l'Esperit Sant» (He 1,4).

Ascensió de Jesús

En tant ells miraven fixament com Jesús pujava al cel, se'ls van aparéixer dos hòmens vestits de blanc que els van dir: «Galileus, què feu ací, mirant al cel? Este mateix Jesús que va estar entre vosaltres i que ha sigut portat al cel, vindrà una altra vegada de la mateixa manera que li heu vist anar allà» (He 1,10-11).

L'Ascensió al cel és una imatge per a dir-nos que Jesús ressuscitat va partir cap al món de Déu.

“L'Ascensió”, de Harry Anderson.

La Pentecosta

«Quan va arribar la festa de la Pentecosta, estaven tots reunits en un mateix lloc. De sobte un gran soroll que venia del cel, com d'un vent fort, va ressonar en tota la casa on estaven. I se'ls van aparéixer com a llengües de foc repartides sobre cada un d'ells. Tots van quedar plens de l'Esperit Sant» (He 2,1-4).

Hui continua bufant l'Esperit. Moltes persones de tots els països obrin el seu cor a l'Esperit i els plena de força, com els va succeir als apòstols, que amb les seues obres de pau i solidaritat i amb les seues paraules donen testimoni de Jesús ressuscitat.

“La Pentecosta”, de Joan Baptista Maino.

1 Comprensió

- Quina és la celebració litúrgica de l'Església més important de l'any?
- Quant de temps dura el temps litúrgic de la Pasqua?
- Què dos festes se celebren en el temps litúrgic de la Pasqua?
- Què se celebra en l'Ascensió?
- Què se celebra en la Pentecosta?

2 Localització

Busca en la Bíblia Mc 16,19 i escriu al teu quadern la frase.

3 Completa i escriu al teu quadern:

- L'Ascensió al cel és una imatge per a dir-nos que...
- Moltes persones de tots els països obrin el seu cor a l'Esperit i els plena de força, com els va succeir als apòstols, que amb les seues obres de pau, solidaritat...

4 Missatge

Descobrix el missatge seguint el salt de cavall d'escacs, començant i acabant per les síl·labes entrecomillades.

- L'Evangeli ens transmet un missatge clar de sant Pau (1Cor 15,14) quan diu:

RA	RIA	CRIST	FE"
"SI	TRA	GUE	CITAT,
SE	RESSUS	LA	NO
NOS	HA	VANA	LA

5 Analitza el quadre titulat "La Pentecosta" i comenta-ho.

Gestos, actituds, disposició, situació de Maria, sant Pere indicat per tindre la clau, altres persones, etc. Sentiments que provoca, què creus que estaven fent, on, comenta els colors, la llum, altres detalls com la colom, etc.

6 Busca imatges de la Resurrecció, de l'Ascensió i de la Pentecosta.

Copia-les o aplega-les en el quadern escrivint una frase davall de cada una d'elles. Pots buscar en: <http://reflejosedeluz.es/>

EM QUEDE AMB

Escriu les tres frases que més t'han cridat l'atenció.

Mirem un quadre

"Sopar d'Emaús", de Caravaggio.

1 Identifica

Títol del quadre.

Autor. Busca la nacionalitat, lloc i data de naixement i mort.

2 Assenyala

- Quants personatges hi ha?
- Què representa l'escena?
- Què et crida més l'atenció? Quins sentiments et transmet la pintura? Pau, tristesa, estranyesa, serenitat, goig, por, bellesa, tragèdia, altres...

3 Investiga

La Bíblia ens dona testimonis de la Resurrecció. Busca el text dels deixebles d'Emaús (Lc 24,13-33) i llegiu-ho en veu alta en la classe.

Després copia, almenys, dos frases o fets d'esta història al teu quadern.

4 Respon

Amb el joc de la llum que transforma a tots els presents i els rescata de la tenebra, l'artista vol actualitzar l'escena, amb cada un que ho contempla, deixant un buit just davant de Jesús. Una bonica invitació al sopar. Estàs d'acord? Quina emoció o sentiment experimentes si açò fóra realitat? Quin significat li dones?

Testimonis de la Resurrecció durant quaranta dies (He 1,3)

- Pau va enumerar molts d'estos testimonis en 1Cor 15,3-8
- Jesús va ser vist per Cefas (Simón Pere): Lc 24,34
- Jesús va ser vist pels dotze: Mt 18,8-20; Mc 16,12-20; Lc 24,13-51; Jn 20,19-29; He 1,2-11
- Va ser vist per 500 persones: Mt 28,10.16-17
- Va ser vist per Pau, en el camí a Damasc: He 22,6-10

Altres aparicions:

- A Maria Magdalena: Mc 16,9 i Jn 20,11-18
- A altres dones: Mt 28,9-10
- A dos deixebles camí d'Emaús: Lc 24,13-33
- Als apòstols amb Tomás absent: Jn 20,19-24
- Als apòstols amb Tomás present: Jn 20,26-29
- A set deixebles en el llac Tiberíades: Jn 21,1-23
- Als apòstols en l'Ascensió: He 1,3-12

GENT MAGNÍFICA

Els testimonis de la Resurrecció

El Papa Francesc recorda la narració fonamental dels primers testimonis que van córrer al sepulcre: «Als apòstols i als deixebles els costa més creure, a les dones no».

Efectivament, els apòstols es van mostrar incrèduls davant de la notícia de la Resurrecció, Pere i Joan van córrer a cerciorar-se que això era cert. Joan va creure després d'haver vist els llenços, Tomás va haver de comprovar les llagues en les mans i en el costat de Jesús per a poder creure.

“Aparició a Maria Magdalena”, de Greg Olsen.

La vida canvia per la trobada amb el Ressuscitat

Els deixebles tenien por des de l'arrest de Jesús, es van amagar o van fugir. I quan s'apareix enmig d'ells i els diu: «Pau a vosaltres!» experimenten junts la presència de Crist com un efecte determinant, se'ls desperta el goig a què es referix Pau quan diu: «Alegra-vos sempre en el Senyor. Vos ho repetisc: alegra-vos!» (Flp 4,4), i després es transformen amb la presència de l'Esperit Sant: la por en valor, la inquietud en pau, la tristesa en goig i la inseguretat a poder.

“Jesús s'apareix als seus deixebles”, de Carl Bloch.

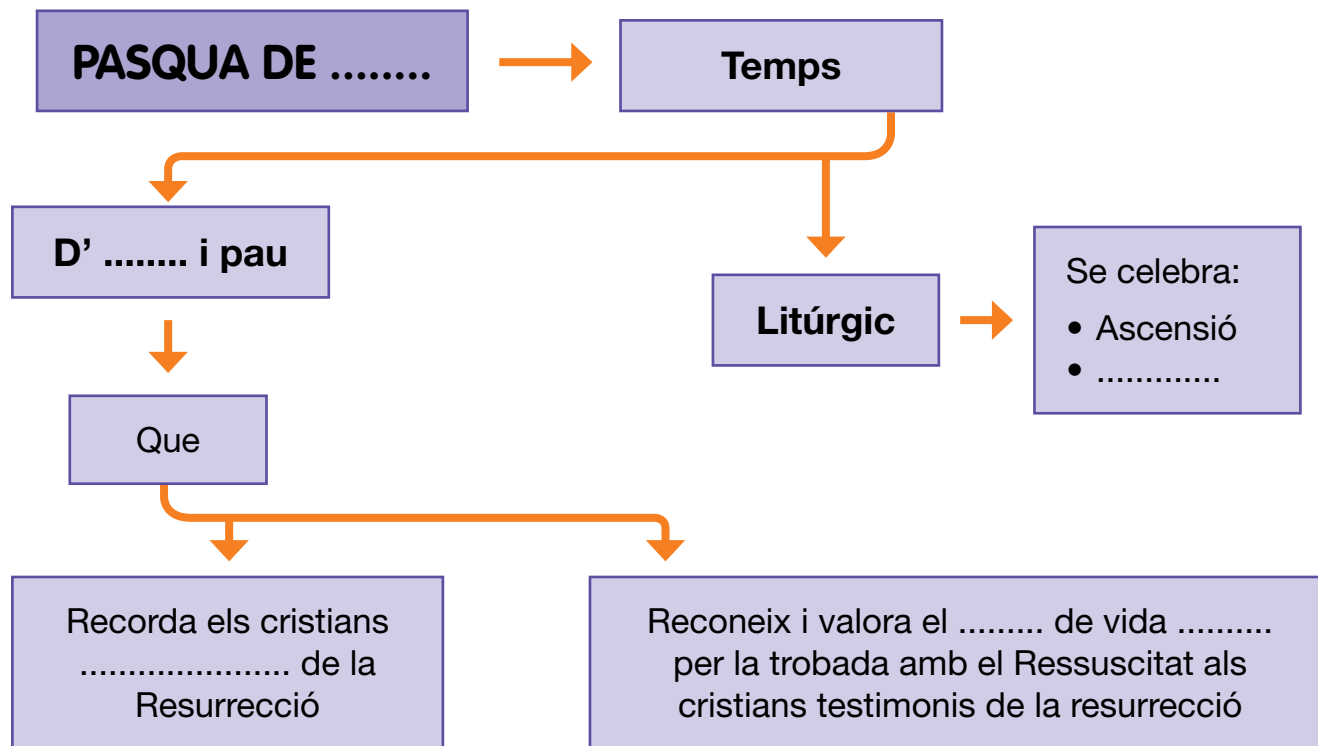
- 1 Busqueu les cites que estan en l'apartat: “Testimonis de la Resurrecció durant quaranta dies (He 1,3)”. Què recorda sant Pau en Corintis? (Es planteja l'activitat per a competir per equips en la busca i lectura dels textos).
- 2 Busca dos imatges, o dibuixa-les, que facen referència a les aparicions del Ressuscitat. Escriu al teu quadern davall la seua explicació.
- 3 Escriu al quadern expressions d'alegria per la Resurrecció.

Treball cooperatiu

Testimonis de la Resurrecció

El treball consta d'una exposició d'imatges dels testimonis de la Resurrecció: (Pot ser sobre una cartolina, Power point, etc).

1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

2 Resumix allò que s'ha après completant les frases al teu quadern ajudant-te de l'esquema.

..... de Resurrecció és un temps de què emanen els fruits d'alegria i Recorda els cristians testimonis de la i, al mateix temps, es reconeix i el canvi de vida generat per la amb el Ressuscitat.

Durant este temps se celebra la festa de l'..... i la de la Pentecosta.

3 Cançó: AGUA, FUEGO, LUZ Y VIENTO.

4 Escoltem

Llig els testimonis de gent famosa que canvien després de la seua trobada amb el Senyor:

- El Dr. P. J. Titus: «No te'n vages fins que sigues ple de l'Esperit Sant, però una vegada que et llenes no et quedes».
- «Jo tenia en la meua vida triomfs, fama i fortuna però no tenia pau, vivia prenent pastilles per a controlar l'ansietat i dos persones em van predicar i van dir que la pau que buscava la podia trobar ací, en el Senyor. Vaig obrir el meu cor i no sols vaig trobar pau sinó vida eterna» (Joan Luis Guerra).

- El cantant veneçolà Josep Luis Rodríguez, El Puma, va assegurar que gràcies a Crist la seua vida havia canviat. En declaracions va dir: «Jo vaig rebre Crist quan tenia 33 anys perquè sentia un buit interior, i gràcies a ell la meua vida ha canviat».
- En el programa «Nit de Llum», que conduïx Llum García en canal 7 de Santo Domingo, es va entrevistar el cantautor veneçolà Ricardo Montaner i, amb bon sentit de l'humor, va comptar amb orgull la transformació que aporta als sers humans l'estar prop de Déu.

El Papa Francesc ens diu:

«L'Esperit ens fa parlar als hòmens en diàleg fratern. Ajuda a comunicar-se amb els altres en reconeixement de ser germans i germanes; parlar amb amicitat, amb tendresa, comprenent les pors i esperances, tristeses i alegries dels altres».

5 Saber fer

Completa la següent llista de compromisos amb què es pot donar testimoni del nostre compromís amb el Ressuscitat.

- Contagiar el goig cristià en les nostres relacions.
- Ajudar amb generositat.
- ...

Aprèn

- L'alegria de la Resurrecció ens plena d'esperança i de dita, felicitat, goig, satisfacció, goig, bon tremp, festa, bon humor... per a fer i créixer en la vida cristiana.
- El ciri pasqual i l'aigua representen la llum i la nova vida de la Resurrecció de Crist.
- Els fruits de la Resurrecció de Jesús: l'alegria i la pau.
- En els 50 dies del temps litúrgic de la Pasqua també se celebra l'Ascensió i la Pentecosta.

Caps numerats

Autoavaluació

Escriu al teu quadern:

- Què consideres que és el més important que has après en esta unitat?
- Quins testimonis et pareixen més interessants?
- Quines conclusions has tret del tema?
- Comenta amb els teus companys i professor/a el que consideres més important de la unitat.

Exercici d'oració

7

LA CONFIRMACIÓ

"La Confirmació", de Nicolas Poussin.

Confirmació significa «donar més força», és a dir, **enfortir** la decisió presa en el Baptisme. De fet, les promeses que llavors altres van fer en el nostre nom, es tornaran a formular en la Confirmació.

VEIG

Quins personatges hi ha en el quadre?
Què representa l'escena?

PENSE

Rebre la Confirmació és acceptar ser catòlic.
La Confirmació ens unix més Crist i a l'Església.
Açò és com iniciar una nova vida juvenil.

EM PREGUNTE

Què significa «confirmació»?
És necessària una formació per a rebre este sagrament?
Esta formació és un fi, com per a aprovar un examen, o és una trobada amb el Senyor?

SENTIMENTS I EMOCIONS

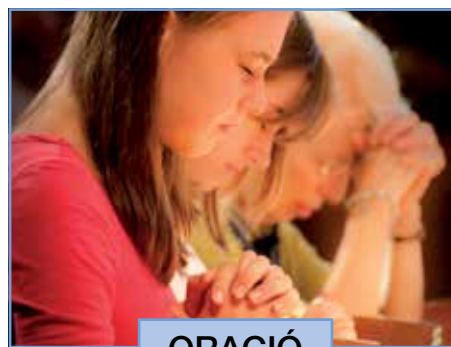
- Què sents en les situacions de compromís?
- Quin sentiment o emoció et produïx participar en situacions d'entrega als altres?
- Què és el que et diuen les imatges d'entrega de jóvens confirmats? Fes un comentari de cada una.

VOLUNTARIAT

PARTICIPACIÓ

ORACIÓ

HO SAPS?

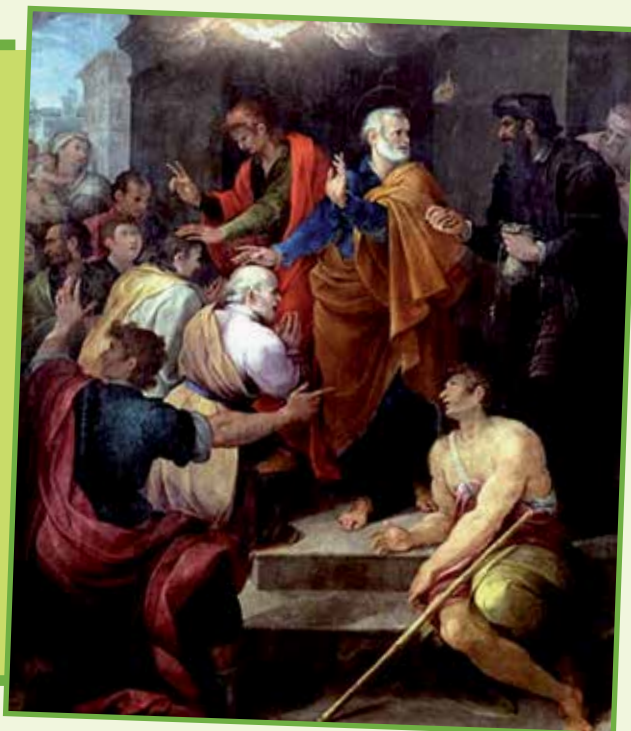
- En el ritu de la Confirmació el signe és la unció feta amb el sant **crisma** en el front.
- Unció és l'acte d'ungir. I ungir és untar o mullar lleugerament amb l'oli beneït.
- En la unció s'imposen les mans dient: «Rep per este senyal el do de l'Esperit Sant».
- L'Esperit Sant es descriu en la Bíblia com la presència de Déu que actua des de l'interior de la persona que ho rep.
- Amb què compararies a l'Esperit Sant?: Amor, vi, llum, aigua, aire dels pulmons, altres... Explica per què ho has triat.

Cridats a evangelitzar

Felipe evangelitza en Samària

Quan els apòstols que estaven a Jerusalem es van assabentar que Samària havia rebut la paraula de Déu, van enviar a Pere i a Joan; ells van baixar fins allí i van orar pels fidels, perquè reberen l'Esperit Sant; encara no havia baixat sobre cap, estaven només batejats en el nom del Senyor Jesús. Llavors els imposaven les mans i rebien l'Esperit Sant (He 8,14-17).

La visita dels apòstols completa la missió, imposant-los les mans com a signe de la comunicació de l'Esperit Sant que un dia van rebre en la Pentecosta.

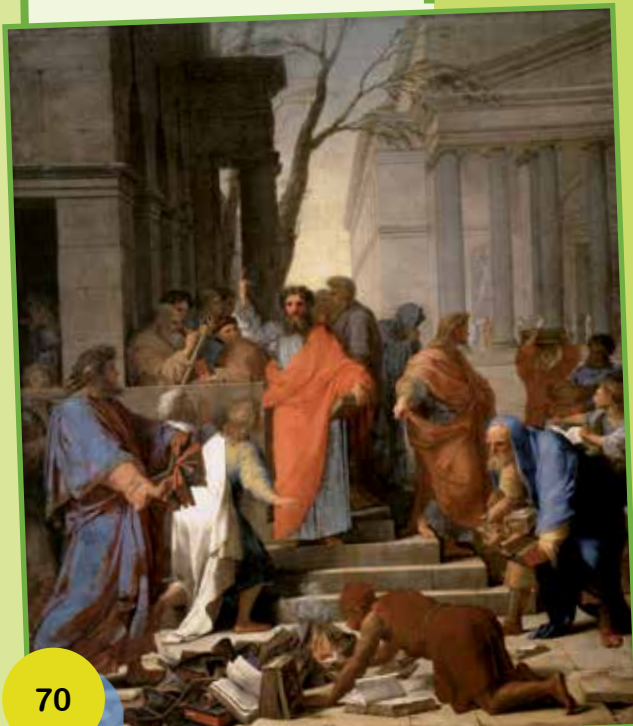
“Confrontació de sant Pere i sant Felip amb Simó el Mag”, d’Avanzino Nucci. Ja abans estava en la ciutat un cert Simón, que practicava la màgia [...] però quan van creure Felipe, que anunciava el Regne de Déu i a Jesucrist, hòmens i dones es van batejar. També Simón va creure [...]. Al veure Simón que, a l’imposar les mans els apòstols es donava l’Esperit, els va oferir diners, dient: «Doneu-me a mi també eixe poder...» (He 8,9 i ss).

Pau a Efes

Mentres Apol·lo estava a Corint, Pau va travessar l’altiplà i va arribar a Efes. Allí va trobar uns deixebles i els va preguntar: «Vau rebre l’Esperit Sant a l’acceptar la fe?». Van contestar: «ni tan sols hem sentit parlar d’un Esperit Sant». Pau els va tornar a preguntar: «Llavors, quin baptisme heu rebut?». Van respondre: «El baptisme de Joan». Pau els va dir: «El baptisme de Joan era signe de conversió, i ell deia al poble que cregueren en el que vindria després, és a dir, en Jesús».

Al sentir açò, es van batejar en el nom del Senyor Jesús; quan Pau els va imposar les mans, va baixar sobre ells l’Esperit Sant (He 19,1-6).

“Predicació de sant Pau a Efes”, d’Eustache Le Sueur.

Ser testimoni és un sí personal al Déu de Jesús, a l'Església i al servei als altres, que ve de l'Esperit de Jesús.

1 Comprensió

- Quin apòstol va evangelitzar en la regió de Samaria?
- Quins apòstols van baixar de Jerusalem a Samaria en suport de Felipe?
- Quin mag va voler comprar-los amb diners el poder de l'Esperit?
- Qui va predicar a Efes?
- Completa les frases següents:

Els de Efes ni tan sols havien sentit parlar...

Quan Pau els va imposar les mans, va baixar...

2 Localització

Busca en la Bíblia 2Cor 1,21-22. Copia i completa al teu quadern les frases següents:

Déu és qui ens manté fermes en Crist...

Ell ens hi ha marcat amb el seu segell, i ha posat en els nostres cors...

3 Missatge

Ordena les fitxes per a descobrir el missatge. Escriu-ho al teu quadern.

Amb la unció se significa la de l'Esperit Sant en el confirmat perquè puga assumir el seu paper de deixeble i, en la comunitat eclesial i en

testimoni de Crist

la vida diària

presència enfortidora

EM QUEDE AMB

Escriu les tres frases que més t'han cridat l'atenció.

Exercici d'interiorització

SIGNE DE L'ESPERIT SANT

L'Església ens ensenya que:

- De la celebració es dedueix que l'efecte del sagrament és l'ímpetu i entusiasme de l'Esperit Sant, com ho van sentir els apòstols el dia de la Pentecosta.
- La Confirmació, com el Baptisme, imprimix en l'ànima del cristià una marca espiritual **inesborrable**; per això este sagrament només es pot rebre una vegada en la vida (*Catecisme de l'Església catòlica*).

La Confirmació

- Ens compromet totalment en la filiació divina.
- Ens unix fortament Crist.
- Augmenta els dons de l'Esperit Sant en nosaltres.
- Fa més perfecta la nostra relació amb l'Església.
- Ens dóna una força especial de l'Esperit Sant per a ser testimonis autèntics de Crist.

Els fruits de l'Esperit

Sant Pau anomena fruits de l'Esperit Sant a les actituds que mostren la presència de l'Esperit en el cristià i diu que són (Gal 5,22):

- **amor**
- **alegria**
- **pau**
- **paciència**
- **amabilitat**
- **bondat**
- **fidelitat**
- **humilitat**
- **autodomini**

1 Identifica els tres sagraments i comenta al teu quadern la imatge que representa la litúrgia de la Confirmació.

El ritu de la Confirmació

Confirma el Bisbe o un delegat seu. En perill de mort pot fer-ho qualsevol sacerdot.

El *Ritual de la Confirmació* dividix el ritu en dos moments:

- En la **imposició de mans** es demana que l'Esperit Sant es vessament sobre els confirmandos. Açò ho fa el Bisbe recitant una oració i imposant les mans, junt amb els preveres que li acompanyen, sobre el conjunt de fidels que seran confirmats.
- En la **crismació** el Bisbe ungix amb crisma el front del confirmant fent el senyal de la creu i dient les paraules: «Rep per este senyal el do de l'Esperit Sant». Este gest és simultàniament una unció i una imposició de mans. Mentre la mà s'estén sobre el front del confirmant, amb el polze es realitza la unció.

Després de la crismació, el Bisbe li diu al confirmat: «La pau siga amb tu». I este respon: «I amb el teu esperit».

2 Ritu de la Confirmació.

Tria la resposta correcta:

1. La Confirmació la fa:
 - a. El Bisbe.
 - b. El sagristà.
 - c. El primer que arriba.
2. En el ritu s'unta el sant crisma formant la creu en:
 - a. El front.
 - b. La galta.
 - c. La barbeta.
3. Després el Bisbe:
 - a. Alça les mans.
 - b. Imposa les mans.
 - c. Es llava les mans.
4. La frase que diu el Bisbe és:
 - a. Rep el sagrament de la Confirmació.
 - b. Rep per este senyal el do de l'Esperit Sant.
 - c. Vols rebre el sagrament de la Confirmació?
5. La Confirmació acaba amb:
 - a. Un encaixada.
 - b. Una despedida.
 - c. Una salutació de pau.

3 Completa les lletres al teu quadern per a descobrir la frase:

R _ P _ _ ER ES _ E SENY _ L EL _ O
 _ E L' _ _ PERI _ SA _ _

4 Fes, al teu quadern, un cartell per a anunciar i publicitar la celebració del sagrament de la Confirmació.

LA PENTECOSTA

“La Pentecosta”,
de Tiziano Vecellio.

L'artista situa l'escena en el cenacle (He 1,14), on estan reunits els apòstols amb Maria i les santes dones.

El soroll, acompanyat d'una ràfega de vent i la potent llum que incidix en els seus caps com a llengües de foc, estremix al grup, que pareixen pertorbats, i es reflectix en les distintes expressions emocionals. L'element culminant de l'escena és l'Esperit Sant vessant la seua força, representat en la potent il·luminació que procedix d'ell.

1 Identifica

Títol del quadre.

Autor. Busca la nacionalitat, lloc i data de naixement i mort.

2 Assenyala

- Quants personatges hi ha?
- Què representa l'escena?
- Què et crida més l'atenció? Què destacades d'ella? Quins sentiments i emocions transmeten els personatges de l'escena? Esglai, admiració, alegria, tristesa, serenitat, crit, patiment, bellesa, tragèdia, por, altres...

3 Investiga

Per què s'ungix en el front?

Quina és la matèria del sacrament de la Confirmació?

Pista, seguix els passos següents:
<http://www.evangelizafuerte.com.mx>>...> Formación - sacramentos - Confirmación - Curso de preparación para el sacramento de la Confirmación: Tema 15. Llegó el gran día.

4 Respon

Comenta breument quin et pareix el fruit de l'Esperit Sant més important dels enumerats per sant Pau. Per què?

GENT MAGNÍFICA

Volgut fillol de Confirmació:

La vida és com un projecte i tots volem que, amb l'ajuda de Déu, ho dugues a terme bé.

Saps que en eixe projecte no estàs a soles. El teu Gran Tutor i els teus pares sempre estan amb tu.

En este moment del projecte ens has permés unir-nos a tu, els teus nous padrins. Per això donem gràcies Déu i ens comprometem a estar a la teua disposició per a quan ens ho demanes. Desitgem que aconseguis molts èxits.

Saps que al llarg de la vida tindràs proves que hauràs de superar. En eixos moments difícils que tant t'aclaparen, estaran els teus pares i, si ho desitges, ens trobaràs per a ajudar-te a superar-los. Et donem gràcies per haver-nos triat, per deixar-nos entrar en la teua vida, podràs comptar amb nosaltres per a aportar solucions i felicitat. Ara bé, volem quelcom a canvi, si tenim la teua confiança, desitgem tindre el teu afecte, perquè en este llarg camí de la vida és important sentir l'afecte de les persones com tu; són sentiments que ens mantenen més vius que mai.

Treballarem i orarem perquè amb el nou rumb que has iniciat en la teua Confirmació tu, els teus pares i la resta de família, aconseguis molts èxits.

Sempre que vulgues ens trobarem en el camí...

Els teus padrins.

Treball cooperatiu

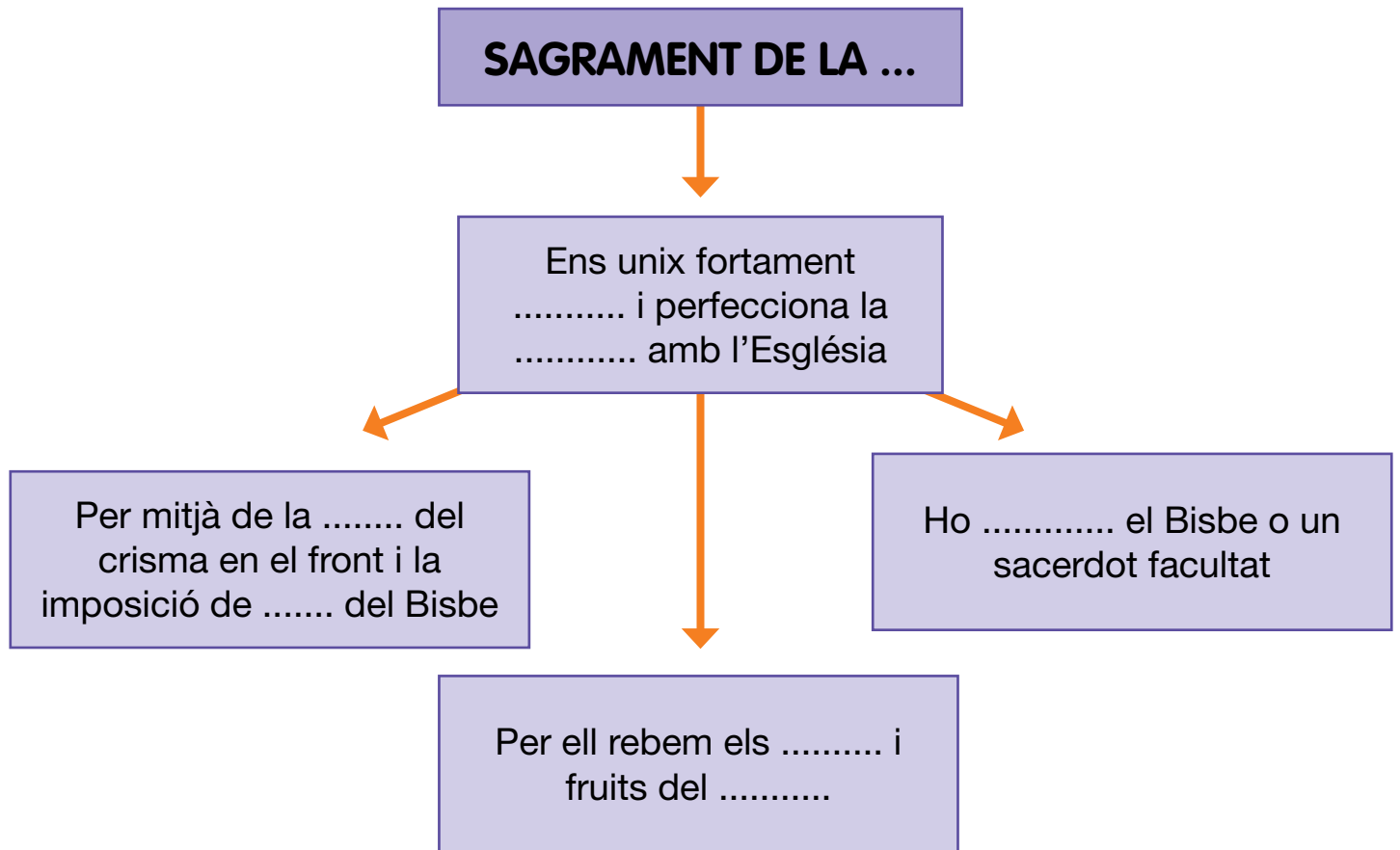
Carta als padrins de Confirmació

El treball consta de les parts següents:

1. Llegir la carta dels padrins de Confirmació.
2. Destacar els elements que considereu importants.
3. Confeccionar una carta de resposta als padrins.
4. El representant del grup la llig en veu alta.
5. Cada un la copia al seu quadern.

1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

2 Resumix allò que s'ha après completant les frases al teu quadern ajudant-te de l'esquema.

El de la Confirmació ens fortament Crist i perfecciona la relació amb l'

Es du a terme per mitjà de la unció del en el front i la de mans del Bisbe.

Per ell rebem els dons i de l'Esperit. Ho administra el o un sacerdot facultat.

El Papa Francesc ens diu:

«Quan acollim a l'Esperit Sant en els nostres cors, i ho deixem actuar, Crist es fa present en nosaltres i pren forma en la nostra vida; a través de nosaltres, serà Ell –sentem bé açò, eh?–, a través de nosaltres serà el mateix Crist qui orarà, perdonarà, infondrà esperança i consol, servirà els germans, estarà prop dels necessitats i dels últims, crearà comunió i sembrarà la pau».

3 Cançó: SIGNOS DE AMOR.

4 Escoltem

Observa la il·lustració mentres recordes el compromís dels nostres pares quan ens van batejar. Van fer les promeses del Baptisme per nosaltres i ara tenim l'oportunitat en la Confirmació de fer la renovació pel nostre propi desig.

És una oportunitat de donar un nou sentit a la nostra vida i seguir Jesús.

- Què sents?
- Què penses?

5 Saber fer

Completa al teu quadern la següent llista de compromisos amb què dónes exemple en la teua nova vida de confirmat.

- Estar disposat a ajudar sempre que es pugui.
- Col·laborar en les activitats de la parròquia.
- ...

Aprèn

- L'Esperit Sant és com la presència de Déu que actua des de l'interior de la persona que ho rep.
- Amb la unció se significa la presència enfortidora de l'Esperit Sant.
- Amb la unció el confirmat assumeix el seu paper de deixeble i de testimoni de Crist, en la comunitat eclesial i en la vida diària.

Caps numerats

Autoavaluació

- Fes un breu resum de les idees més importants de la unitat.
- Descriu en dos línies la teua actitud i atenció durant el desenvolupament de la unitat en classe.
- Comenta amb els teus companys i professor/a el que consideres més oportú de la unitat.

Exercici d'oració

8

EL MATRIMONI

“El casament de la Verge”, de Bartolomé Esteban Murillo.

El matrimoni ha existit històricament en totes les cultures, encara que amb diferents normes, costums i ritus. A més, en totes ha sigut quelcom públic, donada la seua importància social com a font de noves vides.

Sant Isidor considera que la paraula «matrimoni» significa «ofici de la mare».

VEIG

Quins personatges hi ha en el quadre?
Què representa l'escena?
Quins altres elements veus?

PENSE

El matrimoni té una missió particular en l'Església.
Servix a l'edificació del Poble de Déu.
Significa la unió de Crist amb la seua Església.

EM PREGUNTE

Què significa «matrimoni»?
És necessària una formació per a rebre este sacrament?
Quin és l'objectiu dels cursos prematrimonials?

SENTIMENTS I EMOCIONS

- Què sents en les situacions de compromís matrimonial?
- Quin sentiment o emoció et produïx participar en la cerimònia de casament?
- Què és el que et diuen les imatges següents? Fes un comentari de cada una.

**CERIMÒNIA
ENLLAÇ**

**BANQUET
MÚSICA**

**FELICITACIÓ
RECORD**

HO SAPS?

- En el ritu de l'Església oriental, el ritu matrimonial rep el nom de «coronació», pel fet que el sacerdot corona successivament a l'espòs i a l'esposa com a signe de **consentiment** matrimonial.
- És el sacrament en què Déu mateix beneïx la unió i l'amor d'un home i d'una dona, dins de l'Església.
- El matrimoni és una experiència de gran importància en la vida de les persones.
- Qui va fundar el matrimoni? Quan la Bíblia conta com va crear Déu el món i a l'home diu... Busca-ho en la Bíblia (Gèn 2,24).

Trobada amb Déu

La Bíblia descriu les relacions entre Déu i els sers humans com les que existixen entre un espòs i una esposa que es volen. En general, les relacions matrimonials es consideren com les més gratificants que es puguin pensar.

Déu ha destinat a l'home i a la dona al matrimoni, on es complementen. L'amor **conjugal** crea una unitat d'amor que reflexa l'amor de Déu. I és un amor fecund, obert a la vida (*Compendi*, 337 i 338).

“Esposoris de Maria i Josep”, de Rafael.

Paraula de Déu

Va dir el Senyor: «No heu llegit que el Creador, des del principi, els va fer home i dona, i va dir: Per això deixarà l'home a son pare i a sa mare i s'unirà a la seua dona, i seran els dos una sola carn? De manera que ja no són dos, sinó una sola carn. Doncs bé, la qual cosa Déu ha unit que no ho separe l'home» (Mt 19,4-6).

Amor que unix

El matrimoni és una entrega molt profunda d'un home i una dona, per la que es donen i es reben mútuament: qui ama troba la seua felicitat a donar-se sense demanar res a canvi. El cristià entén que eixe és el tipus de relació que Déu manté amb tots i que, al seu torn, el creient ha de mantindre amb Déu. Com diu l'evangelista Joan: «Déu és amor» (1Jn 4,8).

Matrimoni ortodox.

Déu participa en les nostres vides. Ell és qui unix un home i a una dona en una relació d'amor mutu.

1 Comprensió

- Com descriu la Bíblia les relacions entre Déu i els sers humans?
- En general les relacions matrimonials, com es consideren?
- Completa les frases següents:
L'amor conjugal crea una unitat d'amor...
El matrimoni és una entrega molt profunda d'un home i una dona, per la que...

Les arres servixen per a expressar la comunitat de vida i de béns que s'establix entre els esposos.

2 Localització

- Busca en la Bíblia Gèn 2,24; 1Jn 4,8 i Mt 19,3-6, i digues quines cites pertanyen a l'Antic Testament i quins al Nou.

3 Missatge

Completa la frase al teu quadern resolent-la amb el salt de cavall d'escacs, començant i acabant per les caselles destacades.

- Déu va crear...

de cos i	...a l'home	de ser,	i es	a l'altre.
	completen	diferents		perquè
i a la dona	de mode	s'ajuden	l'un	

4 Testimonis de Crist

Ordena les fitxes per a descobrir el missatge. Escriu-ho al teu quadern:

- El signe sacramental és a dir "sí" i conscientment a la, per a buscar el i per a els fills.

unió per amor	lliure	tindre i educar	bé dels dos
---------------	--------	-----------------	-------------

EM QUEDE AMB

Escriu les tres frases que més t'han cridat l'atenció.

EL SAGRAMENT DEL MATRIMONI

El sagrament del Matrimoni se celebra quan els contraents expressen lliurement el seu mutu consentiment davant d'un representant oficial de l'Església i altres testimonis, dient: «Jo (...) et vull a tu (...) com a esposa (espòs) i m'entregue a tu i promet ser-te fidel en les alegries i en les penes, en la salut i en la malaltia, tots els dies de la meua vida».

Ministres del Matrimoni

Els contraents són els ministres d'este sagrament, és a dir, no és el sacerdot el que «casa», sinó els nòvios els que «es casen». Com a símbols complementaris, s'afigen els anells i també les arres, que són les mone-des que l'home i la dona s'entreguen en la cerimònia del matrimoni en senyal del seu amor i fidelitat.

“La Vicaria”, de Mariano Fortuny.

Efectes del Matrimoni

El sagrament del Matrimoni estableix entre els esposos una unió que, per la seua naturalesa, els concedix la força de l'Esperit Sant perquè siguen fidels al seu compromís conjugal.

Tant l'entrega dels esposos com el bé dels fills exigeixen la mútua fidelitat dels cònjuges i que siga una unió indis-soluble.

Amb estes tres paraules: *Permís, gràcies, disculpa*. Amb l'oració de l'espòs per l'esposa i l'esposa per l'espòs; i *fer la pau sempre*;

El Matrimoni anirà avant!

10 bons compromisos

- Fes feliç a què ames.
- Tracta al cònjuge amb afecte i educa-ció. Dóna-li les gràcies.
- Expressa-li el teu afecte i dis-li que li vols.
- Dialoga amb afecte i comprensió.
- Guarda-li la teua fidelitat.
- Ama i respecta al teu cònjuge com és, no com vols que siga.
- Busca el bé del teu cònjuge i ajuda-li.
- L'amor es demostra també dient-li que li ames, que t'importa, etc.
- Has de saber demanar perdó i per-donar.
- Oreu junts.

1 Busca en la sopa de lletres els següents termes sobre el Matrimoni:

FIDELITAT, AMOR, COMPROMÍS, ARRES, ANELLS, PADRINS,
NÓVIOS, TESTIMONIS, BANQUET, CERIMÒNIA

K	V	V	U	I	M	I	Z	K	N	O	V	I	O	S
G	J	M	K	F	R	X	D	R	D	H	F	S	Z	S
G	D	K	F	A	T	E	S	T	I	M	O	N	I	S
N	K	D	T	E	U	Q	N	A	B	Q	Y	Y	R	Z
K	L	E	C	S	S	L	L	E	N	A	U	B	V	N
T	C	E	R	I	M	O	N	I	A	A	M	O	R	O
A	N	Y	A	M	T	A	T	I	L	E	D	I	F	D
Y	R	O	E	T	S	S	I	M	O	R	P	M	O	C
N	J	H	H	P	Q	J	I	X	I	Z	C	B	X	R
S	S	N	I	R	D	A	P	H	S	E	R	R	A	D

2 Tria la resposta correcta i escriu-la al teu quadern:

1. Els ministres del matrimoni són:

- a. Els sacerdots.
- b. Els nòvios.
- c. Els padrins.

2. El moment més important és:

- a. El consentiment lliure i verdader.
- b. L'entrega d'arres.
- c. L'entrega d'anells.

3. Intercanvien les aliances en senyal de:

- a. Riquesa.
- b. Prestigi.
- c. Amor i fidelitat.

4. El sacerdot:

- a. Els felicita.
- b. Els representa.
- c. Els beneïx.

3 Resol la fuga de vocals per a descobrir la frase. Escriu-la al teu quadern:

D _ U QU _ H _ CR _ T A L'H _ M _ I _ L _ D _ N _ P _ R
_ M _ R _ LS H _ CR _ D _ T T _ MB _ A L' _ M _ R

4 Fes, al teu quadern, un cartell per a anunciar i publicitar la celebració del sacrament del Matrimoni.

Mirem un quadre

El quadre reflectix tendresa, afecte, respecte, amor. La família sap aplicar el quart manament vivint amb amor i sent reflectisc del gran afecte de Déu.

La mare i els néts abracen tendrament la iaia, que es mostra gojosa i emocionada de sentir el reconeixement de tota una vida d'entrega amorosa a la família.

1 Identifica

Títol del quadre.

Autor. Busca la nacionalitat, lloc i data de naixement i mort.

“laia”, de Gaetano Bellei.

«Si no respectem als iaies, no tenim futur»
(Papa Francesc).

2 Assenyala

- Quants personatges hi ha?
- Quins altres elements es veuen?
- Què et crida més l'atenció?
- Quins sentiments et transmet la pintura? Alegria, pau, tristesa, serenitat, bellesa, altres...

3 Investiga

- **Completa al teu quadern la frase amb les paraules següents:** cristianisme, va ajudar, casa, germana, batejos, catolicisme.

«La residència dels Maritain era una ... d'oració. On l'ànima era Raissa, sempre acompanyada de la seua ... Vera, qui va viure sempre amb ells. Raissa ... a molts intel·lectuals a la seua conversió al ..., va ser padrina de molts ... de persones adultes que buscaven en els Maritain l'orientació del ... »

- **Escriu unes 2 o 3 línies sobre el més important del matrimoni Maritain. Destaca, en color o subratllat, la qual cosa consideres més oportú.**

Treball cooperatiu

La família i els seus membres

Per grups fem un mural:

1. Escriviu una llista de valors i virtuts que han de viure's en família.
2. Una altra llista de responsabilitats que hem de respectar en família.
3. Seleccionem imatges del pintor Gaetano Bellei que facen referència a la família i als seus membres.
4. Copieu-les i apegueu-les en el mural.
5. Escriviu davall de cada imatge el seu títol i una virtut adequada a la imatge.
6. Poseu paraules o frases sobre les virtuts, bel·leses i coses bones del matrimoni.

GENT MAGNÍFICA

MATRIMONI CRISTIÀ EXEMPLAR

Beata Rafaela Ybarra i Josep Vilallonga

Beata Rafaela Ybarra (23 de febrer) i Josep Vilallonga, parella amb cor molt gran.

Ella, dona jove i rica, de l'alta societat. El seu espòs, boja-ment enamorat. La família la completen set fills, més els cinc nebots que li deixa la seua germana al morir.

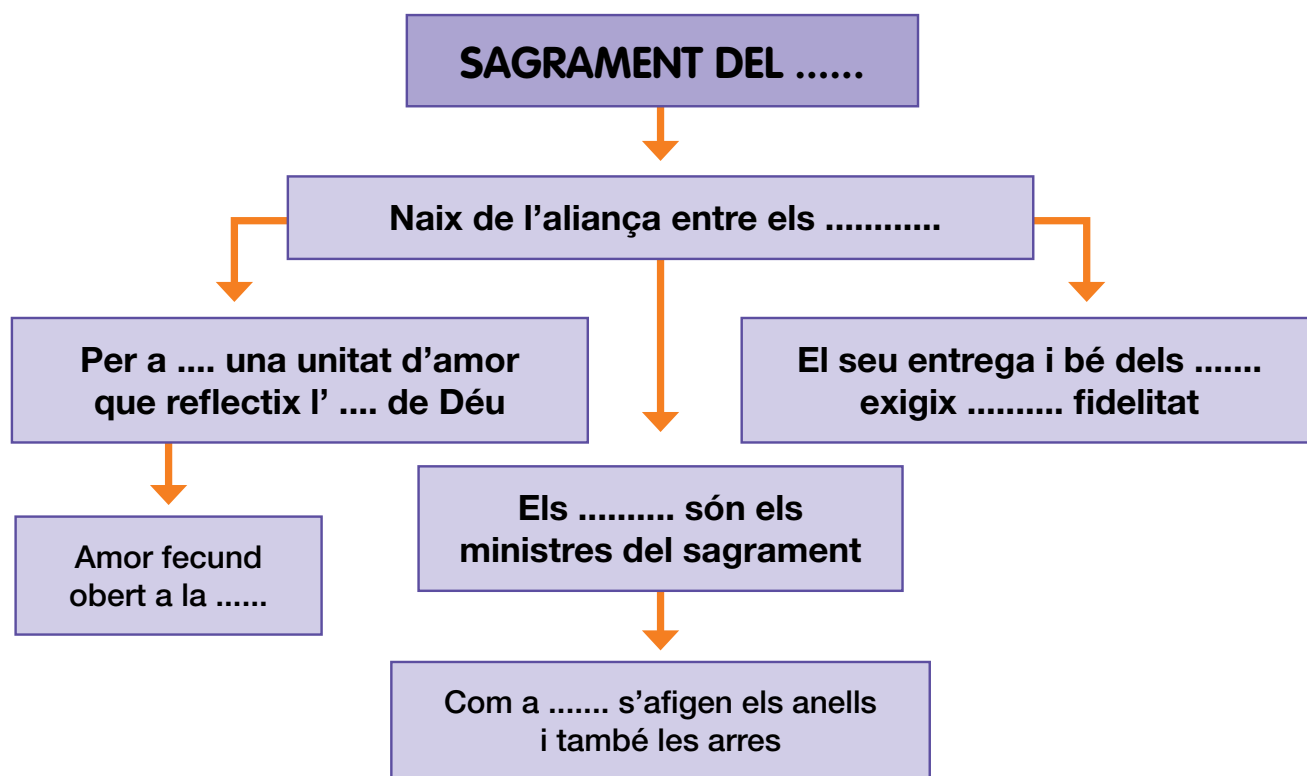
La vida era feliç. El matrimoni, perfecte. Però es va veure molt prompte sotmés a dures proves. Dels set fills, moren dos. I l'últim als dos anys contrau una paràlisi infantil que no tindrà remei.

Als díhuit anys es casa aquell bendito matrimoni, del que dirà Rafaela: «He de donar infinites gràcies al Senyor!». I va fer el seu propòsit de casada, fet oració: «Que siga cada dia millor esposa, millor mare, millor filla. Fes, Senyor, que jo siga una mansió de pau dins de la família».

Rafaela Deia: «El Senyor m'ha donat tan bon marit que, gràcies a ell, puc fer el que faig, perquè em deixa tota llibertat d'acció i em dóna quant necessite». Muir Josep com un sant, i Rafaela li va a seguir abans de dos anys.

- 1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

- 2 Resumix allò que s'ha après completant les frases al teu quadern ajudant-te de l'esquema.

El del Matrimoni naix de l'..... entre els cònjuges per a crear una d'amor que reflecteix l'amor de Déu. Amor obert a la vida.

Els contraents són els del sagrament. Com a símbols complementaris s'afigen els i també les arres.

El seu i bé dels fills exigeix mútua

El Papa Francesc ens diu:

«El matrimoni és un treball de tots els dies, es pot dir que artesanal, un treball d'orfebreria perquè el marit té la tasca de fer més dona a la dona i la dona té la tasca de fer més home al marit. Créixer també en humanitat, com a home i dona.

És un treball per sempre, però no cal espantar-se. Es pot construir dia a dia.

L'amor és una realització, una realitat que creix i que és com construir una casa. I la casa es construeix junts, no sols!

Un matrimoni no té èxit només si dura, és important també la qualitat.

En el parenostre diem: "Dóna'ns hui el nostre pa de cada dia". El matrimoni pot aprendre a resar així: "Dóna'ns hui el nostre amor de cada dia"».

3 POESIA: “Quan per fi es troben dos ànimes” (Víctor Hugo).

4 Saber fer

Tria una de les tres propostes que hi ha en cada ítem. Considera-ho un compromís i escriu-ho al teu quadern.

- En família es compartixen gojos i patiments, aprenent a...
 - A) Demanar i donar perdó.
 - B) Demanar perdó o venjar-se.
 - C) Ser egoista.
- La família és escola de virtuts socials, com...
 - A) Respecte, confiança i cooperació.
 - B) Responsabilitat i egoisme.
 - C) Solidaritat i venjança.
- El matrimoni cristià i el quart manament exigixen cultivar el diàleg i...
 - A) Imposar-se en els conflictes.
 - B) Respectar el punt de vista dels pares o iaies.
 - C) No cedir mai.
- Els pares i els fills han de procurar mantindre una relació d'afecte profund, d'atenció cap als pares, i també que...
 - A) Siga només amb els pares.
 - B) Siga només amb els veïns.
 - C) Les relacions entre germans i germanes siguen una oportunitat per a créixer en l'amor.

Completa al teu quadern la següent llista de compromisos amb què els pares poden donar exemple en la nova vida de casats.

- Demanar permís, perdó i donar gràcies sempre que siga necessari.
- Col·laborar en les activitats de la casa.
- ...

Aprèn

- El sagrament del Matrimoni naix de l'aliança lliure entre els cònjuges.
- El Matrimoni és una unitat d'amor que reflectix l'amor de Déu. Amor fecund obert a la vida.
- Els contraents són els ministres del sagrament; com a símbols complementaris s'afigen els anells i també les arres.
- El seu entrega i el bé dels fills exigix mútua fidelitat.

Caps numerats

Autoavaluació

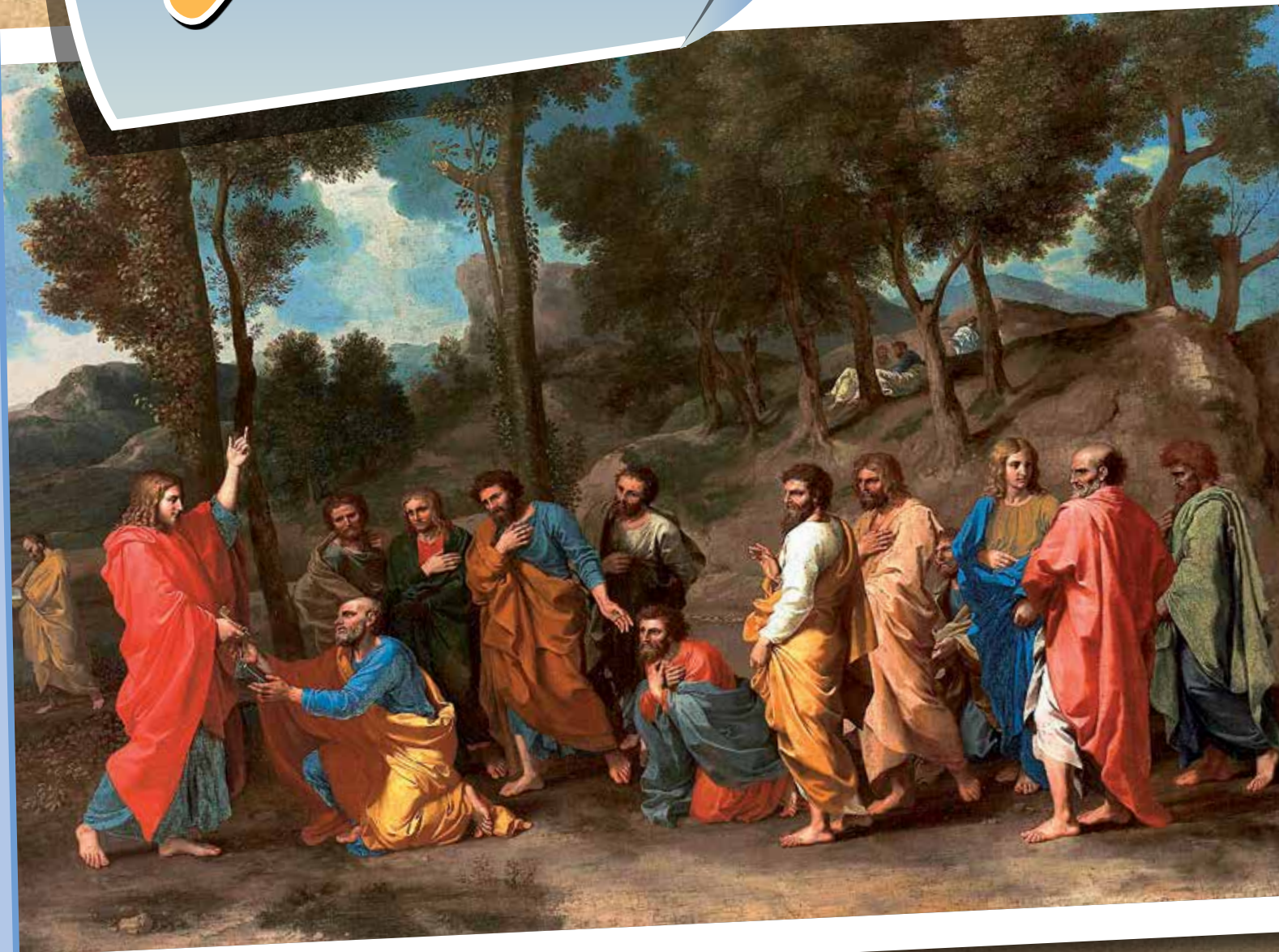
- Fes un breu resum de les idees més importants de la unitat.
- Descriu en dos línies la teua actitud i atenció, durant el desenrotllament de la unitat, en classe.
- Escribe les preguntes que t'agradaria fer sobre el tema del Matrimoni.

Exercici d'oració

9

L'ORDRE SACERDOTAL

"Ordenació", de Nicolas Poussin.

L'adjectiu «sacerdotal» s'empra en la Bíblia i en la major part de les religions. La paraula «ordre» es va prendre de l'ús que d'ella es feia en l'Imperi romà, on es denominava amb ella a la corporació de funcionaris religiosos que, segons la seva categoria, ocupaven un lloc en l'escalafó.

VEIG

Quins personatges hi ha en el quadre?
Què representa l'escena?

EM PREGUNTE

En què es diferencia un Bisbe,
un prevere i un diaca?

És necessària una formació per a
rebre este sagrament?

Esta formació és un fi com per a aprovar un
examen o és un identificar-se amb Crist?

PENSE

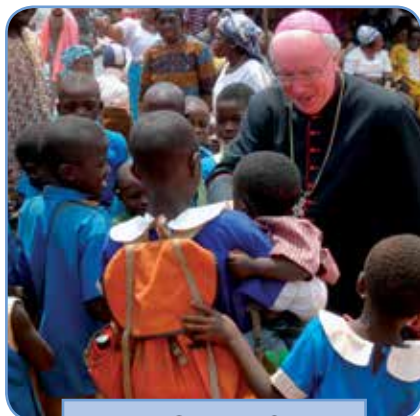
L'Església necessita sacerdots que es
dediquen a la litúrgia i a la caritat?

L'Ordre i el Matrimoni són sagraments
amb una funció concreta en l'Església.

Rebre este sagrament és una manera
nova de participar en la missió de Crist.

SENTIMENTS I EMOCIONS

- Quin sentiment o emoció et produïx veure els sacerdots en situacions d'entrega als altres? Què és el que et diuen les imatges d'estos sacerdots?

**POBRES
I REFUGIATS**

**MALALTS
I ANCIANS**

ENSENYANÇA

HO SAPS?

- En el segle IX es va anomenar Ordre al sagrament que conferix el poder de celebrar l'eucaristia.
- El sagrament de l'Ordre ho reben els que decidixen entregar la seua vida al servici de Déu i l'Església.
- Les principals funcions dels sacerdots són: celebrar la missa, **administrar** els sagraments i predicar la Paraula de Déu.
- El sagrament de l'Ordre se li coneix com a sagrament al servici de la comunitat.

El sacerdoci en el Nou Testament

En la Bíblia trobem el testimoni de Crist que va fer dels apòstols una elecció especial: «Mentres pujava a la muntanya va ser cridant als que ell va voler i se'n van anar amb ell. A dotze els va fer els seus companys, per a enviar-los a predicar, de poder per a expulsar dimonis. Així va constituir el grup dels Dotze...» (Mc 3,13-16).

En una altra ocasió dirà: «No sou vosaltres els que m'heu triat, sóc jo qui vos he triat...» (Jn 15,16).

Els va confiar una missió i poders particulars (Jn 20,23 i Mt 16,19 i 18,18).

Els va donar poder d'administrar els sagraments i de predicar la Paraula de Déu: «Acostant-se a ells els va dir: Aneu i feu deixebles de tots els pobles, batejant-los en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant; i ensenyant-los a guardar tot el que vos he manat» (Mt 28, 19-20; Jn 20,21).

“Jesús entrega les claus a Pere”, de Pere P. Rubens.

Ara et dic jo: «Tu eres Pere, i sobre esta pedra edificaré la meua Església... Et donaré les claus del Regne del Cel, i el que deslligues en la terra, quedarà deslligat en el cel» (Mt 16,18-19).

La tradició

També els va donar poder per a renovar el sacrifici de la creu. Este és el principal poder que reben els preveres: «Perquè jo vaig rebre del Senyor el que vos he transmés: Que Jesús, el Senyor, en la nit que va ser entregat, va prendre pa, va donar gràcies, ho va partir i va dir: “Açò és el meu cos, que s'entrega per vosaltres. Feu açò en memòria meua”. En acabant de sopar, va fer el mateix amb el calze, dient: “Este calze és la nova aliança segellada amb la meua sang; cada vegada que la begueu, feu-ho en memòria meua”. Perquè sempre que mengeu este pa i beveu este calze, anuncieu la mort del Senyor, fins que torne» (1Cor 11,23-26).

Esta missió no seria possible si tot haguera acabat amb la mort dels apòstols, per això Crist els va donar la missió de continuar-la, així ho van entendre i ho van transmetre.

“En record meu”,
Últim sopar, de Walter Rane.

1 Comprensió

- A quants apòstols va triar Jesús?
- Quin evangelista arreplega les paraules de Jesús: «No sou vosaltres els que m'heu triat, sóc jo qui vos ha triat»?
- A qui va entregar Jesús les claus del Regne del Cel?
- A què fa referència l'escrit de Pau en 1Cor 11,23-26?

2 Localització

Els va confiar una missió i poders particulars: «Vos assegure que tot el que lligueu en la terra quedarà lligat en el cel, i tot el que deslligueu en la terra quedarà deslligat en el cel».

- Busca en la Bíblia Jn 20,23, Mt 16,19 i 18,18, i digues a quina cita correspon el text anterior.

3 Missatge

- Amb els moviments del bot del cavall d'escacs i començant per la síl·laba remarcada podràs completar en esta frase un signe extern del sagrament de l'Ordre. Escriu-la al teu quadern:

“La matèria,....., és la..... de les mans”

LA	DRE,	GRA	CIÓ	TÈ
	SI	MA	ÉS	MENT
OR	SA		RIA,	DE
PO	MANS.	NE	DE	LA
DEL	L'	IM	LES	SIG

EM QUEDE AMB

Escriu les tres frases que més t'han cridat l'atenció.

Símbol visible:

La imposició de mans

El signe del sagrament de l'Ordre sacerdotal està constituït per la imposició de mans del Bisbe sobre el cap del baró que serà ordenat, així com per una oració en què es demana a Déu els dons apropiats per a exercir el grau per al que és ordenat.

Graus del sagrament

- **Bisbe:** s'anomena així a qui es consagra com a successor dels apòstols i continuador de les seues funcions en l'Església.
- **Prevere:** col·labora amb el Bisbe en els ministeris propis de la seua funció i en el govern de l'Església.

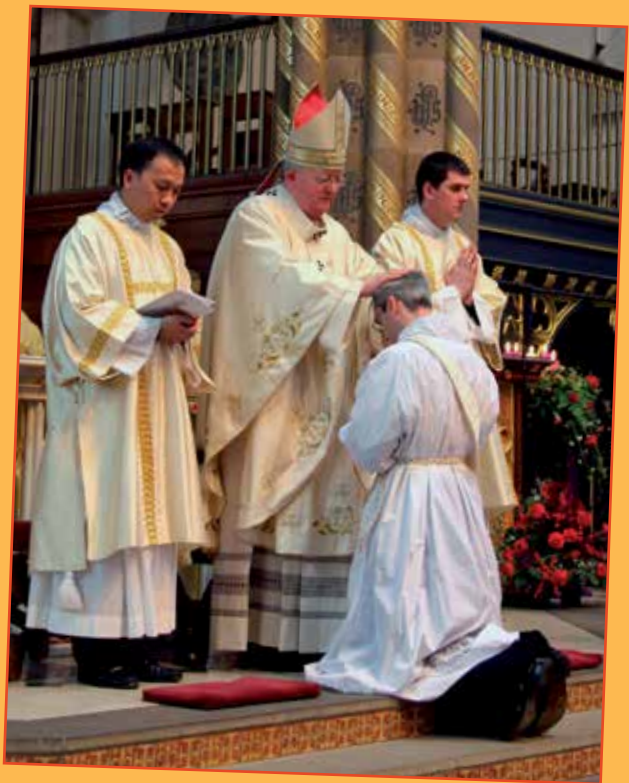

Diaca i prevere.

- **Diaca:** persona que no exercix el sacerdoci, sinó que ajuda en les seues tasques al Bisbe i al prevere.

Ministre del sagrament

El ministre d'este sagrament és el Bisbe, qui en l'ordenació del sacerdot diu l'oració següent: «Et demanem que conferisques a estos serfs teus la dignitat del presbiterat. Renova en els seus cors l'Esperit de santedat. Reben de tu el sacerdoci i siguen, amb la seua conducta, exemple de vida».

Efectes del sagrament

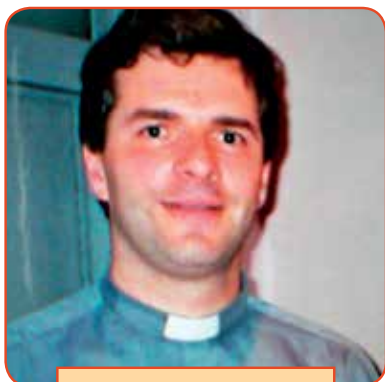
A les persones que reben el sagrament de l'Ordre li'ls comunica una gràcia especial per a **exercir** el seu ministeri en nom de Crist.

L'Ordre sacerdotal conferix un poder sagrat per a servir els fidels per mitjà de l'ensenyança –predicació i catequesi–, la celebració del culte i els sagraments i el govern pastoral.

Este sagrament **imprimix** caràcter inesborrable a qui ho rep, per la qual cosa l'ordenat és sacerdot per sempre.

- 1** Busca i identifica els tres graus de l'Ordre d'estes tres persones.
Comenta al teu quadern quelcom de cada u, amb una o dos frases senzilles.

Pau Domínguez

Beat Manuel
González García

Sant Llorenç

- 2** Com es fa la cerimònia de l'Ordre sacerdotal.

Copia i posa al teu quadern si és verdader (V) o fals (F).

1. El Bisbe imposa les mans al nou prevere.
2. En el ritu del sagrament de l'Ordre s'ungix al prevere amb aigua beneïda.
3. El Bisbe unguix amb el crisma i resa una oració.
4. El Bisbe entrega la patena i el calze al nou prevere.

- 3** Resol el criptograma per a descobrir un propòsit de la vida del cristià:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
20				11										5			17	18	23						

T _ A _ T A _ A _ B A _ E _ T E _ _ E S _ E _ T E
23 17 20 1 23 20 17 20 7 15 20 19 11 1 23 11 3 17 11 18 14 11 1 23 11

A T _ T _ E _ S S A _ E _ _ O T S
20 23 5 23 18 11 6 18 18 20 1 11 17 8 5 23 18

LA IMPOSICIÓ DE MANS

Mirem un quadre

“Israel beneint Josep”,
de Harry Anderson.

Entre els antics israelites, la imposició de mans sobre el cap d'algú indicava l'entrega d'un poder o d'una facultat. La primitiva Església va continuar utilitzant este símbol, el qual Roman **vigent**.

El capítol 49 de la Gènesi relata els últims moments d'Israel junt amb els seus fills. Els fa cridar, els imposa les seues mans i diu sobre cada un quelcom que li caracteritza, i els anuncia el desenrotllament històric de la tribu que eixirà de cada u.

1 Identifica

Títol del quadre.

Autor. Busca la nacionalitat, lloc i data de naixement i mort.

3 Investiga

La història d'Abraham i el màxim sacerdot Melquisedec en la direcció següent:

www.aplicaciones.info/valores/valorat.htm

Explica breument la història de Melquisedec.

2 Assenyala

- Quants personatges hi ha?
- Què representa l'escena?
- Què et crida més l'atenció? Què destacaries d'ella? Quins sentiments i emocions transmeten els personatges de l'escena? Respecte, silenci, escolta, avorriment, admiració, alegria, tristesa, serenitat, patiment, bellesa, por, incertesa, altres...

4 Respon

Qui va caure presoner dels vencedors?
Quin parentiu unia a Lot amb Abraham?
Què va fer Abraham per a salvar a Lot?
Qui va eixir a la trobada del victoriós Abraham?
A més de rei de Salem, qui era Melquisedec?
Què va presentar Melquisedec en sacrifici?
Què va donar Abraham en agraïment?

GENT MAGNÍFICA

Carta a un sacerdot

Volgut sacerdot:

T'admire pel que representes, per això els sacerdots són quelcom distints per a mi.

Em fix quan administres els sagraments, especialment la missa. Com prens el pa i el vi i amb què atenció pronuncies les paraules de Jesús en l'Últim Sopar.

Sou persones que esteu molt prop dels necessitats i fent el bé, però mai sou notícia. Només si hi ha escàndol per medi. Açò em recorda la carta del pare Martín Lasarte quan diu: «És curiosa la poca notícia i desinterés per milers i milers de sacerdots que es consumixen per milions de xiquets, pels adolescents i els més desfavorits en els quatre angles del món! Pense que al vostre mitjà d'informació no li interessa que hàgem salvat la vida a milers de persones en Moxico (Angola) per mitjà de l'únic lloc mèdic en 90.000 km², així com amb la distribució d'aliments i llavors; que hàgem donat educació en estos 10 anys i escola a més de 110.000 xiquets... No és d'interés que amb altres sacerdots hàgem hagut de socórrer la crisi humanitària de prop de 15.000 persones.

No és notícia que un sacerdot de 75 anys, el P. Roberto, a les nits recórrega la ciutat de Luanda curant els xics del carrer, portant-los a una casa d'acollida... que alfabetitzen centenars de presos; que altres sacerdots, com el P. Stefano, tinguen cases per als xics que són colpejats, maltractats i fins violentats i busquen un refugi. Tampoc que Fra Maiato, amb els seus 80 anys, passe casa per casa confortant els malalts i desesperats. No és notícia que més de 60.000 dels 400.000 sacerdots i religiosos hagen deixat la seua terra i la seua família per a servir els seus germans en una leproseria, en hospitals, camps de refugiats, orfenats per a xiquets, etc».

Pare Martín Lasarte, sacerdot salesià uruguaià que, des de fa 20 anys, complix la seua missió a Angola.

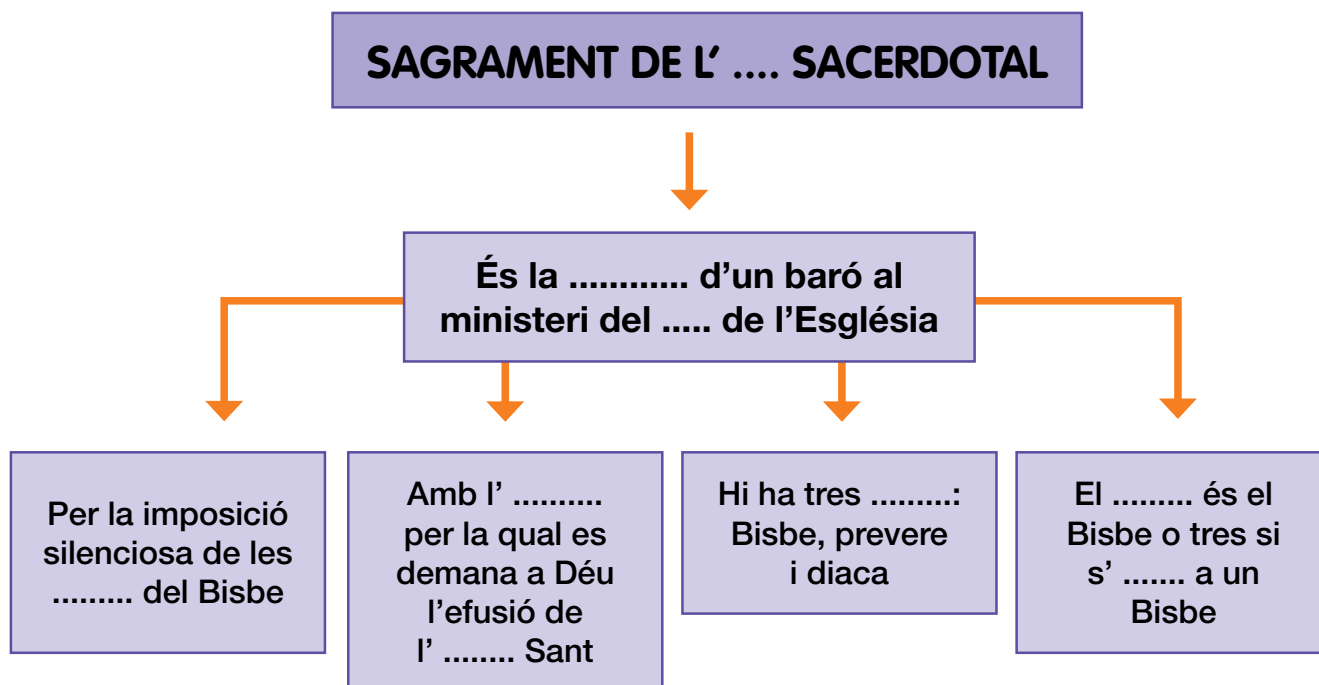
Treball cooperatiu

Carta a un sacerdot

El treball consta de les parts següents:

1. Llegiu la carta al sacerdot.
2. Feu una llista de les activitats que fan els sacerdots.
3. Confeccioneu un mural que mostre el valor del sacerdoti en la societat.
4. El representant del grup la llig en veu alta.
5. Cada un la copia al seu quadern.

1 Copia i completa al teu quadern este esquema ajudant-te del resum.

2 Resumix allò que s'ha après completant les frases al teu quadern ajudant-te de l'esquema..

El de l'Ordre sacerdotal és la consagració d'un baró al del servici de l'.....

Es realitza per mitjà de la silenciosa de les mans del i amb l'oració per la qual es a Déu l'efusió de l'Esperit

Hi ha graus: Bisbe, i diaca.

El ministre és el, però si s'ordena a un Bisbe ha d'haver-hi almenys Obispos.

El Papa Francesc ens diu:

El Papa ha recordat els jòvens escolans que el seu servici litúrgic els ajuda en esta tasca.

Les funcions que els escolans poden exercir són:

- Atendre al servici de l'altar.
- Ajudar el Bisbe, al sacerdot i al diaca.
- Prestar el seu servici en les diverses processons, per exemple, amb la creu, els ciris, l'encenser o el Missal.
- Atendre en l'ofertori a l'arreplega dels dons.

"Escolans", de Josep Benlliure.

3 Cançó: NACE LA IGLESIA.

4 Escoltem

Observa la foto mentres recordes el compromís de tants jóvens que senten la crida per a servir a l'Església de forma generosa.

Uns per a ser sacerdots, altres en una congregació religiosa i els que ho fan junt amb el sacerdot primer com a escolans i després col·laborant en la parròquia.

És una oportunitat de donar un nou sentit a la nostra vida.

- Què sents?
- Què penses?

5 Saber fer

Completa al teu quadern la següent llista de compromisos amb el respecte i afecte els sacerdots i els que ajuden en eixe servici a l'Església:

- Estar disposat a ajudar sempre en la parròquia.
- Col·laborar si puc com a escolà.
- ...

Aprén

- El sacrament de l'Ordre sacerdotal és la consagració d'un baró al servici de l'Església.
- La forma és per mitjà de la imposició de les mans del Bisbe.
- Hi ha tres graus del sacrament: Bisbe, prevere i diaca.

Caps numerats

Autoavaluació

- Fes un breu resum de les idees més importants de la unitat.
- Descriu en dos línies la teua actitud i atenció durant el desenrotllament de la unitat en classe.
- Comenta amb els teus companys i professor/a el que consideres més oportú de la unitat.

Exercici d'oració

La Verge Maria

“Immaculada Concepció”, de Joan de Joanes.

Un llenç de símbols que, per a la persona no iniciada, li pareix un enigma o criptograma, però a l'erudit li pareix evident.

Assaborix la rica iconografia mariana d'este quadre que exalta la tradicional iconografia de la Immaculada amb invocacions que la pietat popular atribuïx a la Verge segons les Lletanies de Loreto.

- 1 Completa al teu quadern el text amb les paraules següents: Maria, bella, puresa, blanca, cantares, eternitat, lluna, blau

La seua composició marca els atributs marians al voltant de, vestida amb una túnica i un manto, símbols respectivament de i, convertint-los en símbols d'exquisida

En la part superior, davall del Pare, el Fill i l'Esperit Sant (en forma de colom), la llegenda «Tota eres bella, amiga meua; no hi ha tatxa en tu» del Cantar dels i s'entén com la voluntat de Déu en el destí de Maria.

La Verge apareix sobre la retallada als seus peus, segons el capítol 12 de l'Apocalipsi, i la llegenda «Blanca com la lluna».

Què és una al·legoria?

És una representació d'una idea abstracta a través d'una figura.

En este quadre les al·legories s'agrupen entorn de tres temes:

1. La virginitat (font segellada, ciutat murallada, jardí tancat, espill, i tots els arbres que conserven el seu verdor: ciprer, olivera, cedre i palmera).
2. La puresa immaculada (lliri, sol, roses, torre de David).
3. La intercessió en favor de tots nosaltres (porta del cel, pou d'aigua viva, estrella de mar).

- 2 Escriu al teu quadern el significat en espanyol dels següents noms d'al·legories de Maria.

STELLA MARIS

CIVITAS DEI

TURRIS DAVID

SPECULUM SINE MACULA

PORTA CELI

- 3 Escriu al teu quadern la idea que expressen les següents composicions poètiques:

Gonzalo de Berceo

«Maria és la dita porta,
en si ben tancada,
per a ens és oberta,
per a donar-nos entrada».

Sapiencials

«Espill immaculat
de l'activitat de Déu (...).
Ella és més bella que el sol
i supera les constel·lacions
d'estreles» (Sab 7,26-29).

Petrarca

«Verge sàvia, i amb molt la més
alta de les verges prudents, la
primera i la que porta el més clar
llum.

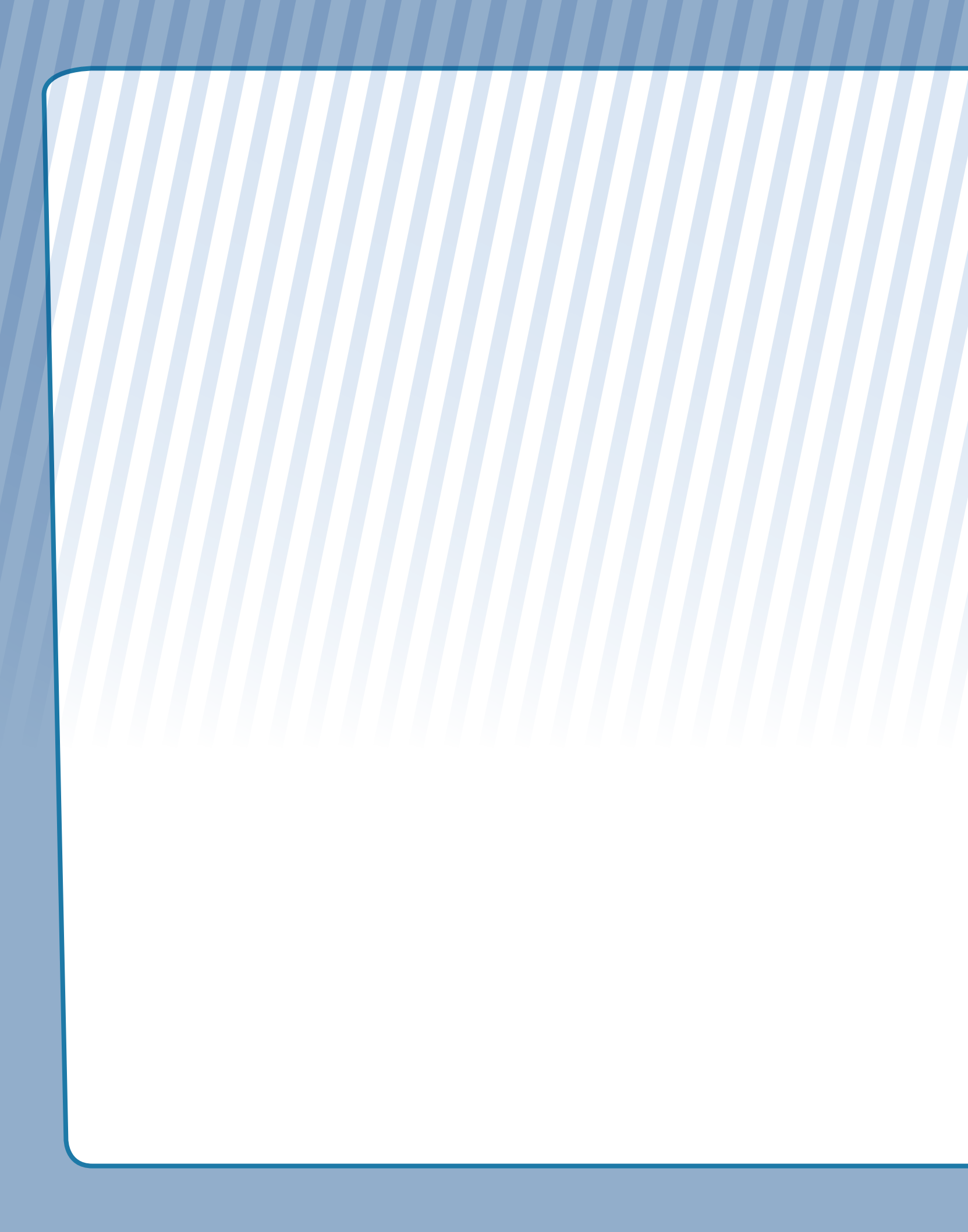
Ferm escut contra els colps,
contra la mort i la fortuna per a les
gents afligides, cuirassa davall la
qual triomfem i trobem refugi».

Petrarca retrata Maria
com a font de saviesa i
de consell, en honor a
la Verge.

**«Si la bellesa és l'esplendor de la veritat,
Maria és l'esplendor de l'Església».**

(H. Urs von Balthasar)

MATERIALS DIDÀCTICS

Cançons
Vocabulari

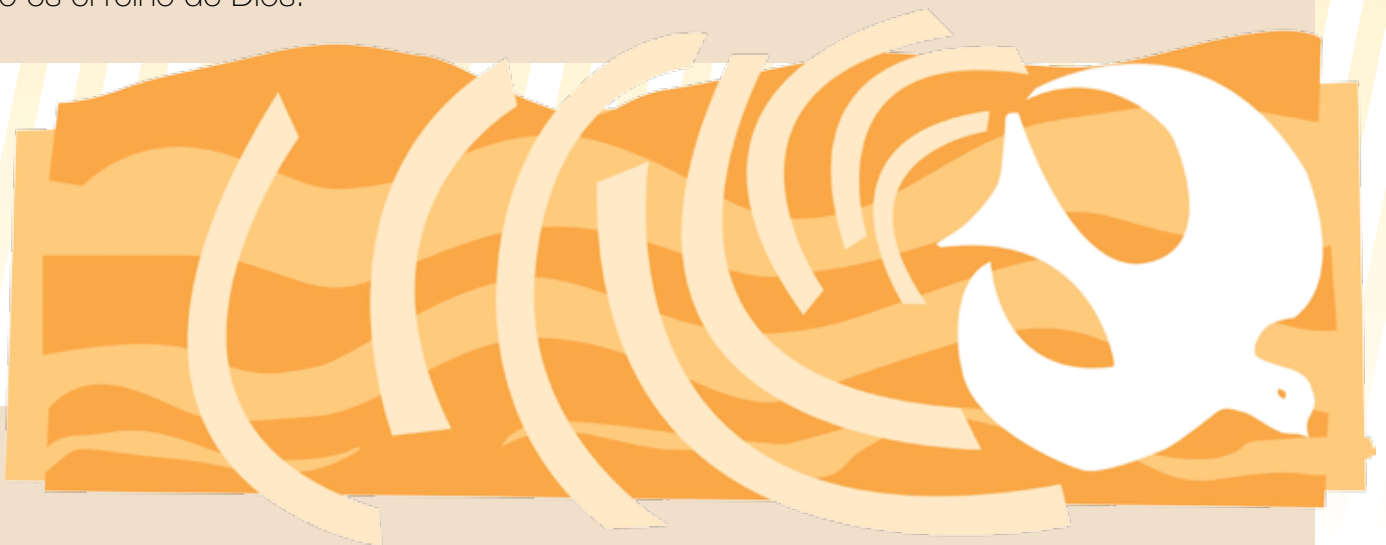
UNITAT 1

ASÍ ES EL REINO DE DIOS

Así es el reino de Dios
que Jesús nos prometió.
Todo es diferente,
es de otro color:

Felices los pobres, los de limpio corazón.
Felices los sencillos: ellos verán a Dios.
Los misericordiosos, los que buscáis la paz.
Vuestro es el reino de Dios.

Bienaventurados seréis los que lloráis.
Bienaventurados si os persiguen, si lucháis.
Bienaventurados quien sufre y quien trabaja
por el reino de Dios.

UNITAT 3

JESÚS MANDÓ SU ESPÍRITU

Jesús cumplió lo que nos prometió,
todos los apóstoles sintieron amor.
Mandó su Espíritu a cada corazón,
y así comprendieron
lo que nos enseñó.

Su Espíritu te entrega,
su fuerza y su alegría.
Su Espíritu te dice
que no temas, y te guía.

Su Espíritu es amor,
paz y sabiduría.
Su Espíritu te cuida,
te protege y te da vida.

Jesús cumplió lo que nos prometió:
quedarse con nosotros,
cuidarnos un montón.
Mandó su Espíritu
y así nos demostró
que nos ama como nadie nos amó.

UNITAT 4

JESÚS, EL SALVADOR

Dios nos envía un Mesías,
un Mesías salvador,
que salva a la humanidad
y hace este mundo mejor.

Jesús es el Mesías,
Jesús, el salvador.
Es Dios que se hace hombre
y lo hace por amor.

Entre todas las mujeres
a María eligió.

Entre todas bendecida
para ser la madre de Dios.

Aceptó y le dijo al ángel:
«Soy la esclava del Señor»,
y en Belén alumbró a un niño
que iba a ser el salvador.

Acudieron los pastores
y los Magos a Belén,
lo miraron como a un niño,
lo adoraron como a un rey.

Desde entonces aquel niño
del pesebre de Belén
sigue en nuestros corazones,
sigue haciendo mucho bien.

UNITAT 5

MENSAJEROS DEL AMOR

Muchos quisieron seguirle,
escucharon su mensaje.
Su voz marcó su destino:
Mensajeros del amor.

Dejaron todo por eso,
viajaban sin equipaje,
luchaban por la justicia,
por un futuro mejor.

Por seguirte a ti, Jesús,
tu mensaje y tu misión
anunciaron la llegada
del nuevo Reino de Dios.

Iban libres de riquezas,
pero lleno el corazón.
Anunciaron la llegada
del nuevo Reino de Dios.

Sabían que desde el cielo
Jesús les acompañaba,
por eso dieron sus vidas,
felices y sin temor.

UNITAT 6

AGUA, FUEGO, LUZ Y VIENTO

Agua que nos lava,
agua que refresca,
agua que nos sacia la sed.

Fuego que calienta
y que purifica,
fuego que conforta tu ser.

Espíritu Santo
mádanos tu fuerza.
Espíritu Santo, ven.

Espíritu Santo
guía nuestra Iglesia
como en Pentecostés.

Luz que me ilumina,
que me tranquiliza,
luz que nos ayuda a crecer.

Viento poderoso,
viento que nos lleva
con las velas de la fe.

UNITAT 7

SIGNOS DEL AMOR

Sacramentos, signos de amor.
Sacramentos, gracia de Dios (bis).

El Bautismo que nos limpia
y nos hace hijos de Dios.
El Espíritu da fuerzas
en la Confirmación.
En la santa Eucaristía
Jesucristo se hace don.

Y el perdón de Dios nos viene
en la Reconciliación.

Los que sufren son sanados
con la gracia de la Unción.
Por el Orden se consagran
los ministros del Señor.
En el santo Matrimonio
lo importante es el amor.
Y estos son los Sacramentos:
un regalo del buen Dios.

UNITAT 8: POESIA

QUAN PER FI ES TROBEN DOS ÀNIMES

Quan per fi es troben dos ànimes,
que durant tant de temps s'han buscat una a una altra entre la gentada,
quan advertixen que són parelles,
que es comprenen i corresponen,
en una paraula, que són semblants,
sorgix llavors per sempre una unió vehement i pura com elles mateixes,
una unió que comença en la terra i perdura en el cel.

Eixa unió és amor,
amor autèntic, com en veritat molt pocs hòmens poden concebre,
amor que és una religió,
que deïfica al ser amat la vida de la qual emana
del fervor i de la passió i per al que els sacrificis
més grans són els gojos més dolços.

Víctor Hugo

UNITAT 9

NACE LA IGLESIA

Ponían en común
todo aquello que tenían.
Para ellos, ayudar
era el pan de cada día.

Amar y compartir
con los necesitados.
Curar a los enfermos,
sentirse como hermanos.
Curar a los enfermos,
sentirse como hermanos.

La Iglesia de los pobres,
la del Resucitado.
La Iglesia que nos cuida,
la Iglesia que cuidamos.

Jesús se hacía presente
en cada Eucaristía.
Cantaban y rezaban
con fe y con alegría.

Y fueron perseguidos
por lo que predicaban,
pero su vida dieron:
Jesús les ayudaba.
Pero su vida dieron:
Jesús les ayudaba.

UNITAT 1:

Germandat: Agrupació de persones per a un fi desinteressat o de benefici col·lectiu.

Plenitud: Totalitat, integritat, culminació, abundància.

Salvar: Socórrer, auxiliar, ajudar, emparar, redimir.

UNITAT 2:

Consciència: Coneixement interior del bé i del mal. Coneixement reflexiu de les coses.

Símbol: Que representa una idea.

Transformadora: Que modifica a una persona o cosa.

UNITAT 3:

Harmonia: Amistat i bona correspondència.

Proverbi: Sentència o refrany d'origen popular que conté un consell o una ensenyança moral.

Sapiencial: Pertanyent o relatiu a la saviesa.

Tranquil·litat: Assossec, quietud, serenitat, repòs, placidesa, pau, calma, silenci.

UNITAT 4:

Abba: Paraula hebrea que significa «papi», d'ús comú entre els xiquets. Jesús la usa quan es dirigix a son Pare, i els cristians quan es dirigixen a Déu en oració.

Desvelar: Mostrar o posar de manifest el que estava ocult.

Epíleg: Conclusió, colofó, final, fi, terminació, acabament.

Pròleg: El que servix per a introduir alguna cosa, a manera de presentació o preparació.

Revelat: Mostrar quelcom que era desconegut.

UNITAT 5:

Missió: Treball específic que ha de complir una persona, grup o organització.

Sorgir: Aparéixer, presentar-se o fer-se notar de sobte una cosa.

UNITAT 6:

Ascensió: Pujada, elevació. La de Jesús als cels s'escriu amb majúscula.

Pasqua: La festa més solemne dels hebreus. En l'Església catòlica és la festa més important, en la que es commemora la Resurrecció de Jesús.

La Pentecosta: Una de les festes més importants després de la Pasqua. En l'Antic Testament era la festa de les collites i, després els israelites la van unir a l'Aliança en la muntanya Sinaí. Tenia lloc set setmanes després de la festa dels primers fruits. Set setmanes són cinquanta dies; d'ací el nom de la Pentecosta. Durant molt de temps va ser anomenada la segona Pasqua. Se celebra la vinguda de l'Esperit Sant.

Testimoni: Persona que presència i dona testimoni de quelcom.

UNITAT 7:

Crisma: Oli consagrat que s'usa per a uncions sacramentals.

Enfortir: Reanimar, tonificar, confortar, enrobustir, vigoritzar, rejuvenir, reconfortar.

Inesborrable: Que no es pot esborrar o oblidar.

UNITAT 8:

Consentiment: Acció i efecte de consentir. Donar conformitat sobre el contingut que expressen les parts.

Conjugal: Matrimonial, nupcial.

UNITAT 9:

Administrar: Governar, dirigir, guiar, donar, aplicar, subministrar, proveir, concedir, oferir.

Exercir: Exercir, realitzar, complir, dedicar-se.

Imprimir caràcter: És una expressió particular segons la qual el Baptisme, la Confirmació i l'Ordre sacerdotal no es poden tornar a rebre. Conferixen a més de la gràcia un «segell».

Tradició: Usos o costums que es comuniquen, es transmeten de generació en generació.

Vigent: Vàlid, valedor, actual.

Autors: Carlos Alda Gálvez
Nieves Ferrández Rodríguez
Marisa Ferrández Rodríguez
Jesús Olóriz Cortés
María Olóriz Sanjuán
Javier Revilla Aybar

Direcció editorial: Octavio Figueredo

Coordinació editorial: Juan Antonio López / Israel Esteve

Maquetació: Daniel Latorre Manresa / Miguel Carmen Hernández

Revisió: Dulce Mª Toledo

Disseny de portada i interior: Daniel Latorre Manresa

Il·lustracions: Jesús López Pastor
Daniel Latorre Manresa

APROVAT PER LA COMISSIÓ EPISCOPAL
D'ENSENYANÇA I CATEQUESI EL 18 DE JUNY DEL 2015

© SAN PABLO 2015 (Protasio Gómez, 11-15. 28027 Madrid)
Tel. 917 425 113 - Fax 917 425 723
E-mail: secretaria.edit@sanpablo.es / www.sanpablo.es
© Carlos Alda, Nieves Ferrández, Marisa Ferrández, Jesús Olóriz, María Olóriz, Javier Revilla, 2015

Distribució: SAN PABLO. Divisió Comercial
Resina, 1. 28021 Madrid * Tel. 917 987 375 - Fax 915 052 050
E-mail: ventas@sanpablo.es
ISBN: 978-84-285-4802-1
Depòsit legal: M. 24.202-2015
Impreso en LiberDigital
Printed in Spain. Imprés a Espanya

